

Chöl-bayawandiki seper

«Chöl-bayawandiki seper» *** *Israil xelqining birinchi qétim royxetke élinishi*

¹ We Israillar Misirdin chiqqandin kéyin ikkinchi yili ikkinchi aying birinchi küni Perwerdigar Sinay chölide, jamaet chédirida turup Musagha mundaq dédi: —□

² Siler pütkül Israil jamaitini qebilisi, ata jemeti boyiche sanini élip chiqinglar; ademlarning ismi asas qilinip, barliq erkeklar tizimlansun.■

³ Israillar ichide omumen yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarni Harun bilen ikkinglar ularning qoshun-qismiliri boyiche sanaqtin ötküzünglar.

⁴ Herbir qebilidin silerge yademplishidighan birdin kishi bolsun; ularning herbiri ularning ata jemetining béshi bolidu.

⁵ Töwendikiler silerge yademplishidighanlarning isimliki: — Ruben qobilisidin Shidörning oggli Elizur;

⁶ Shiméon qobilisidin Zuri-shaddayning oggli Shélumiyel;

□ **1:1** «We Israillar Misirdin chiqqandin kéyin» — «we» dégen bu söz «Chöl-bayawandiki seper» dégen kitabning «Kahin-lawiyalarning desturi» we «Misirdin chiqish» dégen kitablarni bilip baghlan'ghanligini körsitidu. «Misirdin chiqish» 40-bab, 1- we 38-ayetni körüng. Mezkur kitab bu ikki kitabning dawamidur. «**jamaet chédiri**» — yaki «körüşhush chédiri». «jamaet chédiri» dégen sözde «jamaet» dégenlik ibraniy tilida «Xuda bilen uchrishish» dégen uqumni bildüridu. ■ **1:2** Mis. 30:12

7 Yehuda qabilisidin Amminadabning oghli Nahshon;

8 Issakar qabilisidin Zuarning oghli Netanel;

9 Zebulun qabilisidin Hélonning oghli Éliab;

10 Yüsüp ewladliri ichide Efraim qabilisidin Ammihudning oghli Elishama; Manasseh qabilisidin Pidahzurning oghli Gamaliyel;

11 Binyamin qabilisidin Gidéonining oghli Abidan;

12 Dan qabilisidin Ammishaddayning oghli Ahiezer;

13 Ashir qabilisidin Okranning oghli Pagiye;

14 Gad qabilisidin Déuelning oghli Eliasaf;

15 Naftali qabilisidin Énanning oghli Ahira».

16 Bular jamaet ichidin chaqirilghanlar, yeni ata jemet-qabilirining bashliqliri, minglighan Israil-larning bash serdarliri idi. □

17 Shuning bilen Musa bilen Harun ismi atalghan bu kishilerni bashlap,

18 ikkinchi ayning birinchi küni pütkül jamaetni yigdi; ular xelqning herbirining qebile-nesebi, ata jemeti boyiche ismini asas qilip, yigirme yashtin yuqirilarning hemmisini bir-birlep tizimlidi.

19 Perwerdigar Musagha qandaq buyrughan bolsa, Musa Sinay chölide ularni shundaq sanaqtin ötküzdi.

20 Israilning tunji oghli Rubenning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighan erkeklerning hemmisi bir-birlep tizimlandi;

□ **1:16 «jamaet ichidin chaqirilghan»** — démek, Xuda teripidin. Bashqa bixil terjimisi: «jamaet teripidin saylan'ghan».

21 Ruben qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler jemiý qiriq alte ming besh yüz kishi boldi.□

22 Shiméonning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighan erkeklerning hemmisi bir-birlep tizimlandi;

23 Shiméon qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler jemiý ellik toqquz ming üç yüz kishi boldi.

24 Gadning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi;

25 Gad qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler jemiý qiriq besh ming alte yüz ellik kishi boldi.

26 Yehudaning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi;

27 Yehuda qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler jemiý yetmish töt ming alte yüz kishi boldi.

28 Issakarning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi;

29 Issakar qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler jemiý ellik töt ming töt yüz kishi boldi.

30 Zebulunning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi;

□ **1:21 «ming»** — bezi alimlar ibraniy tilidiki «ming» dégen sózni «jemet» dep terjime qilidu. Lékin undaq terjime mezkur kitabning köp yerlirige zit kélishi mumkin.

31 Zebulun qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler jemiyy ellik yette ming töt yüz kishi boldi.

32 Yüsüpning ewladliri: — uning oghli Efrayimning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi;

33 Efrayim qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler jemiyy qiriq ming besh yüz kishi boldi.

34 *Yüsüpning ikkinchi oghli* Manassehning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi;

35 Manasseh qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler jemiyy ottuz ikki ming ikki yüz kishi boldi.

36 Binyaminning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi;

37 Binyamin qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler jemiyy ottuz besh ming töt yüz kishi boldi.

38 Danning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi;

39 Dan qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler jemiyy atnish ikki ming yette yüz kishi boldi.

40 Ashirning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi;

41 Ashir qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler jemiyy qiriq bir ming besh yüz kishi boldi.

42 Naftalining ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche,

ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi;

⁴³ Naftali qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler jemiyye ellik üç ming töt yüz kishi boldi.

⁴⁴ Yuqiriqlar bolsa sanaqtin ötküzülgenler bolup, Musa bilen Harun hem Israillarning on ikki emiri (herbiri öz ata jemetige wekil boldi) ularni sanaqtin ötközgen.

⁴⁵ Shundaq qilip, Israillarning hemmisi, yeni Israilda yigirme yashtin ashqanlardin, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi ata jemetliri boyiche tizimlandi;

⁴⁶ Sanaqtin ötküzülgenler jemiyye alte yüz üç ming besh yüz ellik kishi boldi. ■

Lawiylarning hésabqa kirgüzülmigenliki

⁴⁷ Biraq Lawiylar ata jemet-qebilisi boyiche sanaqning ichige kirgüzülmidi.

⁴⁸ Chünki Perwerdigar Musagha söz qilip: —

⁴⁹ «Sen peqet Lawiy qebilisini shu hésabqa kirgüzümgin, ularning omumiy saninimu Israillarning qatarigha kirgüzümgin. □

⁵⁰ Lékin sen Lawiylarni *Xudaning* höküm-guwahliqi saqlaqliq chédir we uning ichidiki barliq qacha-qucha eswaplarni hem uninggha dair barliq nersilerni bashqurushqa teyinligin; ular *ibadet* chédirini we uning ichidiki barliq qacha-qucha eswaplarni kötüridu; ibadet chédirining xizmitini

---

■ 1:46 Mis. 38:26 □ 1:49 «Sen peqet Lawiy qebilisini shu hésabqa kirgüzümgin» — kéyin Musa ularni ayrim sanaqtin ötküzüshi kérek idi (26:32).

qilghuchilar shular bolsun, ular chédirning töt etrapida öz chédirilirini tiksun.□

51 Chédirni köchüridighan chaghda uni Lawiylar söksun; chédirni tikidighan chaghda uni Lawiylar tiksun; *Lawiylargha* yat bolghan herqandaq adem uninggha yéqinlashsa ölümge mehkum qilinsun.

52 Israillar bargah qurghanda her adem öz qismida, özige xas tugh astigha chédir tiksun.□

53 Biraq *Xudaning* ghezipi Israil jamaitining üstige chüshmesliki üçün, Lawiylar Xudaning höküm-guwahliqi saqlaqliq chédirning töt etrapigha bargah qursun; Lawiylar Xudaning höküm-guwahliqi saqlaqliq chédirni muhapizet qilishqa mes'ul bolidu» – dégenidi.

54 Israillar ene shundaq qildi; Perwerdigar Musagha qandaq buyrughan bolsa, ular shundaq qildi.

2

Herqaysi qebililerning bargah qurush tertipi we orni

1 Perwerdigar Musa bilen Harun'gha mundaq dédi: —

□ **1:50** «Xudaning **höküm-guwahliqi saqlaqliq chédir**» — «ibadet chédiri»ning bashqa bir nami. «Guwahliq» yaki «höküm-guwahliq» bolsa Xudaning Israilgha bolghan tüp emrlirini, shundaqla uning Israil bilen bolghan ehdisini körsitidu; Xudaning muqeddes mahiyiti we xaraktéri shu emrlerde ayan qilin'ghachqa, «höküm-guwah» depmu atilidu. □ **1:52** «tugh» — mushu yerde belkim her qebilining öz tughini körsitidu (2:2ni körüng).

² Israillar herbiri özlirining tughi astigha, özlirining ata jemetining bayriqi astida chédir tiksun; jamaet chédirining töt etrapidin sel yiraqraq bargah qursun.

³ Kün chiqish terepke, sherq terepke qaritip öz tughi astida qoshun-qismi boyiche bargah quridighini Yehuda bolsun; Yehudalarning emiri Amminadabning oghli Nahshon bolsun.

⁴ Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler jemiy yetmish töt ming alte yüz kishi.

⁵ Uning yénida bargah quridighini Issakar qebilisi bolsun; Issakarlarning emiri Zuarning oghli Netanel bolsun.

⁶ Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler jemiy ellik töt ming töt yüz kishi.

⁷ Ularning yénida yene Zebulun qebilisi bolsun; Zebulunlarning emiri Hélonning oghli Éliab bolsun.

⁸ Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler jemiy ellik yette ming töt yüz kishi.

⁹ Omumen Yehuda bargahigha qaraydighanlarning hemmisi, yeni qoshun-qisimliri boyiche sanaqtin ötküzülgenler jemiy bir yüz seksen alte ming töt yüz kishi; ular aldi bilen yolgha chiqsun.

¹⁰ – Jenub terepte, tugh tiklep, qoshun tertipi bilen bargah quridighini Ruben qebilisi bolsun; Rubenlarning emiri Shidörning oghli Elizur bolsun.

¹¹ Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler jemiy qiriq alte ming besh yüz kishi.

¹² Uning yénida bargah quridighini Shiméon qebilisi bolsun; Shiméonlarning emiri Zuri-shaddayning oghli Shélumiyel bolsun.

¹³ Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler

jemiy ellik toqquz ming üch yüz kishi.

¹⁴ Ularning yénida Gad qebilisi bolsun; Gadlarning emiri Déuelning oghli Eliasaf bolsun.□

¹⁵ Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler jemiy qiriq besh ming alte yüz ellik kishi.

¹⁶ Ruben bargahigha qaraydighanlarning hemmisi, yeni qoshuni boyiche sanaqtin ötküzülgenler jemiy bir yüz ellik bir ming töt yüz ellik kishi; ular ikkinchi sep bolup yolgha chiqsun.

¹⁷ Andin jamaet chédiri bilen Lawiylarning bargahi bashqa bargahlarning otturisida mangsun; ular qandaq bargah qurghan bolsa, shundaq yolgha chiqsun; her qaysisi öz ornida öz tughi astida bolsun.

¹⁸ — Kün pétish terepte, tugh tiklep, qoshun ter-tipi bilen bargah quridighini Efraim qebilisi bolsun; Efraimlarning emiri Ammihudning oghli El-ishama bolsun.

¹⁹ Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler jemiy qiriq ming besh yüz kishi.

²⁰ Uning yénida bargah quridighini Manasseh qebilisi bolsun; Manassehlarning emiri Pidahzurn-ing oghli Gamaliyel bolsun.

²¹ Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler jemiy ottuz ikki ming ikki yüz kishi.

²² Ularning yénida Binyamin qebilisi bolsun; Binyaminlarning emiri Gidéonining oghli Abidan bolsun.

²³ Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler jemiy ottuz besh ming töt yüz kishi.

²⁴ Omumen Efraim bargahigha qaraydighan-larning hemmisi, yeni qoshun qisimliri boyiche

□ 2:14 «Déuel» — yaki «Réuel».

sanaqtin ötküzülgenler jemiý bir yüz sekkiz ming bir yüz kishi; ular üçinchi sep bolup yolgha chiqsun.

²⁵ — Shimal terepte, tugh tiklep, qoshun ter-tipi bilen bargah quridighini Dan qebilisi bolsun. Danlarning emiri Ammishaddayning oggli Ahiezer bolsun.

²⁶ Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler jemiý atmiş ikki ming yette yüz kishi.

²⁷ Uning yénida bargah quridighini Ashir qebilisi bolsun; Ashirlarning emiri Okranning oggli Pagiye bolsun.

²⁸ Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler jemiý qiriq bir ming besh yüz kishi.

²⁹ Ularning yénida Naftali qebilisi bolsun; Naf-talilarning emiri Énanning oggli ahira bolsun.

³⁰ Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler jemiý ellik üç ming töt yüz kishi.

³¹ Dan bargahigha qaraydighanlarning hemmisi, yeni qoshun-qisimliri boyiche sanaqtin ötküzülgenler jemiý bir yüz ellik yette ming alte yüz kishi; ular öz tughliri astida hemming keynide yolgha chiqsun.

³² Yuqiridikiler öz ata jemeti boyiche sanaqtin ötküzülgen Israillardur; qoshun-qisimliri boyiche bargahlarda sanaqtin ötküzülgenler jemiý alte yüz üç ming besh yüz ellik kishi boldi.■

³³ Biraq Lawiyarla, Perwerdigarning Musagha qilghan emri boyiche, Israillar qatarida sanaqtin ötküzülmidi.■

³⁴ Israillar Perwerdigarning Musagha qilghan

barliq emri boyiche ish tutup, özlirining tughi boyiche bargah quratti; ular öz qebilisi we ata jemeti tertipi boyiche yolgha chiqatti.

3

Harunning ewladliri

¹ Perwerdigar Sinay téghida Musa bilen sözleshken künlerde, Harun bilen Musaning ewladliri töwendikilerdin ibaret idi. □

² Harunning oghullirining ismi mundaq: tunji oghlining ismi Nadab idi, uning yene Abihu, Eliazar, Itamar dégen oghulliri bar idi. ■

³ Harunning oghullirining ismi ene shundaq idi, ular mesihlen'gen kahinlar idi; *Musa* ularni kahinliq wezipisini öteshke Xudagha atap ayrighanidi. □

⁴ Lékin Nadab bilen Abihu Sinay chölide gheyriy bir otni Perwerdigarning aldigha sun'ghini tüpeylidin Perwerdigar aldida öldi we ularning héch nesli qaldurulmidi; Eliazar bilen Itamar öz atisi Harun aldida kahinliq wezipisini ötididi. ■

Lawiylarning wezipisi

⁵ Perwerdigar Musagha söz qilip: —

□ **3:1** «künlerde» — ibraniy tilida «künde». ■ **3:2** Mis. 6:23

□ **3:3** «Xudagha atap ayrish» — bu ayettiki «Xudagha atap ayrish» ibraniy tilida «qolgha sélish» yaki «qolni toldurush» bilen bildürülidu. «Mis.» 28:41 we izahatini körüng. Kahinliq wezipisi asasen Xudaning qurbanliqlirini öz qoligha élishi bilen bashlinatti.

■ **3:4** Law. 10:1-7; Chöl. 26:61; 1Tar. 24:2

⁶ Sen Lawiy qebilisini aldingha keltürüp, ularni kahin Harunning xizmitide bolushqa uning aldigha hazir qil. ■

⁷ Ular Harunning hajiti we pütkül jamaetning hajitidin chiqip jamaet chédirining aldida wezipe ötep, ibadet chédirining xizmitini béjirsun.

⁸ Ular yene jamaet chédiridiki barliq qacha-qucha eswablarni bashqurush bilen Israillarning xizmitide bolup wezipe ötep, ibadet chédirining ishlinini béjirsun.

⁹ Sen Lawiylarni Harun bilen uning oghullirigha teqsimlep bergin; ular Israillar ichidin mexsus uninggha tallap bérilgen.

¹⁰ Harun bilen oghullirini bolsa sen özining kahinliq wezipisini öteshke békitkin; herqandaq yat kishi yéqinlashsa öltürölsun, — dédi.

Lawiylarning tallinishi

¹¹ Andin Perwerdigar Musagha mundaq dédi: —

¹² — Qara, Men Israillar ichidin Lawiylarni tallidim, ularni Israil ichide baliyatquning barliq tunji méwisining ornigha, yeni chong oghullirining ornigha qoyimen, shunga Lawiylar Méning

---

■ 3:6 Chöl. 16:9; 18:2

bolidu. □ ■

¹³ Chünki tunji oghullarning hemmisi Méningkidur; Men Misir zéminida tunji tughulghanlarning hemmisini qetl qilghan künide Israillarning ichidiki tunjilarning hemmisini, meyli adem bolsun yaki haywan bolsun, muqeddes hésablap Méningki qilghanidim. Ular Méningkidur; Men Perwerdigardurmen. ■

Lawiylarning nopusining sanaqtin ötküzülüshi

¹⁴ Andin Perwerdigar Sinay chöl-bayawanida Musagha: —

¹⁵ — Sen Lawiylarni ata jemeti, ailisi boyiche sanaqtin ötküz; barliq erkeklerni, yeni bir ayliqtin ashqanlarning hemmisini sanaqtin ötküz, — dédi.

¹⁶ Shuning bilen Musa Perwerdigarning emri boyiche, öziđe déyilgendek Lawiylarni sanaqtin ötküzdi.

¹⁷ Lawiyning oghullirining ismi mundaq: — Gershon, Kohat, Merari. ■

□ **3:12** «tunji **balilar Méningkidur**» — Xuda eslide Israillarni Misirdin qutquzush yolida Misirliqlarning barliq tunji oghullirini we hetta haywanlarning tunji balilirimu öltürüwetkenidi. Biraq Israillar «ötüp kétish héytining qozisi» («pasxa qoza»)ning qénini ishik késheklirige sépishi bilen, ularning tunji oghulliri we haywanlarning tunji baliliri shu aqiwettin qutquzup qilin'ghan. Xuda Israillarning tunjilirini alayiten qutquzghan bolghachqa, hazir xelqqe: «tunji balilar Méningkidur» deydu. Démek, ular eslide Xudaning qulluqida bolushi kérek idi, lékin Xuda «Men ularning ornigha Lawiylarni qoyimen» dep Öz xizmitige Lawiylarni ularning ornigha qobul qildi (13-ayetnimu körüng). ■ **3:12** Mis. 13:2 ■ **3:13** Mis. 13:2; 22:29; 34:19; Law. 27:26; Chöl. 8:16; Luqa 2:22 ■ **3:17** Mis. 6:16, 17, 18; Chöl. 26:57; 1Tar. 6:1, 16; 23:6

18 Gershonning oghullirining ismi aililiri boyiche Libni we Shimey idi.

19 Kohatning oghulliri aililiri boyiche Amram, Izhar, Hébron we Uzziel idi.

20 Merarining oghulliri aililiri boyiche Mahli we Mushi idi. Bularning hemmisi ata jemeti boyiche Lawiylarning jemeti boldi.

21 Gershondin Libnilarning jemeti bilan Shimeylarning jemeti wujudqa keldi; bular Gershonlarning jemetliri idi.

22 Barliq erlarning sanigha asasen, bir ayliqtin ashqanlirining sanaqtin ötküzülgenliri jemiyyette ming besh yüz kishi boldi.

23 Gershonning jemeti ibadet chédirining arqa teripide, yeni gherb terepte bargah qurdi;

24 Gershon jemetining emiri Laelning oghli Eliasaf idi.

25 Gershonlarning jamaet chédiridiki wezipisi ibadet chédirining özidiki astinqi ikki yapquch-perde, uning üstidiki yopuq we jamaet chédirining ishik perdisige,□

26 shundaqla hoyla etrapidiki perdiler, hoyla derwazisining perdisi (hoyla perdiliri ibadet chédiri bilan qurban'gahni chöridep turatti) we hoylida ishilitilidighan munasiwetlik barliq tanilargha qarash idi.

27 Kohattin Amramlarning jemeti, Izharlarning jemeti, Hébronlarning jemeti we Uzziellarning jemeti wujudqa keldi; bu Kohatlarning jemetliri idi.

□ 3:25 «chédirining özidiki astinqi ikki yapquch-perde» — ibraniy tilida «turalghu özi we chédirni» — menisi choquq terjimimizdek bolushi kérek. «Mis.» 25:1-13ni körüng.

²⁸ Barliq erkeklarning sani boyiche, bir ayliqtin ashqanlar jemiyye sekiz ming alte yüz adem bolup chiqti; ular muqeddes jaygha qarash wezipisini öteydighan boldi.

²⁹ Kohat ewladlirining jemetliri jamaet chédirining jenub teripide bargah tikti.

³⁰ Kohat jemetining emiri Uzzielning oghli Elizafan idi.

³¹ Ularning wezipisi ehde sanduqi, shire, chiraghdan, ikki qurban'gah, shuningdek muqeddes jayning ichide ishlitidighan qacha-qucha, perde we ibadet chédirining ichide ishlitidighan barliq nersilerge qarash idi.

³² Lawiylarning emirlirining emiri bolsa kahin Harunning oghli Eliazar idi; u muqeddesxanigha qarash wezipisini öteydighanlar üstidin nazaret qilidighan boldi.

³³ Meraridin Mahli jemeti bilen Mushi jemeti wujudqa keldi; bular Merarining jemetliri boldi.

³⁴ Barliq erkeklarning sanigha asasen, bir ayliqtin yuqiri bolghanlar sanaqtin ötküzülgende jemiyye alte ming ikki yüz kishi chiqti.

³⁵ Merarining jemetining emiri Abihayilning oghli Zuriyel boldi; ular ibadet chédirining shimal teripide bargah qurdi.

³⁶ Merari ewladlirining wezipisi ibadet chédirining taxtayliri, baldaqliri, xadilirigha, teglikliri barliq eswab-jabduqlirigha qarash, shuningdek bulargha munasiwetlik ishlitidighan barliq nersilerge,

³⁷ shundaqla hoylining töt etrapidiki xadilargha we ularning teglikliri, qozuq we tanilargha mes'ul bolushqa belgilenidi.

38 Ibadet chédirining aldigha, sherq teripige, yeni jamaet chédirining künchiqish teripige bargah qurghanlar Musa, Harun we Harunning oghulliri idi; ular Israillarning xizmitide bolush wezipisini ötep, muqeddes jaygha qaraydighan boldi; ulargha yat bolghan herqandaq adem *muqeddes* jaygha yéqinlashsa, öltürületti. ■

39 Musa bilen Harun Perwerdigarning emri boyiche, sanaqtin ötküzgen barliq Lawiylar, jemetliri boyiche, yeni bir ayliqtin yuqiri sanaqtin ötküzülgen erkekler jemiy yigirme ikki ming chiqti.

Lawiylarning Israillarning tunjilirining ornini bésip Xudagha atilishi

40 Perwerdigar Musagha: — Sen Israillar ichide bir ayliqtin ashqan tunji oghullarni sanaqtin ötküzüp, isim-familisi boyiche tizimlap chiq.

41 Sen Lawiylarni Israillarning barliq tunjilirining ornida Manga xas qil (Men Perwerdigardurmen); Lawiylarning mal-charwilirini mu Israillarning barliq tunji mal-charwilirining ornida Manga xas qil, — dédi.

42 Musa Perwerdigarning emri boyiche, Israillarning tunjilirini qoymay sanaqtin ötküzdi.

43 Bir ayliqtin yuqiri tunji oghul balilirini isim-familisi bilen sanaqtin ötküzgende, ular jemiy yigirme ikki ming ikki yüz yetmish üç kishi chiqti.

44 Perwerdigar Musagha mundaq dédi: —

45 Sen Lawiylarni Israillarning tunjilirining ornida Manga talla, shundaqla Lawiylarning mal-

charwilirini mu Israillarning mal-charwilirining ornida Manga talla; shuning bilan Lawiylar Méningki bolidu; Men Perwerdigardurmen.

⁴⁶ We Lawiylarning sanidin artuq chiqqan Israillarning tunjiliri, yeni shu ikki yüz yetmish üchi üçhün hörlük heqqini qobul qilghin;□

⁴⁷ shularning herbiri üçhün besh shekel kümüsh al, kishi sanigha qarap bolsun; muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche ulardin alghin (bir shekel yigirme gerahdur).□ ■

⁴⁸ Artuq chiqqan ademlerning, yeni hörlük heqqini tölishi kérek bolghanlarning kümüshini Harun bilen uning oghullirigha ber.

⁴⁹ Emdi Lawiylar teripidin «hörlükke chiqirilghan» dep hésablan'ghan tunji oghullardin artuq chiqqanlardin bolsa, Musa ulardin shu hörlük heqqini aldi;

⁵⁰ u Israillarning tunjiliridin shu kümüshni, yeni muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche jemi bir ming üç yüz atmish besh shekel aldi.□

⁵¹ Musa Perwerdigarning emri boyiche «hörlükke chiqirilghan»larning kümüshini del Perwerdigar

---

□ **3:46 «ikki yüz yetmish üchi»** — «Israillarning tunji oghulliri»ning sani 22273 (43-ayet) «Lawiylarning» bolsa 22000 idi (39-ayet), emdi «Lawiylarning sanidin artuq chiqqan Israillarning tunjiliri»ning sani 273 adem idi. □ **3:47 «bir shekel»** — texminen 11.4 gram bolushi mumkin, besh shekel 57 gram. «muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki» — «muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki» shübhisizki, pütkül el üçhün özgermes ölchem bolsun dep, muqeddes jayda saqlaqliq, muqim békitilgen birnechche xil ölchemlerdin biri bolushi kérek idi. ■ **3:47** Mis. 30:31; Law. 27:25; Chöl. 18:16; Ez. 45:12 □ **3:50 «bir ming üç yüz atmish besh shekel»** — texminen 16.4 kilogram.

buyrughinidek, Harun bilen uning oghullirigha berdi.

4

Kohat ewladlirining wezipisi

¹ Andin Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qilip mundaq dédi: —

² Sen Lawiylar ichidin ata jemeti boyiche Kohat ewladlirining omumiy sanini tizimlighin,

³ ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet chédirida ish-xizmet qilishqa kéleleydighanlarning hemmisini tizimlap chiq.□

⁴ Kohat ewladlirining jamaet chédiri ichidiki wezipisi eng muqeddes buyumlarni bashqurush bolidu.

⁵ Bargah köchürülidighan chaghda, Harun bilen uning oghulliri kirip «*eng muqeddes jay*»diki «ayrima perde-yopuq»ni chüshürüp, uning bilen höküm-guwahliq sanduqini yögisun;

⁶ andin uning üstini délfinning térisidin étilgen yopuq bilen orap, üstige kök bir rextni yépip, andin kötüridighan baldaqlarni ötküzsun.□

⁷ Teqdim nan *tizilghan* shirege kök bir rext sélinip, üstige légen, texse, piyale we sharab hediylirini

---

□ **4:3** «ish-xizmet **qilishqa kéleleydighanlar**» — ibranij tilida «ish-xizmet qilishqa kéleleydighan qoshun» dégen sözler bilen ipadilinidu. □ **4:6** «**délfinning térisi**» — yaki «déngiz éyiqining térisi» yaki «borsuqning térisi».

chachidighan qedehler tizip qoyulsun; shiredimu «daimiy nan» tizilip turiwersun; □ ■

⁸ bu nersilerning üsti qizil rext bilen, uning üsti yene délfín tériside étilgen bir yopuq bilen yépip, andin kötiridighan baldaqlar ötküzüp qoyulsun.

⁹ Ular kök rext élip, uning bilen chiraghdan bilen üstidiki chiraghlarni, pilik qisquchlarni, küldanlarni we chiraghdan'gha ishlitidighan, barliq may qachilaydighan qachilarni yépip qoysun. ■

¹⁰ Ular yene chiraghdan bilen chiraghdan'gha ishlitidighan hemme qacha-qucha eswablarni délfín térisidin étilgen yopuq bilen yögep, andin epkeshke sélip qoysun.

¹¹ Altun xushbuygahqa kök bir rext sélip, yene délfín tériside étilgen yopuq bilen yépip, andin kötürgüchke qosh baldaqlarni ötküzüp qoysun. □

¹² Muqeddes jayning ichide ishlitidighan barliq qacha-quchilarni kök bir rext bilen yögep, andin üstige délfín tériside étilgen yopuqni yépip, andin bir epkeshke sélip qoysun.

¹³ Ular qurban'gahni külidin tazilap, üstige sösün renglik bir rextni yéyip qoysun.

¹⁴ Andin yene qurban'gahta ishlitidighan eswablar — küldan, ilmek, belgürjek, chiniler, shundaqla barliq eswablarni qurban'gah üstige tizip,

□ **4:7** «teqdim **nan shiresi**» — yaki «huzuriy nan shiresi» («Xudaning huzuridiki nan»lar) — Mushu yerde peqet «Xudaning huzuridiki shire» dégen söz bilen ipadilinidu. Nanlar we altun shire toghruluq «Mis.» 25:23-30 we «Law.» 24:5-9ni körüng. «**daimiy nan**» — «teqdim nan»ning bashqiche atilishi. ■ **4:7** Mis. 25:30 ■ **4:9** Mis. 25:31,38 □ **4:11** «**altun xushbuygah**» — ibraniiy tilida «altun qurban'gah».

andin délfín tériside étilgen bir yopuq bilen yépip, andin kötüridighan baldaqlarni ötküzüp qoysun.

15 Pütün bargahtikiler yolgha chiqidighan chaghda, Harun bilen uning oghulliri muqeddes jay we muqeddes jaydiki barliq qacha-qucha eswablarni yépip bolghandin kéyin, Kohatning ewladliri kélip kötürsun; lékin ölüp ketmeslik üçün muqeddes buyumlargha qol tegküzmisun. Jamaet chédiri ichidiki nersilerdin shularni Kohatning ewladliri kötürüshi kérek.

16 Harunning oghli Eliazarning wezipisi chiragh méyi, xushbuy etir, daimiy teqdim qilinidighan ashliq hediye bilen mesihlesh méyigha qarash, shundaqla pütkül ibadet chédiri bilen uning ichidiki barliq nersiler, muqeddes jay hem muqeddes jaydiki qacha-qucha eswablargha qarash tin ibaret.■

17 Andin Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qilip mundaq dédi: —

18 Siler Kohat jemetidikilerni Lawiylar arisidin qet'iy yoqitip qoymanglar;

19 belki ularning ölmey, hayat qélishi üçün ular «eng muqeddes» buyumlargha yéqinlashqan chaghda, Harun bilen uning oghulliri kirip ularning herbirige qilidighan we kötüridighan ishlarni körsitip qoysun;

20 ular peqet muqeddes jaygha kirgende muqeddes buyumlargha bir deqiqimu qarimisun, undaq

---

■ 4:16 Mis. 29:40; 30:23,24,34,35

qilip qoysa ölüp kétidu.□

Gershon ewladlirining wezipisi

²¹ Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —
²²⁻²³ Gershon ewladliri ichide ata jemeti we aililiri boyiche, ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet chédiri ichide xizmet qilish sépige kireleydighan hemmisini sanaqtin ötküzüp omumiy sanini al.□

²⁴ Gershon aililirining qilidighan xizmiti we ular kötüridighan nersiler töwendikiche:

²⁵ — ular jamaet chédirining özini, yeni astidiki ichki perdiliri we sirtqi perdilirini, uning yapquchini, shundaqla üstige yapqan délfín tériside étilgen yopuqni we jamaet chédirining kirish ishikining perdisini,□

²⁶ ibadet chédiri bilen qurban'gahni chöridep tartilghan hoylidiki perdiler bilen kirish derwazisin-

---

□ **4:20** «ular **peqet ... bir deqiqimu qarimisun**» — démek, Harunning oghulliri kahinlar muqeddes buyumlarni yépiwatqan waqitta muqeddes chédirgha kirmesliki kérek, peqet buyumlar yépilghandin kéyin kirishke bolidu. □ **4:22-23** «xizmet **qilish sépige kireleydighanlar**» — ibraniy tilida «jengge chiqalaydighan qoshundikiler» dégen sözler bilen ipadilinidu. Ichki menisi, shühhisizki, kahinlarning muqeddes jayda Israil üçün qurbanliqlarni ötküzüp, ulargha rohiy wekil bolushi Israillar üçün jin-sheytanlar bilen rohiy urush xizmiti qilghan'gha barawer.

□ **4:25** «astidiki **ichki perdiliri we sirtqi perdiliri**» — ibraniy tilida «turalghuning perdiliri we jamaet chédiri». Menisi choqum terjimimizdek bolidu. Chédirning töt qewet yopuqi bar idi; (1) ichki perdiliri; (2) öchke tériliri; (3) qizil buyalghan qochqar tériliri; (4) délfín tériliri. Bezi waqitlarda 2-qewiti, yeni öchke térisidin étilgen perdiler «jamaet chédir»ning özi dep hésablinatti. «Misirdin chiqish» 25:1-15ni körüng.

ing perdisini, shulargha xas tanilirini we ishli-tidighan barliq qacha-qucha eswablarni kötürsun; bu eswab-üskünilerge munasiwetlik kérek bolghan ishlarni qilsun.

²⁷ Gershon ewladlirining pütün wezipisi, yeni ular kötüridighan we béjiridighan barliq ishlar Harun we uning oghullirining körsetmiliri boyiche bol-sun; ularning néme kötüridighanliqini siler belgilep béringlar.

²⁸ Gershon ewladlirining jemetlirining jamaet chédirining ichide qilidighan xizmiti shular; ular kahin Harunning oghli Itamarning qol astida tu-rup ishlisun.

Merari ewladlirining wezipisi

²⁹ Merarining ewladlirininimu, ularni ata jemeti, aililiri boyiche, sanaqtin ötküz;

³⁰ ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet chédiri ichide xizmet qilish sépige kireleydighan hemmisini sanaqtin ötküzüp omumiy sanini al.□

³¹ Ularning jamaet chédiri ichidiki barliq xizmiti, yeni kötürüş wezipisi mundaq: — Ular jamaet chédirining taxtayliri, baldaqliri, xadiliri we ularning teglikliri,

³² hoylining töt etrapidiki xadilar, ularning teglikliri, qozuqliri, tanaliri, barliq eswab-üsküne hem shulargha kéreklik bolghan barliq nersilerni kötürüş bolsun; ular kötüridighan eswab-üskünilerni namini atap bir-birlep her ademge körsitip béringlar.

□ **4:30 «xizmet qilish sépige kireleydighanlar»** — 23-ayetni we izahatini körüng.

³³ Merari jemet-a'ililirining jamaet chédiri ichide qilidighan barliq ishliri ene shular; ular kahin Harunning oghli Itamarning qol astida turup ish-lisun.

Lawiylarning nopusining sanaqtin ötküzülüshi

³⁴⁻³⁵ Musa bilen Harun we jamaetning emir-liri Kohatning ewladlirining ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet chédirida xizmet qil-ish sépige kireleydighanlarning hemmisini ata jemeti, aililiri boyiche sanaqtin ötküzdi.□

³⁶ Ulardin jemeti boyiche sanaqtin ötküzülgenler jemiy ikki ming yette yüz ellik kishi bolup chiqti.

³⁷ Mushular Kohat jemetidin sanaqtin ötküzülgenler bolup, jamaet chédirida ish qilidighan herbiri, yeni Perwerdigarning Musaning wastisi bilen qilghan emri boyiche Musa bilen Harun sanaqtin ötküzgenler idi.

³⁸⁻³⁹ Gershonlarning ata jemeti, aililiri boyiche, ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet chédirida xizmet qilish sépige kireleydighan hem-misi sanaqtin ötküzüldi;

⁴⁰ ata jemeti, aililiri boyiche sanaqtin ötküzülgenler jemiy ikki ming alte yüz ottuz kishi bolup chiqti.

⁴¹ Mushular Gershon jemetidin sanaqtin ötküzülgenler bolup, jamaet chédirida ish qilidighan herbiri, yeni Perwerdigarning Musaning wastisi bilen qilghan emri boyiche Musa bilen Harun sanaqtin ötküzgenler idi.

□ **4:34-35 «sépige kireleydighanlar»** — 23-ayetni we izahatini körüng. 39-, 43-ayette oxshash sözler tépidu.

⁴²⁻⁴³ Merarilarning ata jemeti, aililiri boyiche, ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet chédirida xizmet qilish sépige kireleydighan hemmisi sanaqtin ötküzüldi;

⁴⁴ ata jemeti, aililiri boyiche sanaqtin ötküzülgenler jemiý üç ming ikki yüz kishi bolup chiqti.

⁴⁵ Mushular Merari jemetidin sanaqtin ötküzülgenler bolup, jamaet chédirida ish qilidighan herbiri, yeni Perwerdigarning Musaning wastisi bilen qilghan emri boyiche Musa bilen Harun sanaqtin ötküzgenler idi.

⁴⁶⁻⁴⁷ Sanaqtin ötküzülgen Lawiylar mana shular idi; Musa bilen Harun hem Israillarning emirliri ulardin ata jemeti, aililiri boyiche, ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet chédirida xizmet qilish we yük kütürüsh wezipisige kireleydighanlarni sanaqtin ötküzgen.

⁴⁸ Ularning sani jemiý sekkiz ming besh yüz sekseen adem bolup chiqti.

⁴⁹ Perwerdigarning emri boyiche, ular Musa teripidin sanaqtin ötküzüldi; herkim özi qilidighan Ishi we kötüridighan yükige asasen sanaqtin ötküzüldi. Bularning hemmisi Perwerdigarning Musagha emr qilghinidek boldi.

5

Napaklarni bargahtin ayrish kérek

¹ Perwerdigar Musagha söz qilip: —

²⁻³ Sen Israillargha emr qilip: «Siler pise-maxaw késili bilen aqma késilige griptar bolghanlarni, shundaqla ölükke tégishi bilen napak bolup

qalghan hemmisini er-ayal démey bargahtin chiqiriwétinglar. Bargahlarni bulghiwetmesliki üçün ularni bargahtin chiqiriwétinglar; chünki Men bargah otturisida makan qildim» — dégin, — dédi. □ ■

⁴ Israillar shundaq qilip ularni bargahtin chiqiriwetti; Perwerdigar Musagha qandaq emr qilghan bolsa, Israillar shundaq qildi.

Tölem tölesh nizami — «itaetsizlik qurbanliqi» we qoshumche tölem

⁵ Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —

⁶ Sen Israillargha éytqin: — Meyli er yaki ayal bolsun, eger u insanlarning Perwerdigargha wapasizliq qilidighan herqandaq gunahlidin birini sadir qilip, shuning bilen gunahkar dep békitilse, ■

⁷ undaqa u özi ötküzgen gunahigha iqrar qilip, itaetsizliki keltürüp chiqarghan, ziyatlan'ghuchining ziyinini toluq tölep bérishi kérek we uning sirtida u kishige yene beshtin bir ülüşni qoshup tölep bersun. ■

⁸ Ziyatlan'ghuchining mubada itaetsizlik keltürüp chiqarghan ziyan'gha bérilgen tölem pulini alghudek tughqini bolmisa, tölem puli gunahkar bolghan kishining

---

□ **5:2-3** «pise-maxaw késili bilen aqma késilige giriptar bolghanlar» — «Law.» 13-babni, 15-bab 16-, 19-, 25-, 31-ayetni körüng. «ölükke tégishi bilen napak bolup qalghan...» — mesilen, uruqtughqinini depne qilishi bilen. «bargahlar» — herqaysi qebililerning öz bargahliri, démekchi. ■ **5:2-3** Law. 13:3, 46; 15:2; 21:1

■ **5:6** Law. 5:21, 22 ■ **5:7** Law. 5:24

kafaritige sunulidighan qoshqargha qoshulup, Perwerdigargha atilip, kahin'gha bérilsun.■

⁹ Shuningdek Israillarning Xudagha atighan barliq muqeddes hediye'liri, yeni kahin'gha keltürgen nersilerdin barliq «kötürme qurbanliq-hediye»ler kahin'gha hésab bolsun.

¹⁰ Herkim Xudagha atighan hediyeler muqeddes dep hésablansun, shundaqla kahinning bolsun; kishiler kahin'gha néme hediye qilsa, uning hemmisi kahinning bolsun.■

Zina qildi dep erz qilin'ghan xotunni sinash usuli we bir terep qilish nizami

¹¹ Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —

¹² Sen Israillargha söz qilip mundaq dégin: — Eger birsining xotuni öz éridin yüz örügen, sadaqetsizlik qilghan bolsa,

¹³ — démek, bashqa birsi bilen yéqinlashqan, shundaqla uning bulghan'ghanliqi érinig közliridin yoshurun bolghan bolsa, héch guwahchi bolmighan hem gunah qilghan chéghida tutulupmu qalmighan bolsa,

¹⁴ shundaq ehwalda, éri öz xotunidin guman qilip künlise, xotuni rastla zina qilip bulghan'ghan bolsa (yaki öz xotunigha guman qilip künlisimu, xotuni zina qilmighan we bulghanmighan bolsa)

¹⁵ ehwalini ispatlash üçün bu adem xotunini kahinning yénigha ekelsun hem xotuni üçün zörür ashliq hediyesi, yeni arpa undin ondin bir efahni alghach kelsun; shu hediye'nig üstige u héch zeytun méyi quymisun yaki héch mestiki

qoshup qoymisun; chünki bu kündashliq hediyesi, esletme ashliq hediyesi bolup, ularning qebihlikige bolghan esletmidur.□

16 Kahin u xotunni aldigha keltürüp, Perwerdigarning huzurida turghuzsun.

17 Kahin komzekke muqeddes sudin quyup, ibadet chédirining yer topidin bir chimdim élip sugha chéchip qoysun.□

18 Kahin u xotunni Perwerdigarning huzurida turghuzup, béshini échip, esletme ashliq hediyesi, yeni kündashliq hediyesini uning qoligha tutquzsun, andin kahin qoligha qarghish keltürgüchi elem süyini alsun.

19 Kahin u xotun'gha qesem ichküzüp, uninggha «Derweqe sen héchqandaq adem bilen bille yatmighan, éringning ornida bashqa birsi bilen bille bolushqa ézip buzuqluq qilmighan bolsang, undaqta sen bu qarghish keltürgüchi elem süyidin xalas bolghaysen.□

20 Lékin sen éringning ornida bashqa birsige yéqinliship özüngni bulghighan bolsang, éringdin bashqa bir er sen bilen bille yatqan bolsa, —» désun;

21-22 andin kahin u xotun'gha qarghish qesimini ichküzgendin kéyin, yene uninggha: «— Perwerdigar yotangni yigitip, qorsiqingni ishshitiwetsun, shuningdek Perwerdigar séni öz xelqing ichide qarghish we qesem ichish destikige aylاندur-sun; bu qarghish süyi ich-qarninggha kirip, qor-

□ 5:15 «bir efah» — texminen 2 küre yaki 22 litr idi. □ 5:17 «muqeddes su» — «yuyunush dési»din élin'ghan su bolsa kérek.

□ 5:19 «éringning ornida» — bu dégenlikning bashqa birxil terjimisi «éringning emri astida turup».

siqingni ishshitiwetsun, yotangni yigilitiwetsun» dégende, u xotun: «Amin, amin» désun.

²³ Shuningdek kahin bu qarghish sözlirini depterge pütüp qoysun, shundaqla yazghan sözlerni elem süyige chilisun,

²⁴ andin u xotun'gha bu qarghish keltürgüchi elem süyini ichküzsun, bu qarghish keltürgüchi su uning ichige kirishi bilenla uninggha azab-elem bolidu.

²⁵ Kahin u xotunning qolidin kündashliq ashliq hediyesini élip, uni Perwerdigarning huzurida pulanglitip bolghandin kéyin, qurban'gahqa élip kel-sun.

²⁶ Kahin hediyeidin bir siqim un élip, xatire hésabida qurban'gahqa qoyup köydürsun; andin u xotun'gha bu suni ichküzsun.

²⁷ Kahin emdi u xotun'gha suni ichküzgendin kéyin, eger u heqiqiy bulghan'ghan bolup, öz érige sadaqetsizlik qilghan bolsa, choqum shundaq boliduki, bu qarghish süyi uning ichige kirgendin kéyin uninggha azab-elem keltüridu; uning qorsiqi ishship, yotisi yigilep kétidu; shuning bilen u xotun öz xelqi ichide qarghishqa kétidu.

²⁸ Lékin eger u xotun bulghanmighan pak bolsa, shu ishtin xalas bolidu we eksiche hamilidar bolup perzentlik bolidu.

²⁹ Mana bu kündashliq toghrisidiki qanundur; xotun öz ériining ornida bashqa birsi bilen bille bolushi bilen ézip bulghan'ghan bolsa□

³⁰ we yaki birsi xotunidin guman qilip künlise, undaqa u xotunini Perwerdigarning aldida turghuzsun, kahin uninggha shu qanun boyiche

□ **5:29 «éringning ornida»** — bu dégenlikning bashqa birxil terjimisi «ériining emri astida turup».

hemmini ijra qilsun.

³¹ Ene shundaq qilghanda, er gunahtin xalas bolup, xotun öz gunahini kötüridu.□

6

«Nazariylar»ning *nizami*

¹ Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —

² Sen Israillargha éytqin: «Meyli er yaki ayal bolsun, «Özümni Perwerdigargha atap, nazariylardin bolimen» dégen alahide bir qesemni ichken bolsa,□

³ undaqa u özini haraq-sharabtin ayrip perhiz tutsun; haraq-sharab bilen ishlen'gen sirkinimu ichmisun yaki herqandaq üzüm sherbitini ichmisun we hól-quruq üzümlernimu yémisun.

⁴ Özini Perwerdigargha atighan barliq künlerde, üzüm télidin chiqqan herqandaq nersini, meyli üzüm uruqi bolsun, posti bolsun, ularni yéyishke bolmaydu.□

⁵ Özümni Perwerdigargha atidim dep qesem qilghan künliride, ularning béshigha ustira tegküzüshke bolmaydu; özini Perwerdigargha atighan künler ötüp bolmighuche, u muqeddes

□ **5:31** «xotun öz gunahini kötüridu» — gunahi bar bolsa, elwette. Bu qanunda er bilen xotun'gha nisbeten birer barawersizlik barmu? Mushu ish toghruluq «qoshumche söz»imizde azraq toxtilimiz. □ **6:2** «Nazariy» — «nazariy» dégen söz «(Xudagha) atighan» dégen menini bildüridu. □ **6:4** «Nazariy bolimen» — «Nazariy bolimen» dep qesem qilghan kishiler özini melum bir möhlette yaki ömürwayet Xudagha ataydu (mesilen, «Hak.» 13:5, «Luqa» 1:15ni körüng).

bolushi kérek; ular chachlirini uzun qoyushi kérek. □ ■

⁶ U qesem ichken barliq künliride héchqandaq ölüklerge yéqinlishishqa bolmaydu. □

⁷ Uning öz atisi, anisi, qérindishi yaki hede-singilliri ölüp qalghan bolsa, ularni dep özini napak qilmasliqi kérek; chünki béshida Perwerdigarghila xas bolimen dep bergen wedising belgisi bolidu. □

⁸ Özini Xudagha atiwetken barliq künlerde u Perwerdigar aldida muqeddes bolup tursun.

⁹ Mubada bir kishi uning yénida tuyuqsiz ölüp qélip, özini Perwerdigargha atighanliqning belgisi bolghan béshi bulghan'ghan bolsa, u özini paklash küni we kéyinki yettinchi künimu chéchini aldursun.

¹⁰ Sekkizinchi küni u ikki paxtekni yaki ikki bachkini élip jamaet chédirining derwazisi aldida kahin'gha tapshursun.

¹¹ Kahin birini gunah qurbanliqi, yene birini köydürme qurbanliq süpitide sunup, ölük sewebidin napak bolup qalghan gunahini tilep kafaret qilsun; nazariy shu künning özide öz béshini qay-

□ **6:5 «chachlirini uzun qoyushi kérek»** — bu ishta (a) matem bildürüshte chachlirini chüshürüş men'i qilnidu; (e) özige birxil nomusluq keltüridu (chünki u ayaldek körünidu). Shuning bilen özini qesem ichip Xudagha atighanliqini hemme ademe ayan bolidu. ■ **6:5** Hak. 13:5; 1Sam. 1:11 □ **6:6 «ölükler»** — bu söz haywanlarning taplirininu öz ichige alidu. □ **6:7 «özini napak qilmasliqi»** — oqurmenlerge ayanki, kim bir jesetke tegken bolsa waqitliq «napak» dep hésablinidu (uning muqeddes jaygha yéqinlishishigha yaki qurbanliq qilishigha bolmaytti. «Lawiyarlarning desturi» 5:2-3, 11-babni körüng). **«béshida... belgisi bolidu»** — uzun chachliri, démek.

tidin muqeddes-pak qilsun,

¹² u Özini Perwerdigargha atighan künlirini yéngiwashtin bashlisun, shuning bilen bir yashliq bir erkek qozini itaetsizlik qurbanliqi qilip sunsun; ilgiriki künliri bolsa inawetsiz hésablansun; chünki uning özini *Perwerdigargha* atighan haliti bulghan'ghan.

¹³ Nazariylardin biri Özini *Perwerdigarghila* atighan künler toshqan künide u toghruluq qanun-belgilime mundaq: – Kishiler uni jamaet chédirining derwazisi aldigha ekelsun;

¹⁴ u özi Perwerdigargha sunulidighan köydürme qurbanliq üçün bir yashliq béjirim erkek qozini, gunah qurbanliqi üçün bir yashliq chishi béjirim bir qozini, inaqliq qurbanliqi üçün béjirim bir qoshqarni keltürsun,

¹⁵ shundaqla bir séwet pétir nan, zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin pishurulghan toqachlar hemde zeytun méyi sürülüp mesihlen'gen pétir hemek nanlar we shu qurbanliqlarning qoshumche ashliq hediyliri we sharab hediylirini keltürsun.□

¹⁶ Kahin bularni Perwerdigarning huzurigha keltürüp, Nazariyning shu gunah qurbanliqi bilen köydürme qurbanliqini sunsun;

¹⁷ u Perwerdigargha atalghan inaqliq qurbanliqi süpitide qoshqarni sunsun, uninggha qoshup bir séwet pétir nanni sunsun; kahin shular bilen teng Nazariy qoshup teqdim qilghan ashliq hediye bilen sharab hediye keltürüp sunsun.

□ **6:15 «toqachlar»** — ibraniiy tilida bu söz yaki halqisiman yaki chekküch bilen téshilgen birxil nanlarni körsitidu.

18 Nazariy jamaet chédirining derwazisi aldida özini Perwerdigargha atighanliqigha belge qilip qoyuwetken chéchini chüshürüp, chéchini élip in-aqliq qurbanliqi astidiki otqa qoysun. ■

19 Nazariy shu teriqide özini Perwerdigarghila atighanliq chéchini chüshürüp bolghandin kéyin, kahin qaynap pishirilghan qoshqarning bir aldi qolini hem séwettin bir pétir nan bilen bir pétir hemek nanni élip kélip Nazariyning qoligha tutquzsun.

20 Kahin bularni Perwerdigarning aldida pulanglatma qurbanliq süpitide örüsün; bular pulanglatma qurbanliq süpitide sun'ghan tösh bilen kötürme hediye qilin'ghan aldi qol bilen qoshulup, muqeddes dep hésablinip kahin'gha bérilsun; andin kéyin Nazariy sharab ichse bolidu. ■

21 Shular bolsa qesem ichken Nazariy toghrisida, özini Perwerdigargha atashta sunush zörür bolghan qurbanliq-hediyeler toghrisida békitilgen qanun-belgilimidur; shuningdek uning qoli némige yetse shuni sunsimu bolidu; u ichken qesimi boyiche, yeni özini Xudagha atash wedisi toghruluq shu nizam-belgilime boyiche hemme ishni ada qilsun; wedisige emel qilsun.

Kahinlarning bext-beriket tilep qilghan sözi

22 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —

23 Sen Harun bilen uning oghullirigha söz qilip mundaq dégin: — Siler Israillargha mundaq bext-beriket tilenglar: —

24 «Perwerdigar silerge bext-beriket ata qilghay, silerni Öz panahida saqlighay;

25 Perwerdigar yüzini silerning üstünglerde yorutup, silerge shapaet qilghay;

26 Perwerdigar yüzini üstünglarga qaritip kötürüp, silerge xatirjemlik bergey!» – dep tilenglar.

27 Ular shundaq qilip namimni Israillarning üstige qonduridu we Men ulargha bext-beriket ata qili-men.

7

Herqaysi qebile emirlirining hediyliri

1-2 Musa ibadet chédirini tikligen küni, u chédirmi mesih qilip maylap muqeddes qildi, shundaqla uning ichidiki barliq eswab-jabduqlar, qurban'gah we uning barliq qacha-qucha eswablirini mesih qilip maylap muqeddes qildi; shü küni shundaq boldiki, Israilning emirliri, yeni ularning ata jemetining bashliqliri bolghan, qebile emirliri kélip hediylerni sundi; shu qebililerning emirliri sanaqtin ötküzüsh ishigha nazaret qilghuchilar idi. □ ■

3 Ular özlirining hediylirini Perwerdigarning huzurigha hazir qilishti, keltürülgen bu hediyeler jemi bolup alte harwa, on ikki öküzdin ibaret idi; her ikki emir birliship birdin sayiwenlik

---

□ **7:1-2** «ibadet **chédiri tiklesh**» qatarliq ishlar «Mis.» 40-bab, 17-34-ayetlerde teswirlinidu. Démeq, «shu küni»diki ishlar «Chöl.» 1-6-bablardiki ishlardin awwal, shundaqla «Law.» 8:11tiki ishlardin kéyin yüz bergenidi. ■ **7:1-2** Mis. 40:18

harwa, herbir emir birdin öküz élip keldi; ular bu hediylerni chédirining aldigha ekilishti.

⁴ Perwerdigar Musagha söz qilib: —

⁵ Jamaet chédirining ishlirigha ishlitish üçün sen bu nersilerni qobul qilib, Lawiylarning herbirining béjiridighan ishliri boyiche ularning ishlitishige bergin, — dédi.

⁶ Shuning bilen Musa harwa bilen öküzlerni qobul qilib Lawiylargha tapshurup berdi.

⁷ U Gershon ewladlirining qilidighan ishlirigha asasen, ulargha ikki harwa bilen töt öküz berdi.

⁸ Merari ewladlirining qilidighan ishlirigha asasen, ulargha töt harwa bilen sekkiz öküz berdi; ularning hemmisi kahin Harunning oghli Itamargha qaraytti;

⁹ lékin u Kohatning ewladlirigha héchnéme bermidi; chünki ular muqeddes nersilerni kötürüshke mes’ul idi; démek, ular mes’ul bolghan nersilerni öz müriside kötüretti.□

¹⁰ Qurban’gah maylinip mesihlen’gen küni, uni Xudagha béghishlash yolida emirler sunidighan hediylirini élip kélip, qurban’gah aldigha qoyushti.

¹¹ Perwerdigar Musagha: —

Ular qurban’gahni béghishlash yolida hediylirini sunsun; herbir emir öz künide sunsun, — dédi.

¹² Birinchi küni hediye sun’ghuchi Yehuda qebili-sidin Amminadabning oghli Nahshon boldi.

¹³ U sun’ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi yetmiş shekel kélidighan bir kümüsh das bolup, bular

---

□ **7:9 «muqeddes nersiler»** — bashqa birxil terjimisi «muqeddes jay».

muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi;□

¹⁴ on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale;

¹⁵ köydürme qurbanliq üçhün bir erkek torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkek qoza;

¹⁶ gunah qurbanliqi üçhün bir téke;

¹⁷ inaqliq qurbanliqi üçhün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkek qoza; bular Amminadabning oghli Nahshon sun'ghan hedieler idi.

¹⁸ Ikkinchi küni hediye sun'ghuchi Issakarning emiri Zuarning oghli Netanel boldi.

¹⁹ U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi yetmiş shekel kélidighan bir kümüsh das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi;

²⁰ on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale;

²¹ köydürme qurbanliq üçhün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkek qoza;

²² gunah qurbanliqi üçhün bir téke;

²³ inaqliq qurbanliqi üçhün ikki buqa, besh

□ **7:13 «shekel»** — kümüshning ölchimi bolup, adette 11.4 gramgha barawer bolushi mumkin. Shunga 130 shekel 1.5 kilogram, 70 shekel 0.8 kilogram bolushi mumkin. «muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche» — 3:47-ayettiki izahatni körüng.

qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkek qoza; bular Zuarning oghli Netanel sun'ghan hediye idi.

²⁴ Üchinchi küni hediye sun'ghuchi Zebulun ewladlirining emiri Hélonning oghli Éliab boldi.

²⁵ U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi yetmish shekel kélidighan bir kümüsh das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi;

²⁶ on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale;

²⁷ köydürme qurbanliq üçün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkek qoza;

²⁸ gunah qurbanliqi üçün bir téke;

²⁹ inaqliq qurbanliqi üçün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkek qoza; bular Hélonning oghli Éliab sun'ghan hediye idi.

³⁰ Tötinchi küni hediye sun'ghuchi Ruben ewladlirining emiri Shidörning oghli Elizur boldi.

³¹ U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi yetmish shekel kélidighan bir kümüsh das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi;

³² on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale;

³³ köydürme qurbanliq üçün bir torpaq, bir

qochqar, bir yashliq bir erkeq qoza;

³⁴ gunah qurbanliqi üçhün bir téke;

³⁵ inaqliq qurbanliqi üçhün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkeq qoza; bular Shidörning oghli Elizur sun'ghan hediyeleler idi.

³⁶ Beshinchi küni hediye sun'ghuchi Shiméon ewladlirining emiri Zuri-shaddayning oghli Shélumiyel boldi.

³⁷ U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi yetmiş shekel kélidighan bir kümüsh das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi;

³⁸ on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale;

³⁹ köydürme qurbanliq üçhün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkeq qoza;

⁴⁰ gunah qurbanliqi üçhün bir téke;

⁴¹ inaqliq qurbanliqi üçhün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkeq qoza; bular Zuri-shaddayning oghli Shélumiyel sun'ghan hediyeleler idi.

⁴² Altinchi küni hediye sun'ghuchi Gad ewladlirining emiri Déuelning oghli Eliasaf boldi.

⁴³ U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi yetmiş shekel kélidighan bir kümüsh das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un

toldurulghanidi;

⁴⁴ on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale;

⁴⁵ köydürme qurbanliq üçün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkeq qoza;

⁴⁶ gunah qurbanliqi üçün bir téke;

⁴⁷ inaqliq qurbanliqi üçün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkeq qoza; bular Déuelning oghli Eliasaf sun'ghan hediyeleler idi.

⁴⁸ Yettinchi küni hediye sun'ghuchi Efraim ewladlirining emiri Ammihudning oghli Elishama boldi.

⁴⁹ U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélidighan bir kümüş légen, éghirliqi yetmiş shekel kélidighan bir kümüş das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi;

⁵⁰ on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale;

⁵¹ köydürme qurbanliq üçün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkeq qoza;

⁵² gunah qurbanliqi üçün bir téke;

⁵³ inaqliq qurbanliqi üçün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkeq qoza; bular Ammihudning oghli Elishama sun'ghan hediyeleler idi.

⁵⁴ Sekkizinchi küni hediye sun'ghuchi Manasseh ewladlirining emiri Pidahzurning oghli Gamaliyel boldi.

⁵⁵ U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel

kélidighan bir kümüş légen, éghirliqi yetmish shekel kélidighan bir kümüş das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi;

⁵⁶ on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale;

⁵⁷ köydürme qurbanliq üçhün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkeq qoza;

⁵⁸ gunah qurbanliqi üçhün bir téke;

⁵⁹ inaqliq qurbanliqi üçhün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkeq qoza; bular Pidahzurning oghli Gamaliyel sun'ghan hediyele idi.

⁶⁰ Toqquzinchi küni hediye sun'ghuchi Bényamin ewladlirining emiri Gidéonining oghli Abidan boldi.

⁶¹ U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélidighan bir kümüş légen, éghirliqi yetmish shekel kélidighan bir kümüş das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi;

⁶² on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale;

⁶³ köydürme qurbanliq üçhün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkeq qoza;

⁶⁴ gunah qurbanliqi üçhün bir téke;

⁶⁵ inaqliq qurbanliqi üçhün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkeq qoza; bular Gidéonining oghli Abidan sun'ghan

hediyeler idi.

⁶⁶ Oninchi küni hediye sun'ghuchi Dan ewladlirining emiri Ammishaddayning oghli Ahiezer boldi.

⁶⁷ U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi yetmish shekel kélidighan bir kümüsh das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi;

⁶⁸ on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale;

⁶⁹ köydürme qurbanliq üçün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkek qoza;

⁷⁰ gunah qurbanliqi üçün bir téke;

⁷¹ inaqliq qurbanliqi üçün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkek qoza; bular Ammishaddayning oghli Ahiezer sun'ghan hediyeler idi.

⁷² On birinchi küni hediye sun'ghuchi Ashir ewladlirining emiri Okranning oghli Pagiyl boldi.

⁷³ U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi yetmish shekel kélidighan bir kümüsh das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi;

⁷⁴ on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale;

⁷⁵ köydürme qurbanliq üçün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkek qoza;

⁷⁶ gunah qurbanliqi üçhün bir téke;

⁷⁷ inaqliq qurbanliqi üçhün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkek qoza; bular Okranning oghli Pagiye sun'ghan hediye idi.

⁷⁸ On ikkinchi küni hediye sun'ghuchi Naftali ewladlirining emiri Énanning oghli Ahira boldi.

⁷⁹ U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélidighan bir kümüş légen, éghirliqi yetmiş shekel kélidighan bir kümüş das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi;

⁸⁰ on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale;

⁸¹ köydürme qurbanliq üçhün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkek qoza;

⁸² gunah qurbanliqi üçhün bir téke;

⁸³ inaqliq qurbanliqi üçhün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkek qoza; bular Énanning oghli Ahira sun'ghan hediye idi.

⁸⁴ Qurban'gah maylinip mesihlen'gen künide, Israil emirliri qurban'gahqa sun'ghan hediye: — jemiý on ikki kümüş légen, on ikki kümüş das, on ikki altun piyale boldi,

⁸⁵ herbir kümüş légenning éghirliqi bir yüz ottuz shekel, herbir kümüş dasning éghirliqi yetmiş shekel idi; mushu qacha-quchigha ketken kümüş muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche ölchen'gende, jemiý ikki ming töt yüz shekel chiqti;

⁸⁶ xushbuy bilan toldurulghan altun piyale on ikki bolup, muqeddes jaydiki shekelning ölchem birlikli boyiche ölchen'gende, herbir altun piyalining éghirliqi on shekel chiqti; bu altun piyalilarning altuni jemiý bir yüz yigirme shekel chiqti;

⁸⁷ köydürme qurbanliqlar üçün bolghan mallar: — jemiý on ikki torpaq, on ikki qochqar, on ikki bir yashliq erkek qoza idi, herbiri téghishlik ashliq hediýeler bilan bille sunuldi; on ikki téke gunah qurbanliqi üçün sunuldi;

⁸⁸ inaqliq qurbanliqliri üçün sunulghini jemiý yigirme töt buqa, atmish qochqar, atmish téke, bir yashliq atmish erkek qoza idi. Qurban'gah maylinip mesihlinip, uni Xudagha béghishlash yolda sunulghan hediýeler mana mushular.

⁸⁹ Musa *Perwerdigar* bilan sözleshkili jamaet chédirigha kirgen chéghida, u «hökümu-guwahliq sanduqi»ning üstidiki «kafaret texti»ning ikki teripidiki kérubning otturididin uning özi gep qilghan awazini anglap turdi; Perwerdigar shu yolda uninggha söz qilatti.□

8

Altun chiraghdan

¹ Perwerdigar Musagha söz qilip: —

□ **7:89 «Perwerdigar bilen»** — Ibraniy tilida «uning bilen». «Perwerdigar **shu yolda...**» — Ibraniy tilida «U shu yolda...».

² Sen Harun'gha: «Sen chiraghtar yaqidighan chaghda yette chiraghning hemmisi chiraghdanning aldini yorutidighan bolsun» dep éytip qoy, — dédi.■

³ Harun shundaq qildi; u chiraghdan üstidiki chiraghtarlarning hemmisini yandurup, xuddi Perwerdigarning Musagha éytqinidek, chiragh nurini chiraghdanning aldini yorutidighan qilip qoydi.

⁴ Chiraghdanning yasilishi mundaq: u altundin bolqa bilen soqup yasalghan, putidin güllirigiche bolqa bilen soqup chiqirilghan. Perwerdigar Musagha körsetken nusxidek, u chiraghdanni shundaq yasatti.■

Lawiylarning Xudaning xizmitige atap paklinip ayirilishi

⁵ Perwerdigar Musagha mundaq dédi: —

⁶ Sen Israillarning ichidin Lawiylarni tallap chiqip paklighin.

⁷ Ularni paklash üçün ulargha mundaq qil: «kafaret süyi»ni ularning bedinige chachqin; andin ular özliri pütün bedinini ustura bilen chüshürsun, kiyimlerini yuyup özini pak qilsun.□

⁸ Andin keyin ular bir torpaq bilen shuninggha qoshup ashliq hediyesini, yeni zeytun méyi ileshtürülgen ésil unni keltürsun; sen gunah qurbanliqi üçün yene bir torpaqni keltür.

⁹ Sen Lawiylarni jamaet chédirining aldigha keltür we pütün Israil jamaitini yighip kel;

■ **8:2** Mis. 25:37   ■ **8:4** Mis. 25:31   □ **8:7** «kafaret süyi» — ibraniy tilida «gunah süyi» yaki «gunahdin paklash süyi». Bu su 19-babta tepsiliy teswirlinidu.

10 Lawiylarni Perwerdigarning huzurigha hazir qilghin; andin Israillar kélip qollirini ularning üstige qoysun.

11 Harun Lawiylarni Israillarning «pulanglatma qurbanliq»i süpitide Perwerdigarning xizmitini qilsun dep, Perwerdigargha hediye qilsun.□

12 Lawiylar qollirini héliqi ikki torpaqning béshigha qoysun; sen birini gunah qurbanliqi bolsun, birini köydürme qurbanliq bolsun, Lawiylar üçhün kafaret keltürsun dep Perwerdigargha sun'ghin.□

13 Sen andin Lawiylarni Harun bilen uning oghul-lirining aldida turghuzup, ularni pulanglatma qurbanliq süpitide Perwerdigargha hediye qil.

14 Lawiylar Méningki bolsun dep, sen Lawiylarni ene shu teriqide Israillardin ayrip chiq.■

15 Andin Lawiylar kirip jamaet chédirining ish-lirini qilsa bolidu; sen ularni paklandur, ularni pulanglatma qurbanliq süpitide hediye qil.

16 Chünki ular Israillar ichide pütünley Manga atal-ghan; Méning ularni Méningki bolsun dep tallishim ularni Israillarning arisida baliyatquning tunji méwisi ornida qoyghanliqimdur.

17 Chünki Israillarning tunjisi, meyli u insan yaki haywan bolsun, pütünley Manga tewedur; Men Misir zéminida barliq tunjilarni öltürgen küni ularni Özümge muqeddes qilip éliwalghanidim.■

□ **8:11 «hediye qilsun»** — ibranij tilida «irghanglatsun». □ **8:12 «sen ... Perwerdigargha sun'ghin»** — Tewrat boyiche, bu Musa peyghemberning özi kahinning ornida birdinbir qurbanliq qilghan waqti idi. ■ **8:14** Chöl. 3:45 ■ **8:17** Mis. 13:2; 22:29; 34:19; Law. 27:26; Chöl. 3:13; Luqa 2:23

18 Méning Lawiylarni u yol bilen tallishim ularni Israillarning ichidiki tunjilirining ornida qoyushum üçündür.■

19 We jamaet chédirida Israillarning xizmitide bolsun we Israillarning *gunahini tilep* kafaret keltürsun, shuningdek Israillar muqeddes jaygha yéqinlashqanda ular arisida bala-qaza chiqmisun dep, Men Israillar ichidin Lawiylarni Harun bilen uning oghullirigha berdim.

20 Musa, Harun we pütkül Israil jamaiti Lawiylarni shundaq qildi; Perwerdigarning Lawiylar toghruluq Musagha buyrughinidek Israillar hemmisini beja keltürdi.

21 Lawiylar shundaq qilip özlirini *gunahtin* paklap, kiyim-kécheklarini yuyup pakizlidi; Harun ularni pulanglatma qurbanliq süpitide Perwerdigargha hediye qildi; Harun yene ularni paklashqa *gunahini tilep* kafaret qildi.

22 Andin kéyin Lawiylar kirip Harunning aldida, shundaqla uning oghullirining aldida, jamaet chédiri ichidiki ishlarni qilishqa kirishti; Perwerdigar Lawiylar toghruluq Musagha qandaq buyrughan bolsa, Israillar uni shu boyiche beja keltürdi.

23 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —

24 Lawiylarning wezipisi mundaq bolsun: — Yigirme besh yashin yuqiriliri kirip jamaet chédiri ichidiki ishlarni qilishqa sepke kirsun;□

25 ellik yashqa yetkendin kéyin septin chékinip shu xizmetni qilmisun;

■ 8:18 Chöl. 3:12 □ 8:24 «sepke kirsun» — ibraniy tilida «jeng üçün qoshun'gha kirsun» dégen sözler bilen ipadilinidu. 4:23ni we izahatini körüng.

²⁶ lékin ular jamaet chédiri ichide qérindashlirigha yardemliship, ularning hajetliridin chiqishqa bolidu, emma chédirdeki resmiy wezipide bolmisun. Lawiylarning wezipiliri heqqide ulargha ene shundaq qil.

9

Sinay chöl-bayawinida «ötüp kêtish héyti»ni ötküzüsh

¹ Misir zéminidin chiqqandin keyinki ikkinchi yili birinchi ayda, Perwerdigar Sinay chölide Musagha buyrup: —

² Israillar békitilgen waqitta ötüp kêtish héytini ötküzsun;■

³ yeni mushu aying on tötinchi küni gugumda, békitilgen waqitta, barliq belgilime we qaide-tertip boyiche héytini ötküzünglar, — dédi.□

⁴ Shuning bilen Musa Israillargha söz qilip ötüp kêtish héytini ötküzüshni buyrudi.

⁵ Ular birinchi aying on tötinchi küni gugumda, Sinay chölide ötüp kêtish héytini ötküzdi; Perwerdigar Musagha qandaq buyrughan bolsa, Israillar shundaq qildi. □

⁶ Bir nechcheylen bir ölükke tégip kêtip napak bolup qalghanliqi üçün, ular shu küni ötüp kêtish

---

■ **9:2** Mis. 12:1-28; Law. 23:5; Chöl. 28:16; Qan. 16:2 □ **9:3** «gugum» — ibraniy tilida «ikki kech ariliqida» dégen sözler bilen ipadilinidu — démek shepeq waqti, «kün pêtish» we qaranghuluq ariliqida bolghan waqit. □ **9:5** «gugum» — 3-ayettiki izahatni körüng.

héytini ötküzelmidi-de, ular shu küni Musa bilen Harunning aldigha kélip Musagha: —

7 Biz ölüp qalghan ademge téyip kétip napak bolup qalghan bolsaqmu, lékin némishqa Israil-larning qatarida, békitilgen waqitta Perwerdigargha sunushqa kérek bolghinini élip kélishtin ret qilinimiz? — déyishti.

8 — Toxtap turunglar, men bérip Perwerdigar siler toghranglarda néme buyruydikin, anglap baqay, — dédi Musa ulargha.

9 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —

10 Sen Israillargha mundaq dégin: «Siler we silerning ewladliringlar ichide beziler ölüklerge téyip kétip napak bolup qalghan bolsa yaki uzaq seper üstide bolsa, ular yenila Perwerdigar üçün ötüp kétish héytini ötküzüshke bolidu.□

11 Undaq kishiler ikkinchi ayning on tötinchi küni gugumda héytini ötküzsun; *héyt taamini* pétir nan we achchiq köktatlar bilen bille yésun;□

12 ulardin etige azraqmu qaldurmisen we *qozisining* ustixanliridin birersinimu sundurghuchi bolmisen; ular héytini ötüp kétish héytining barliq belgilimiliri boyiche ötküzsun.□ ■

13 Halbuki, pak bolghan, seper üstidimu bolmighan emma ötüp kétish héytini ötküzüshke étibar bermigen kishi bolsa öz xelqidin üzüp tashlinidu; chünki békitilgen waqitta Perwerdigargha sunush kérek

---

□ **9:10** «ular yenila Perwerdigar üçün ötüp kétish ötküzüshke bolidu» — yaki «u yenila Perwerdigar üçün ötüp kétish héytini ötküzidu». □ **9:11** «gugum» — 3-ayettiki izahatni körüng. □ **9:12** «ötüp kétish héyti»diki **qoza** — «Mis.» 12:46, «Yh.» 19:36ni körüng. ■ **9:12** Mis. 12:46; Yuh. 19:33, 36

bolghinini sunmighanliqi üçhün, u öz gunahini öz üstige alidu.□

14 Eger aranglarda turuwatqan yat ellik bir musapir Perwerdigar üçhün ötüp kêtish héytini ötküzüşni xalisa, u ötüp kêtish héyti toghrisidiki belgilime we qaide-tertip boyiche ötküzsun; yat ellik musapirlar üçhün we zéminda tughulghanlar üçhünmu aranglarda shu birla nizam bolsun.■

Xudaning Israillarni chöl-bayawanda Öz buluti we oti bilen yéteklishi

15 Ibadet chédirini tiklen'gen küni, bulut ibadet chédirini, yeni höküm-guwahliq chédirini qaplap turdi; kechtin taki etigen'giche, bulut xuddi ottek ibadet chédirining üstide turdi.□ ■

16 Daim shundaq bolatti; *kündüzi* bulut ibadet chédirini qaplap turatti, kéchisi u otqa oxshaytti.

17 Qachaniki bulut jamaet chédirining üstidin kötürülse, Israillar yolgha chiqatti; bulut qeyerde toxtisa, Israillar shu yerde bargah tiketti.

18 Israillar Perwerdigarning buyruqi boyiche mangatti, Perwerdigarning buyruqi boyiche bargah tiketti; bulut ibadet chédirining üstide qanche uzaq toxtisa, ular bargahta shunche uzaq turatti.■

□ **9:13 «öz xelqidin üzüp tashlinidu»** — bu ibare adette ademning Xudaning biwasite jazasi bilen dunyadin kêtishini körsitidu. «Mis.» 12:19diki izahatni körüng. ■ **9:14** Mis. 12:49 □ **9:15 «ibadet chédirini qaplighan bulut»** — «Mis.» 40:34-38ni körüng. ■ **9:15** Mis. 40:34 ■ **9:18** 1Kor. 10:1

¹⁹ Bulut ibadet chédirining üstide xéli künlergiche toxtap tursa, Israillarmu Perwerdigarning körsitmisini tutup seperge chiqmaytti;

²⁰ mubada bulut ibadet chédirining üstide peqet birnechche künla toxtisa, ular Perwerdigarning buyruqi boyiche shu waqitta bargah qurup yatatti, andin yene Perwerdigarning buyruqi boyiche seperge atlinatti.

²¹ We mubada bulut peqetla kechtin etigen'giche toxtap, ettigende bulut yene kötürülse, ular yene yolgha chiqatti; meyli kündüzi yaki kéchisi bulut kötürülsila, ular seperge chiqatti.

²² Bulut ibadet chédirining üstide uzunraq tursa, meyli ikki kün, bir ay, bir yil tursimu, Israillar yolgha chiqmay bargahta turuwéretti; lékin bulut kötürülüp mangsila ular sepirini dawamlashturatti.■

²³ Perwerdigarning buyruqi bilen ular bargah quratti, Perwerdigarning buyruqi bilen ular seperni dawamlashturatti; ular Perwerdigarning Musaning wastisi bilen bergen emri boyiche, Perwerdigarning körsitmisini tutatti.

10

Kümüş kanay chélinish waqitliri

¹ Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —

² Sen özüngge ikki kanay yosatqin; ularni kümüshtin soqtur. Ular jamaetni yighishqa, shundaqla jamaetni bargahlirini yighishturup yolgha chiqishqa chaqirish üçün ishilitidu.

■ 9:22 Mis. 40:36, 37

³ Ikki kanay chélin'ghanda pütkül jamaet séning yéninggha jamaet chédiri derwazisining aldigha yighilidighan bolsun.

⁴ Eger yalghuz biri chélinisa, emirliri, yeni minglighan Israillarning mingbéshiliri séning yéninggha kélip yighilsun.

⁵ Siler qattiq yuqiri awaz bilen chalghanda kün chiqish tereptiki bargahlar yolgha chiqsun. □

⁶ Andin siler ikkinchi qétim qattiq, yuqiri awaz bilen chalghanda jenub tereptiki bargahlar yolgha chiqsun; ular yolgha chiqqan chaghda kanay qattiq, yuqiri awaz bilen chélinishi kérektur.

⁷ Jamaetni yighilishqa chaqiridighan chaghda, kanay chélinglar, emma qattiq, yuqiri awaz bilen chalmanglar;

⁸ Harunning ewladliri, kahin bolghanlar kanaylarni chalsun; bular silerge ewladmu-ewlad bir ebediy belgilime bolsun. □

⁹ Eger siler öz zémininglarda silerge zulum salghan dühmininglar bilen jeng qilishqa chiqsanglar, qattiq, yuqiri awaz bilen chélinglar. Shuning bilen özünglarning Xudasi bolghan Perwerdigarning aldidada yad étilip, dühmininglardin qutulilsiler.

¹⁰ Buningdin bashqa, xushal künliringlarda, békitilgen héytliringlarda we ayning birinchi künliride, siler köydürme qurbanliq we inaqliq qurbanliqlirini sun'ghininglarda, qurbanliqlarning aldidada turup kanay chélinglar; shuning bilen *kanaylar* silerni Xudayinglarga esletküchi bolidu; Men Xudayinglar Perwerdigardurmen.

□ **10:5** «qattiq yuqiri awaz bilen» — bashqa birxil terjimisi: «agah awazi bilen». □ **10:8** «bular» — kanaylar özliri.

Sinaydin yolgha chiqish tertipi

11 Ikkinchi yili, ikkinchi ayning yigirmинchi küni bulut höküm-guwahliq chédirining üstidin kötürüldi;□

12 shuning bilen Israillar Sinay chölidin chiqip, yol élip seperlirini bashlidi; bulut Paran chölide toxtidi.

13 Bu ularning birinchi qétim Perwerdigarning Musaning wastisi bilen qilghan emri boyiche yolgha chiqishi boldi.

14 Yehuda bargahi özining tughi astida qoshun-qoshun bolup aldi bilen yolgha chiqti; qoshunning bashliqi Amminadabning oghli Nahshon idi.■

15 Issakar qebilisi qoshunining bashliqi Zuarning oghli Netanel idi.

16 Zebulun qebilisi qoshunining bashliqi Hélonning oghli Éliab idi.

17 Andin ibadet chédiri chuwalup, Gershonning ewladliri bilen Merarining ewladliri uni kötürüp yolgha chiqti.

18 Ruben bargahi özining tughi astida qoshun-qoshun bolup yolgha chiqti; qoshunning bashliqi Shidörning oghli Elizur idi.

19 Shiméon qebilisi qoshunining bashliqi Zuri-shaddayning oghli Shélumiyel idi.

□ **10:11** «höküm-guwahliq» — mushu yerde «höküm-guwahliq» Xudaning Israilgha ata qilghan tüp emrlirini, shundaqla uning Israil bilen bolidighan ehdisini körsitidu («Mis.» 20-babni körüng). Xudaning muqeddes mahiyiti we xaraktéri shu emrlerde ayan qilin'ghachqa, uning «höküm-guwahliq»i depmu atilidu. Shu emrler «ehde sanduqi» ichide saqlaqliq tash taxtaylar üstige pütülgen («Mis.» 40:20ni körüng). ■ **10:14** Chöl. 1:7; 2:3

20 Gad qebilisi qoshunining bashliqi Déuelning oghli Eliasaf idi.

21 Andin Kohatlar muqeddes buyumlarni kôtürüp yolgha chiqti; ular yétip kélishtin burun ibadet chédirini *kôtürgüchiler* kélip uni tiklep qoyushqanidi.■

22 Efraim bargahi özining tughi astida qoshun-qoshun bolup yolgha chiqti; qoshunning bashliqi Ammihudning oghli Elishama idi.

23 Manasseh qebilisi qoshunining bashliqi Pidahurning oghli Gamaliyel idi.

24 Binyamin qebilisi qoshunining bashliqi Gidéonining oghli Abidan idi.

25 Dan bargahi hemme bargahlarning arqa muhapizetchisi bolup, özining tughi astida qoshun-qoshun bolup yolgha chiqti; qoshunning bashliqi Ammishaddayning oghli Ahiezer idi.

26 Ashir qebilisi qoshunining bashliqi Okranning oghli Pagiye idi.

27 Naftali qebilisi qoshunining bashliqi Énanning oghli Ahira idi.

28 Bular Israillar yolgha chiqqanda qoshun-qoshun bolup méngish tertipi idi; ular shu teriqide yolgha chiqti.

Musaning qéynakisi Hobabqa bolghan telipi

29 Musa özining qéynatisi, Midiyanliq Réuelning oghli Hobabqa: — Biz Perwerdigar wede qilghan yerge qarap seper qiliwatimiz, U: «Men u yerni silerge miras qilip bérimen» dégen; özlirining biz bilen bille méngishlirini ötünimen, biz silige yaxshi

qaraymiz, chünki Perwerdigar Israil toghruluq bext-saadet ata qilimen dep wede bergen, — dédi.

³⁰ Lékin Hobab Musagha: — Yaq, men öz yurtum, öz uruq-tughqanlirimgha kétimen, — dédi.

³¹ Musa uninggha: Bizdin ayrilip ketmisile; chünki sili chölde qandaq bargah qurishimiz kéreklikini bilila, sili bizge köz bolup bersile.

³² Shundaq boliduki, biz bilen bille barsila, kelgüside Perwerdigar bizge qandaq yaxshiliq qilisa, bizmu silige shundaq qilimiz! — dédi.

³³ Israillar Perwerdigar téghidin yolgha chiqip üç kün yol mangdi; Perwerdigarning ehde sanduqi ulargha aram alidighan yer izdep ularning aldida üç kün yol bashlap mangdi.

³⁴ Ular chédirlirini yighishturup yolgha chiqidighan chaghlarda, Perwerdigarning buluti haman ularning üstide bolatti.

³⁵ Ehde sanduqi yolgha chiqidighan chaghda Musa: «Ornungdin turghaysen, i Perwerdigar; düshmenliring tiripiren bolsun; Sanga öchler yüzüngning aldidin qachsun!» — deytti.■

³⁶ Ehde sanduqi toxtighan chaghda u: «Qaytip kelgeysen, i Perwerdigar, minglighan-tümenligen Israil xelqi arisigha qaytip kelgeysen!» — deytti.

11

Xelqning yol boyi ghotuldiship Perwerdigarning achchiqini keltürüshi

¹ We shundaq boldiki, xelq ghotuldishatti, ularning ghotuldashliri Perwerdigarning

---

■ 10:35 Zeb. 68:1-2

quliqigha yétip intayin rezil anglandi; U bu sözlerni anglidi we Uning ghezipi qozghaldi; Perwerdigarning ot-yalquni ularning arisida tutiship, bargahning chétidiki bezilerni köydürüşke bashlidi.■

² Xelq bu chaghda Musagha yalwuriwidi, Musa Perwerdigardin tilidi; shuning bilen ot pesiyip öçhti.

³ Perwerdigarning oti ularning otturisida tutashqanliqi üçün u u yerge «Taberah» dep at goydi. □

Xelqning ozuq toghruluq ghotuldashliri

⁴ Ularning arisidiki shalghut kishilerning nepsi taqildap ketti, Israillarmu yene yiglashqa bashlidi: «Emdi bizge kim gösh béridu?□ ■

⁵ Hélimu ésimizdiki, biz Misirdiki chaghlarda pul xejlimey turupmu béliq yéyeleyttuq, yene terxemek, tawuz, piyaz we küde piyaz bilen samsaqmu bar idi.

⁶ Mana bu yerde hazir köz aldimizda mannadin bashqa héchnéme yoq, emdi bizning jénimizmu qurup kétiwatidu» déyishti.

⁷ Manna goya yumghaqsüt uruqigha, körünüshi goya kehriwagha oxshaytti.■

■ **11:1** Qan. 9:22; Zeb. 78:21; 106:13-18 □ **11:3** «Taberah» — «köyüş» dégen menide. □ **11:4** «shalghut kishiler» — beziler «bikar telepler» dep terjime qilidu. Lékin keyinki sözlerdin qarighanda, ular belkim Israillardin ayrim, bashqa birnechche milletlerdin bolghan bir türküm kishiler bolushi mumkin. ■ **11:4** Mis. 12:38; 16:3; Zeb. 106:14; 1Kor. 10:6 ■ **11:7** Mis. 16:14, 31; Zeb. 78:24-25; Yuh. 6:31, 49

⁸ Kishiler uyan-buyan chépip uni yighip, bezide yarghunchaqa ézip, bezide hawanchida soqup, ya bezide qazanda pishurup nan qilip yeytti; temi zeytun mayliq toqachlarga oxshaytti.□

⁹ Kéchide bargahqa shebnem chüshkende, man-namu shuning üstige chüshetti.

¹⁰ Musa xelqning ailimu-aile herbiri öz chédirining ishiki aldida yigha-zar qilishiwatqinini anglidi; buninggha Perwerdigarning ghezipi qattiq qozghaldi, bu ish Musaning neziridimu yaman körüнди.

¹¹ Musa Perwerdigargha: —

Sen bu barliq xelqning éghir yükini manga artip qoyup, men qulungni némishqa bundaq qiynay-sen; némishqa men Séning aldingda iltipat tapmay-men?

¹² Ya men bu pütün xelqge hamilidar bolup, ularni tughdummu? Sen téxi manga: «Sen ularni Men qe-sem ichip ularning ata-bowilirigha miras qilghan shu yerge yetküzgüche, xuddi baqqan atisi em-chektiki bowaqni baghrigha alghandek baghringgha élip kütürüp mang» dewatisen?

¹³ Men bu xelqge nedin gösh tépip béreleymen? Chünki ular manga yighlap: «Sen bizge yégüdek gösh tépip ber!» déyishmekte.

¹⁴ Men bu xelqni kütürüshni yalghuz üstümge élip kételmeydikenmen, bu ish manga bek éghir kéliwatidu.

¹⁵ Eger Sen manga mushundaq muamile qilmaqchi bolsang, men ötünüp qalay, bu xarab halitimni manga körsetmey, iltipat qilip méni

---

□ **11:8 «temi zeytun mayliq toqachlarga oxshaytti»** — yaki «temi tatliq zeytun maygha oxshaytti».

öلتürüwet! — dédi.

Perwerdigarning Musagha yetmish aqsaqalni tallap chiqishni buyrushi

¹⁶ Perwerdigar Musagha mundaq dédi: —

Israïl aqsaqalliri ichidin, sen yénimgha tonuydighan xelq aqsaqalliri we beglerdin yetmishni tallap yighqin, ularni jamaet chédirining aldigha ekel. Ular séning bilen bille shu yerde tursun.

¹⁷ Men shu yerge chüshüp séning bilen sözlshimen; we séning üstüngde turuwatqan Rohni élip ularning üstigimu bölüp qoyimen. Shuning bilen ular sen bilen bille xelqni kötürüş mes'uliyitini üstige alidu, andin sen uni özüng yalghuz kötürmeydighan bolisen. □

¹⁸ Sen xelqge mundaq dégin: «Ete gösh yiyishke teyyarlinip özenglerni *Xudagha* atap paklanglar; chünki siler Perwerdigarning quliqini aghritip yighlap: «Emdi kim bizge gösh béridu? Ah, Misirdiki halimiz bek yaxshi idi!» dégenidinglar emesmu? Perwerdigar derweqe silerge gösh béridu, siler uningdin yeysiler.

¹⁹ Siler bir kün, ikki kün emes, besh kün, on kün emes, yigirme künmu emes,

²⁰ belki pütün bir ay yeysiler, taki burninglardin étip chiqip hö bolghuche yeysiler; chünki siler aranglarda turuwatqan Perwerdigarni mensitmey, uning aldida yighlap turup: «Biz néme üçün Misirdin chiqtuq?» — dédinglar». ■

□ **11:17** «séning üstüngde turuwatqan Roh» — shübhisizki, Xudaning Özining Muqeddes Rohi. 29-ayetni körüng. ■ **11:20** Chöl. 21:5

21 Musa: — Men ularning arisida turuwatqan bu xelqtin yolgha chiqalaydighan erkekler alte yüz ming tursa, Sen téxi: «Men ularni gösh yeydighan, hetta pütün bir ay gösh yeydighan qilimen» deysen;□

22 emise qoy, kala padilirining hemmisi soyulsa ulargha yétemdu? Yaki déngizdiki hemme béliq ulargha tutup bérilse, ularning yiyishige yitemu? — dédi.■

23 Shuning bilen Perwerdigar Musagha: — Perwerdigarning qoli qisqa bolup qaptimu? Emdi körüp baqqine, Méning sanga dégen sözüm emelge ashurulamdu-yoq? — dédi.■

24 Shuning bilen Musa chiqip Perwerdigarning sözini xelqge yetküzdi we xelq ichidiki aqsaqallardin yetmish ademni tallap yighip ularni jamaet chédirining etrapida turghuzdi.

25 Andin Perwerdigar bulut ichidin chüshüp, Musa bilen sözlishop, uningdiki Rohtin élip yetmish aqsaqalgha qoydi; Roh ularning üstige qonushi bilen ular bésharet bérishke kirishti. Lékin shu waqittin kéyin ular undaq qilmidi.

26 Lékin u chaghda ulardin ikki adem bargahta qaldi; birsining ismi Eldad, ikkinchisi Médad idi (ular eslide aqsaqallarning arisida tizimlan'ghanidi, lékin ibadet chédirigha chiqmay qalghanidi). Roh ularning üstidimu qondi we ular bargah ichide bésharet bérishke bashlidi.

27 Yash bir yigit yügürüp kélip Musagha: — Eldad bilen Médad bargahta bésharet bériwatidu, —

□ 11:21 «yolgha **chiqalaydighan erkekler**» — yaki «piyade eskerler». 1:46ni körüng. ■ 11:22 Yuh. 6:7 ■ 11:23 Yesh. 50:2; 59:1

dédi.

²⁸ Musaning xizmetkari, Musa tallighan serxil yigitliridin biri, Nunning oghli Yeshua qopup: — I xojam Musa, ularni tosughayla, — dédi.

²⁹ Lékin Musa uningha: — Sen méning sewebimdin heset qiliwatamsen? Perwerdigarning pütün xelqi peyghember bolup ketse idi, Perwerdigar Özining Rohini ularning üstige qoysa idi! — dédi.

³⁰ Shuning bilen Musa bilen Israil aqsaqallirining hemmisi bargahqa qaytip kétishti.

Perwerdigarning bödüne chüshürüshi

³¹ Emdi Perwerdigar aldidin bir shamal chiqip, u déngiz tereptin bödünilerni uchurtup kélip, bargahning etrapigha yéywetti; bödüniler bargahning u teripidimu bir künlük yol, bu teripidimu bir künlük yol kelgüdek yer yüzini ikki gez égzlikte kelgüdek qaplıdi. □ ■

³² Xelq ornidin turup pütkül shu küni, shu kéchisi we etisi pütün kün bödüne tutup yighdi, eng az dégenlirimu alahazel ikki xomir yighdi; ular bularni bargahning töt etrapigha özliri üçün yéyishti. □

³³ Ular göshni chaynap ézip bolmay, gösh téxi chishliri arisida turghanda, Perwerdigarning ghezipi

□ **11:31** «Yer yüzini ikki gez égzlikte kelgüdek qaplıdi.» — bashqa birxil terjimisi: «yer yüzidin alahazel ikki gez égzlikte uchup keldi». «gez» — Muqeddes Kitapta ishli tilgen «gez» ademning qolining jeynektin barmaqning uchighiche bolghan ariliqi (texminen 45 santimétr) idi. ■ **11:31** Mis. 16:13; Zeb. 78:26-28

□ **11:32** «xomir» — Bir «xomir» texminen ming litrge barawer. Bödünilerning yéyilishi, shübhisizki, göshini qaqlash üçün idi.

ulargha qozghilip, xelqni intayin éghir bir waba bilen urdi. □ ■

³⁴ Shunga kishiler shu yerni «Qibrot-Hattawah» dep atidi; chünki ular shu yerde nepsi taqildighan kishilerni yerlikke qoyghanidi. □

³⁵ Kéyin xelq Qibrot-Hattawahtin yolgha chiqip Hazirotqa kélip, Hazirotta toxtidi.

12

Meriyem bilen Harunning Musagha qara chaplighanliqi

¹ Meriyem bilen Harun Musaning hebeshlik qizni xotunluqqa alghini üçhün uninggha qarshi söz qildi (chünki u hebeshlik bir qizni alghanidi). □

² Ular: — Perwerdigar peqet Musa bilenla sözlishop, biz bilen sözleshmeptimu? — déyishti. Bu gepni Perwerdigar anglidi.

³ Musa dégen bu adem intayin kemter-mömin adem bolup, bu terepte yer yüzidikiler arisida uning aldigha ötidighini yoq idi.

□ **11:33** «Perwerdigarning ghezipi ulargha qozghilip, xelqni... urdi» — Xuda némishqa xelq qaqshighan waqtida emes, belki del hödünilerge éghiz tegkende ularni urdi? Shühbisizki, U ularni shu ishta sinidi. Ular eslide Uningdin narazi bolup gumanlinip: «Emdi bizge kim gösh béridu?» — déyishkenidi (4-ayet). Biraq Xuda ulargha kóz aldida gösh bergini bilen, ular gumanidin towa qilmidi yaki teshekkur éytmidi. ■ **11:33** Zeb. 78:29-31 □ **11:34** «Qibrot-Hattawah» — menisi «Nepsaniyetning qebriliri». □ **12:1** «Hebeshlik» — «Éfiopiyelik» dégenning bashqiche atilishi. Tékestte, Musaning birinchi ayali bolghan Zipporahning hayat yaki hayat emesliki toghruluq xewer bérilmeydu.

⁴ Perwerdigar Musa, Harun we Meriyemge tuyuqsiz: — Siler üçünglar jamaet chédirigha kélinglar, — dédi.

Üchilisi chiqip keldi.

⁵ Andin Perwerdigar *ershtin* bulut tüwrüki ichide chüshüp, jamaet chédirining aldida toxtap, Harun bilen Meryemni qichqiriwidi, ular aldigha keldi.

⁶ U ulargha: — Emdi siler gépimni anglanglar, eger silerning aranglarda peyghember bolsa, Men Perwerdigar alamet körünüshte uninggha Özümni ayan qilimen, chüshide uning bilen sözlishimen.

⁷ Lékin qulum Musagha nisbeten undaq emes; u barliq ailem ichide tolimu sadiqtur;

⁸ Men uning bilen tépishmaq éytip olturmay, yüzmu yüz turup biwasite sözlishimen; u Men Perwerdigarning qiyapitini köreleydu. Emdi siler némishqa qulum Musa toghruluq yaman gep qilishtin qorqmidinglar? — dédi. □ ■

⁹ Perwerdigarning otluq ghezipi ulargha qozghaldi we u kétip qaldi.

Meryemning maxaw bolup qalghanliqi

¹⁰ Shuning bilen bulut jamaet chédiri üstidin ketti, we mana, Meryem xuddi ap'aq qardek pése-maxaw bolup ketti; Harun burulup Meryemge qariwidi, mana, u pése-maxaw bolup qalghanidi.

¹¹ Harun Musagha: —

Way xojam! Nadanliq qilip gunah ötküzüp qoyghanliqimiz sewebidin bu gunahni bizning üstimizge artmighaysen.

□ **12:8 «yüzmu yüz»** — ibraniy tilida «éghizmu éghiz». ■ **12:8** Mis. 33:11; Qan. 34:10

¹² U xuddi anisining qorsiqidin chiqqandila bedini yérim chirik, ölük tughulghan balidek bolup qalmighay! — dédi.

¹³ Shuning bilen Musa Perwerdigargha: — I Tengri, uning késilini saqaytiwetken bolsang, — dep nida qildi.

¹⁴ Perwerdigar Musagha: — Eger atisi uning yüzige tükürgen bolsa, u yette kün xijilchiliq ichide turghan bolatti emesmu? Emdi u bargahning sirtigha yette kün qamap qoyulsun, andin u qaytip kelsun, — dédi.□

¹⁵ Shuning bilen Meryem bargah sirtigha yette kün qamap qoyuldi, taki Meryem qaytip kelgüche xelq yolgha chiqmay turup turdi.

¹⁶ Andin kéyin xelq Hazirottin yolgha chiqip, Paran chölide bargah qurdi.

13

Musaning Qanaanni charlap kélishke on ikki charlighuchi ewetishi

¹ Perwerdigar Musagha söz qilip: —

² Men Israillargha miras qilip bergen Qanaan zéminini charlap kélishke ademlerni ewetkin; her bir ata jemetke tewe qebilidin birdin adem chiqirilsun, ular öz qebilidiki emir bolsun, — dédi.

³ Musa Perwerdigarning emri boyiche, ularni Paran chölidin yolgha saldi; ularning hemmisi Israillarning bashliri idi.

□ **12:14 «atisi uning yüzige tükürgen bolsa, u yette kün xijilchiliq ichide turghan bolatti emesmu?»** — bu sözler ibraniylar arisidiki qedimki bir örp-adetni körsetse kérek.

4 Töwendikiler ularning isimliri: — Ruben qebilisidin Zakkurning oghli Shammuya,

5 Shiméon qebilisidin Xorining oghli Shafat,

6 Yehuda qebilisidin Yefunnehning oghli Kaleb,

7 Issakar qebilisidin Yüsüpning oghli Igal,

8 Efraim qebilisidin Nunning oghli Hoshiya,

9 Binyamin qebilisidin Rafuning oghli Palti,

10 Zebulun qebilisidin Sodining oghli Gaddiyel,

11 Yüsüp qebilisidin, yeni Manasseh qebilisidin Susining oghli Gaddi,

12 Dan qebilisidin Gimallining oghli Ammiyel,

13 Ashir qebilisidin Mikailning oghli Setur,

14 Naftali qebilisidin Wofsining oghli Nahbi,

15 Gad qebilisidin Makining oghli Géuel.

16 Mana bular Musa charlap kélinglar dep Qanaan zéminigha ewetken ademlarning ismi. Musa Nunning oghli Hoshiyani Yehoshuya dep atidi.□

17 Musa ularni charlap kélishe Qanaan'gha seperwer qilip: — Siler mushu yerdin Negew chöli terepke qarap ménginglar, andin taghliq rayon'gha chiqinglar.□

18 U yerning qandaq ikenlikini, u yerdikilerning küchlük-ajizliqini, az yaki köplükini körüp béqinglar;

19 ular turuwatqan yerning qandaq ikenlikini, yaxshi-yamanliqini körünglar; ular turuwatqan sheherlerning qandaq ikenlikini, bargahliq sheher yaki sépil-qelelik sheher ikenlikini;

□ **13:16** «Hoshiya» — ibraniy tilida «u qutquzidu», «Yehoshua» — «Perwerdigar (Yahweh) qutquzidu» dégen menide. «Eysa» ibraniy tilida del shu isimdur. □ **13:17** «Negew chöli» — «Negew» dégen chöl Pelestinning jenubi teripide bolup, mushu yerde we köp bashqa yerlerde «jenub»ni bildüridu.

²⁰ u yerning munbet yaki munbetsiz ikenlikini, del-dereklarining bar-yoqluqini körüp kélinglar. Yüreklikek bolup, méwe-chiwiliridin alghach kélinglar, — dédi.

Bu chagh del üzüm piship qalghan waqit idi.

²¹ Ular shu tereplerge chiqip, zéminni Zin chölidin tartip taki Hamat éghizining yénidiki Rehobqiche bérip charlashti.

²² Ular jenub terepte Hébron'gha bardi, u yerlerde Anaqiylarning ewladliridin Ahiman, Shishay, Tal-may dégenler olturushluq idi. Eslide Hébron shehiri Misirdiki Zoan shehiridin yette yil ilgiri yasalghanidi.□

²³ Ular «Eshkol jilghisi»gha keldi, u yerde bir sap üzümü bar bir üzüm shéxini késip, bir baldaqqa ésip ikki ademge kötürgüzüp mangdi; ular azraq anar bilen enjürmu élip qaytip keldi.□

²⁴ Israillar shu yerde késiwalghan eshu üzüm sewebidin u yer «Eshkol jilghisi» («üzüm sapiqi jilghisi») dep ataldi.

²⁵ Ular qiriq kündin kéyin u yerlerni charlap tügitip, qaytip keldi.

Charlighuchilarning melumati

²⁶ Ular kélip, Paran chöllükidiki Qadeshte Musa, Harun we pütün Israil jamaiti bilen körüshti. Ular ikkiylen'ge hem pütkül Israil jamaitige melumat berdi hem zéminning méwilirini ulargha körsetti.

²⁷ Ular Musagha melumat bérip: —

□ **13:22** «jenub» — iIbraniy tilida «Negew». □ **13:23** «Eshkol» — menisi «üzümler».

Biz özliri béringlar dégen yerlerge barduq, rasttinla süt bilen hesel éqip turidighan yer iken, mana bular shu yerning méwiliri.■

28 Biraq u yerdikiler bek küchtünggür iken, sheherler sépilliq bolup hem puxta-heywetlik iken. Uning üstige, biz u yerde Anaqiylarning ewladlirini körduq.

29 Amalekler jenub terepte turidiken; Hittiylar, Yebusiylar, Amoriylar taghlarda turidiken; Qanaaniylar déngiz boyilirida we Iordan deryasi boyilirida turidiken, — dédi.

30 Kaleb Musaning aldida köpchilikni tinchitip: — Biz derhal atlinip bérip u yerni igileyli! Chünki biz choqum ghalip kélimiz — dédi.

31 Lékin uning bilen bille chiqqan bashqilar bolsa: — Ular bizdin küchlük iken, shunga ulargha hujum qilsaq bolmaydu, — déyishti.

32 Andin charlighuchilar özliri charlap kelgen zéminning ehwalidin Israillargha yaman melumat bérip:

— Biz kirip charlap ötken zémin bolsa öz ahalisini yeydighan zémin iken; biz u yerde körgenlarning hemmisi yoghan ademler iken.

33 Biz u yerlerde «Nefiliyeler» dégen *gigant* adamlarni körduq (derweqe Anaqiylarning ewladliri Nefiliyelerdin chiqqandur); biz özimizge qarisaq chéketkidek turidikenmiz, biz ularghimu shundaq

---

■ 13:27 Mis. 3:8; 33:3

körinidikenmiz, — dédi.□

14

Israillarning tapa-tene qilishi

¹ Shuning bilan barliq jamaet dad-peryad kötürüp yighlidi; ular kéchiche yigha-zar qiliship chiqti.

² Israillar Musa bilan Harun'gha tapa-tene qilip: — Biz baldurla Misirda ölüp ketsek boptiken! Mushu chöl-jeziride ölüp ketsek boptiken!

³ Perwerdigar némishqa bizni qilich astida ölsun, xotun bala-chaqilirimiz bulinip, *düşmenning* oljisi bolsun dep bizni bu yerge bashlap kelgendu? Un-ingdin köre, Misirgha qaytip ketkinimiz yaxshi emesmu? — dep ghotuldashti.

⁴ Shuning bilan ular bir-birige: — Bashqidin bir bashliq tiklep Misirgha qaytip kéteyli, — déyishti.

⁵ Musa bilan Harun pütün Israil jamaiti aldida yiqilip düm yatti.

⁶ Shu yerni charlap kelgenler ichidiki Nunning oghli Yeshua bilan Yefunnehning oghli Kaleb kiyimlirini yirtip,

⁷ pütün Israil jamaetchilikige: — Biz charlap kélishke ötüp barghan zémin intayin bek yaxshi zémin iken.

□ **13:33** «Nefiliyler» — topandin ilgiri peyda bolghan gigantlar idi. Hemmisi topanda yoqitilghan bolghachqa, charlighuchilarning shu gépi peqet özlirining toqughan epsaniliri, xalas. Gerche «Anaqiyalar»mu gigantlar bolsimu («Qan.» 9:1-2ni körüng), ularning «Nefiliyler» bilen héchqandaq munasiwiti yoq idi. Halbuki, rohiy jettin bu gigantlarning «Nefiliyler»ning eslidiki kélip chiqishi bilan munasiwiti bolushi mumkin («Yar.» 6:1-4).

⁸ Eger Perwerdigar bizdin söyünse, bizni shu zémin'gha, yeni hesel bilen süt éqip turidighan shu zémin'gha bashlap bérip, uni bizge béridu.

⁹ Siler peqet Perwerdigargha asiqliq qilmanglar! U zéminidikilerdin qorqmanglar, chünki ular bizge nisbeten bir ghizadur; ularning panahdarliri ulardin ketti, Perwerdigar bolsa biz bilen bille; ulardin qorqmanglar, — dédi.■

¹⁰ Halbuki, pütkül jamaet terep-terepin: — U ikkisini chalma-késeq qilip öltürüwéteyli, déyishti. Lékin Perwerdigarning julasi jamaet chédirida Is-raillargha ayan boldi.

Xudaning jazasi, Musaning xélg üçün nida qilghanliqi

¹¹ Perwerdigar Musagha: — Bu xelq Méni qachan'ghiche mensitmeydu? Gerche ularning otturisida shunche möjizilik alametlerni yaratqan bolsammu, lékin ular Manga qachan'ghiche ishinishmeydiken?

¹² Men ularni waba bilen urup yoqitimen, shuning bilen séni ulardin téximu chong we qudretlik bir el qilimen, — dédi.

¹³ Musa bolsa Perwerdigargha mundaq dédi: — «Bundaq bolidighan bolsa bu ishni misirliqlar anglap qalidu, chünki Sen ulugh qudriting bilen bu xelqni ularning arisidin élip chiqqaniding;■

¹⁴ we Misirliqlar bu ishni shu zémindiki xelqlergimu éytidu. U zémindiki ahalimu Sen Perwerdigarning bu xelqning arisida ikenlikingni, Sen Perwerdigarning ularning aldida yüzmuyüz

körün'genlikingni, Séning buluting daim ulargha saye chüshürüp kelgenlikini, shundaqla Séning kündüzi bulut tüwrükide, kéchisi ot tüwrükide ularning aldida mangghanliqingni anglighanidi.■

15 Emdi Sen bu xelqni xuddi bir ademni öltürgendek öltürüwetseng, Séning nam-shöhritingni anglighan ellerning hemmisi:

16 «Perwerdigar bu xelqni Özi ulargha bérishke qesem qilghan zémin'gha bashlap baralmaydighanliqi üçün, shunga ularni eshu chöl-jeziride öltürüwétiptu» dep qalidu.■

17 Emdi ötünimenki, Rebbim qudritingni jari qildurghaysen, Özüngning:

18 «Perwerdigar asanliqche achchiqlanmaydu, Uning méhir-muhebbiti téship turidu; U gunah we itaetsizlikni kechüridu, lékin gunahkarlarni hergiz gunahsiz dep qarimaydu, atilarning qebihlikini atisidin balisighiche, hetta newrechewrilirigiche ularning üstige yükleydu» dégingendek qilghaysen.□ ■

19 Méhriy-shepqitingning kengriliki boyiche, Misirdiki chaghdin taki hazirghiche daim kechürüp kelginingdek, bu xelqning qebihlikini kechürgeysen!».

20 Perwerdigar: — «Boptu, sen dégendek ularni kechürdüm.

21 Lékin Öz hayatim bilen qesem qilimenki, pütkül

■ 14:14 Mis. 13:21; 40:38 ■ 14:16 Qan. 9:28 □ 14:18 «atilarning qebihlikini atisidin balisighiche, hetta newrechewrilirigiche ularning üstige yükleydu» — bu muhim söz toghruluq «Ezakiyal»diki «qoshumche söz»imizni (18-, 33-bablar toghruluq) körüng. ■ 14:18 Mis. 20:5; 34:6; Qan. 5:9; Zeb. 86:15; 103:8; 145:8; Yun. 4:2

yer yüzi Men Perwerdigarning shan-sheripi bilen tolidu.

²² Halbuki, Méning julayimni, Misirda we chöl-jeziride körsetken möjizilik alametlirimni körüp turupmu Méni mushundaq on qétimlap sinap yene awazimgha qulaq salmighanlar,

²³ Men qesem ichip ularning ata-bowilirigha miras qilip bérimen dégen u zéminni hergiz körelmeydu; Méni mensitmigenlerdin birimu u yurtni körelmeydu.■

²⁴ Lékin özide bashqiche bir rohning bolghini, pütün qelbi bilen Manga egeshkini üçhün qulum Kalebni u kirgen yerge bashlap kirimen; uning ewladlirimu u yerge mirasxor bolidu.■

²⁵ (shu chaghda Amalekler bilen Qanaaniylar *taghliq* jilghilarda turuwatatti) — Ete siler yol-unglardin burulup, Qizil Déngizgha baridighan yol bilen méngip chölge seper qilinglar» — dédi.

Perwerdigarning Israillarni jazalishi

²⁶ Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qilip mundaq dédi:

²⁷ — Men Méning yaman gépimni qilip ghotuldishidighan bu rezil jamaetke qachan'ghiche chidishim kérek? Israillarning Méning yaman gépimni qilghanliri, shu *toxtawsiz* ghotuldashlirining hemmisini anglidim.■

²⁸ Sen ulargha: — Perwerdigar mundaq deydu: «Men hayatim bilen qesem qilimenki, xep, Men

---

■ 14:23 Qan. 1:35, 36

■ 14:24 Ye. 14:8, 9

■ 14:27 Zeb.

106:24-26

silerge quliqimgha kirgen sözliringlar boyiche muamile qilmaydighan bolsam!■

29 Silerning ölükünglar mushu chölde yatidu; silerning ichinglarda sanaqtin ötküzülgenler, yeni yéshi yigirmidin ashqan, Méning yaman gépimni qilip ghotuldighanlarning hemmisi pütün sani boyiche■

30 Silerge qol kötürüp *qesem qilip*, turalghunglar qilip bérimen dégen zémin'gha héch kirelmeydu; peqet Yefunnehning oghli Kaleb bilen Nunning oghli Yeshuala kiridu.■

31 Silerning kichik baliliringlar, yeni «Bulinip, düshmenning oljisi bolup qalidu» déyilgenlerni Men bashlap kirimen, ular siler kemsitken u zémindin behrimen bolidu.

32 Biraq siler bolsanglar, siler yiqilip, ölükünglar bu chölde qalidu.

33 Silerning baliliringlar buzuqluq-wapasizliqinglarning elimini tartip, ölükünglar chölde yoqalghuche, bu chölde qiriq yil sergerdan bolup yürüdu.□

34 Silerning shu zéminni charlighan künliringlarning sani boyiche, qiriq künning herbir künini bir yil hésablap, qebihlikliringlarni qiriq yil öz üstünglarga élip yürisiler; shu chaghda Méning özünglardin yatlashqinimning néme ikenlikini bilip yétisiler» — dégin.■

35 Men Perwerdigar shundaq dégenikenmen,

■ 14:28 Chöl. 26:65; 32:11 ■ 14:29 Qan. 1:35; Ibr. 3:17

■ 14:30 Ye. 14:6 □ 14:33 «buzuqluq-wapasizliqinglar» — ibraniy tilida «pahishiwazliqliringlar». Xudadin ézip kétish Tewrat-Injilda «pahishiwazliq» dep hésablinidu. ■ 14:34 Zeb. 95:8-11

yighilip Manga qarshi chiqqan bu rezil xelq jamaitige Men choqum shundaq qilimen; ular mushu chöl-jeziride yewétilidu, shu yerde ölidu.

³⁶ Musa u zéminni charlap kélishke ewetkenler qaytip kelgende, u zémin toghruluq yaman xewer élip kélish bilen pütün jamaetni ghotulditip, Musaning yaman gépini qilghuzghanlar,

³⁷ yeni u zémin toghruluq yaman xewer ekelgen bu kishilerning hemmisi waba késili tégip Perwerdigarning aldida öldi.■

³⁸ Zéminni charlap kélishke barghan ademler ichidin peqet Nunning oghli Yeshua bilen Yefunnehning oghli Kalebla hayat qaldi.

Öz meyliche hujumgha ötüp meghlup bolup qéchish

³⁹ Musa bu geplerni pütkül Israil jamaitige éytiwidi, hemmisi bek hesret chekti.

⁴⁰ Ular etigen tang atqanda turup taghqa chiqip: — Mana biz kelduq! Perwerdigar éytqan yurtqa chiqip hujum qilayli; chünki biz gunah qilduq, — déyishti.

⁴¹ — Siler yene némishqa Perwerdigarning emrige xilapliq qilisiler? — dédi Musa, — Bu ish ghelibilik bolmaydu!■

⁴² Perwerdigar aranglarda bolmighachqa, düshmenning qilichi astida ölüp, meghlup bolmasliqinglar üçün hujumgha chiqmanglar.

⁴³ Chünki Amalekler bilen Qanaaniylar u yurtta, silerning aldinglarda turidu; siler qilich astida ölüp kétisiler; chünki siler Perwerdigardin

ténip kettinglar, Perwerdigar siler bilen bille bolmaydu.

⁴⁴ Lékin, gerche Perwerdigarning ehde sanduqi we Musa bargahtin qozghalmighan bolsimu, ular yenila öz meyliche taghqa chiqip hujumgha ötti.

⁴⁵ Shuning bilen Amalekler bilen shu taghda turushluq Qanaaniylar chüshüp ularni taki Xormahghiche qoghlap, bitchit qilip qirghin qildi.

15

Türlük qurbanliqlar toghrisidiki qaide-nizam

¹ Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —

² Sen Israillargha mundaq dégin: — Siler makanlishishinglar üçün silerge teqdim qilip bérighan zémin'gha kirgen chéghinglarda,

³ eger Perwerdigargha atap otta sunulidighan, uninggha xushbuy bolsun dep birer hediye-qurbanliq qilmaqchi bolsanglar, qurbanliq kala yaki qoy-öchke padisidin bolsun. U köydürme qurbanliq bolsun, qesemni ada qilish qurbanliqi bolsun, ixtiyariy qurbanliq yaki silerge békitilgen héytlardiki zörür qurbanliq bolsun,□

⁴⁻⁵ qurbanliq sun'ghuchi kishi Perwerdigargha atighinigha bir ashliq hediyesini qoshup keltürsun. Köydürme qurbanliq yaki bashqa qurbanliq qoza bolsa, undaqta ashliq hediyesi zeytun méyidin bir hinning töttin biri ileshtürülgen

□ **15:3 «birer hediye-qurbanliq qilmaqchi bolsanglar»** — bu ayyette közde tutulghan qurbanliqlarning hemmisi «köydürme qurbanliq» yaki «inaqliq qurbanliqi»dur (5-ayetni körüng).

ésil undin efahning ondin biri bolsun; uninggha yene sharab hediyesi süpitide töttin bir hin sharabni qushup sunsun. □ ■

⁶ Qurbanliqning qochqar bolsa, sen uninggha ashliq hediyesi süpitide üchtin bir hin zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin efahning ondin ikkisi bolsun

⁷ we sharab hediyesi süpitide töttin bir hin sharabni qushup sunsun; bular Perwerdigargha xushbuy chiqarsun dep sunulsun.

⁸ Eger sen Perwerdigargha köydürme qurbanliq, yaki qesem ada qilish qurbanliqi yaki inaqliq qurbanliqi süpitide torpaq atighan bolsang,

⁹ undaqta torpaqqa ashliq hediye süpitide yérim hin zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin efahning ondin üçini,

¹⁰ sharab hediye süpitide yérim hin sharabni qoshup sun'ghin; bular Perwerdigargha atilip otta sunulup, xushbuy chiqarsun dep keltürülsun.

¹¹ Herbir sunulghan torpaq, qochqar, qoza yaki oghlaqqa nisbeten mushundaq qilinsun.

¹² Siler sunidighininglarning sani boyiche, herxil qurbanliqning sanigha qarap shundaq qilisiler.

¹³ Shu zéminda tughulghanlarning hemmisi Perwerdigargha xushbuy chiqarsun dep, otta sunulidighan qurbanliq qilmaqchi bolsa ene shundaq qilsun.

¹⁴ Shuningdek siler bilen bille turuwatqan musapir yaki ewladmu-ewlad siler bilen bille turuwatqanlar bolsa, xushbuy chiqarsun dep

---

□ **15:4-5** «bir efah» — texminen 2 küre yaki 22 litr idi. Bir hin texminen 3.6 litr idi. ■ **15:4-5** Law. 2:1; 6:14

otta sunulidighan qurbanliq qilmaqchi bolsa, siler qandaq qilghan bolsanglar, ularmu shundaq qilsun.

15 Pütkül jamaetke, meyli siler bolunglar yaki siler bilen bille turuwatqan musapir bolsun, hemminglar üçün oxshash bir belgilime bolidu; siler üçün dewrmu-dewr ebediy bir belgilime bolidu; Perwerdigar aldida siler qandaq bolsanglar, musapirlarmu shundaqtur.■

16 Silergimu, aranglarda turuwatqan musapirlarhimu oxshash bir qanun-belgilime, oxshash bir höküm bolsun.

17 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —

18 Sen Israillargha söz qilip ulargha mundaq dégin: — «Siler Men silerni ekiridighan zémin'gha yétip barghanda,

19 shu yerdin chiqqan ashliqni yeydighan chéghinglarda, Perwerdigargha bir «kötürme hediye» teqdim qilinglar.

20 Siler herbir yéngi xémirdin pishqan nanlardin birini «kötürme hediye» qilip teqdim qilinglar; siler uni teqdim qilghanda xuddi xamanning «kötürme hediye»sige oxshash bolsun.□

21 Dewrdin-dewrge siler deslepki hosuldin

■ 15:15 Mis. 12:49; Chöl. 9:14 □ 15:20 «Siler herbir yéngi xémirdin pishqan nanalardin birini «kötürme hediye» qilip teqdim qilinglar» — bashqa birxil terjimisi: «Siler deslepki hosuldin chiqqan xémirdin bir nan pishurup uni «kötürme hediye» qilip teqdim qilinglar» (biraq terjimimiz «Ez.» 44:30din qarighanda toghriraq bolushi mumkin). «xamanning «kötürme hediye»sige oxshash bolsun» — oqurmenlerge melumki, Israillar yéngi pishqan hosulning tunji qismini xamandin ayrip, Xudagha atishi kérek («Mis.» 23:19, 34:22 we 26ni körüng.)

chiqqan xémirdin bir nanni «kötürme hediye» süpitide Perwerdigargha sununglar.

Bilmey qilghan gunahi üçün kafaret keltürüş

²² Eger siler özünglar bilmey ézip gunah qilip, Perwerdigarning Musagha buyrughan bu barliq emirlirige emel qilmighan bolsanglar,□

²³ yeni Perwerdigar buyrughan kündin étibaren barliq ewladliringlarghiche Perwerdigarning Musaning wastisi bilen silerge buyrughan barliq ishlirigha emel qilmighan bolsanglar,

²⁴ jamaet shundaq birer gunahning bilmey ötküzülgenlikidin xewersiz bolsa, undaқта pütkül jamaet Perwerdigargha xushbuy chiqarsun dep yash bir torpaqni köydürme qurbanliq süpitide sunsun hemde qaide-nizam boyiche uninggha munasiwetlik ashliq hediye bilen sharab hediye qoshup sunsun, we uning üstige bir tékini gunah qurbanliqi süpitide sunsun.

²⁵ Shu yol bilen kahin pütkül Israil jamaiti üçün kafaret keltürüp, bu gunah ulardin kechürüm qilinidu; chünki bu bilmey ötküzüp qoyghan gunah we ular özlirining bilmey ötküzüp qoyghan gunahi üçün qurbanliq, yeni Perwerdigargha atap otta sunulidighan qurbanliq we gunah qurbanliqini birlikte Perwerdigar aldigha sun'ghan.

²⁶ Bu gunah pütkül Israil jamaiti bilen ularning arisida turuwatqan musapirlarning hemmisidin

---

□ **15:22 «emel qilmighan bolsanglar»** — bu ayetlerde közde tutulghan gunah Xudaning emrlirige **emel qilmasliqtin** ibaret; «Law.» 4-babta tilgha élin'ghan qurbanliqlar Xudaning emrlirige **xilapliq qilghan ishlargha** kafaret keltüridighan qurbanliqlardin ibaret.

kechürüm qilinidu, chünki bu pütkül xelq bilmey turup ötküzüp qoyghan gunahtur.

²⁷ Eger bir kishi bilmestin gunah qilip qoyghan bolsa, u bir yashliq bir chishi oghlaqni gunah qurbanliqi süpitide sunsun. ■

²⁸ Kahin shu yol bilen bilmey gunah qilip qoyghan adem üçün kafaret keltüridu; uning üçün kafaret keltürse uning Perwerdigar aldida bilmey ötküzgen gunahi uningdin kechürüm qilinidu.

²⁹ Bilmey birer sewenlik ötküzüp qoyghan barliq kishilerge, meyli shu zéminda tughulghan Israillar bolsun yaki ularning arisida turuwatqan musapirlargha bolsun, – silerning hemminglarga oxshash bir qanun-belgilime tetbiqlinidu.

Bilip turup qilghan gunahlar toghruluq

³⁰ Lékin yürükini qaptek qilip ish körgen kishi, meyli u zéminda tughulghan bolsun yaki musapir bolsun, Perwerdigargha haqaret keltürgen bolidu; u hamam öz xelqidin üzüp tashlinidu.

³¹ U Perwerdigarning sözini mensitmigeniken, Perwerdigarning emrige xilapliq qilghaniken; shuning üçün u choqum üzüp tashlinidu; gunahi özining béshigha chüshidu.

*Shabat künige xilapliq qilghuchilargha
béridighan jaza*

³² Israillar chöl-jeziridiki waqitlirida, bir kishining shabat künide otun tergenliki bayqaldi.□

³³ Otun tériwatqanliqini bayqap qalghanlar uni Musa, Harun we pütkül jamaetning aldigha élip keldi.

³⁴ Uni qandaq bir terep qilish kérekliki téxi körsitilmigechke, ular uni qamap qoydi.■

³⁵ Perwerdigar Musagha: — U adem öltürülmise bolmaydu; pütün jamaet uni bargahning téshigha epchiqip chalma-késeq qilip öltürsun, — dédi.

³⁶ Andin pütün jamaet u ademni bargah sirtigha epchiqip, xuddi Perwerdigar Musagha buyrughandek, chalma-késeq qilip öltürdi.

Kiyim-kéceklerge chucha tutush nizami

³⁷ Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —

³⁸ Sen Israillargha mundaq dégin, ular ewladmu-ewlad kiyim-kéceklerining chörisige chuchilarni tutsun hem burjigidiki chuchilirining herbirige kök shoyna tikip qoysun;■

³⁹ bu xil chuchilar silerning uni tikip turushunglar üçün bolidu; uni körgende Perwerdigarning barliq emrlirini ésinglarda tutup, ulargha emel qilishinglar üçün bu silerge bir esletme bolidu; shuningdek silerning hazirqidek özünglarning könglünglar we közünglarning keynige kirip,

---

□ **15:32** «bir kishining shabat künide otun tergenliki bayqaldi» — shübhisizki, bu weqe yuqiriqi 30-31-ayettiki prinsipqa misal keltürülüş üçün bayan qilinidu. ■ **15:34** Law. 24:12 ■ **15:38** Qan. 22:12; Mat. 23:5

qatirap buzuqluq qilip ketmeslikinglar,□

⁴⁰ Méning barliq emlirimni este tutushunglar hem uninggha emel qilip, Xudayinglarga atap pak-muqeddes bolushunglar üçün bolsun.

⁴¹ Men Xudayinglar bolush üçün silerni Misir zéminidin élip chiqqan Perwerdigardurmen; Men Perwerdigar Xudayinglardurmen.

16

Korah, Datan we Abiramning asiylig qilishi

¹ Lawiyning ewrisi, Kohatning newrisi, Izharning oghli Korah we Rubenning ewladliridin Éliabning oghulliri Datan bilen Abiram we Peletning oghli On■

² Israillar ichidiki jamaet emirliri bolghan, jamaet ichidin saylap chiqilghan mötiwerlerdin ikki yüz ellik kishini bashlap kélip Musagha qarshi chiqti.

³ Ular yighilip Musagha qarshi hem Harun'gha qarshi chiqip: –

Siler heddinglardin bek ashtinglar, pütkül jamaetning hemmisi pak-muqeddes, Perwerdigarmu ularning arisida, shundaq turughluq siler néme dep özünglerni Perwerdigarning jamaitidin üstün qoyusiler? – dédi.

⁴⁻⁵ Musa ularning gépini anglap düm yiqilip, Korah bilen uning guruhidikilerge söz qilip: –

□ **15:39** «buzuqluq» — Tewrattiki köp qisimlarda körsitilgen bu «buzuqluq»ning hem jismaniy jeheti (eysh-ishret) hem rohiy jeheti (butpereslik qilip Xudagha wapasizliq qilish) bardur. ■ **16:1** Chöl. 26:9; 27:3; Yeh. 11

Ete etigende Perwerdigar kimlarning Özige mensup ikenlikini, kimlarning pak-muqeddes ikenlikini ayan qilidu; shu kishini Özige yéqinlashturidu; kimni tallighan bolsa, uni Özige yéqinlashturidu.

⁶ Siler mundaq qilinglar: — Sen Korah we séning guruhingdikiler hemmisi xushbuydanlarni epkélinglar;

⁷ ete Perwerdigarning aldida xushbuydanlarga ot yéqip, xushbuyni uning üstige qoyunglar; Perwerdigar kimni tallisa, shu muqeddes-pak bolghan bolsun! Ey siler Lawiylar, heddinglardin bek ashtinglar! — dédi.

⁸ Musa yene Korahqa:

— I Lawiylar, gépimge qulaq sélinglar.

⁹⁻¹⁰ Israilning Xudasi Perwerdigar silerni Özining chédirining ishlirini qilsun dep hemde jamaetning aldida ularning xizmitide bolsun dep Özige yéqinlashturush üçün silerni Israil jamaitidin ayrip chiqqan — yeni Perwerdigar séni we séning hemme qérindashliring bolghan Lawiyning ewladlirini birdek Özige yéqinlashturghanliqi silerche kichik ishmu? Siler yene téxi kahinliq wezipisini tama qiliwatamsiler?□

¹¹ Shu wejidin sen we séning guruhingdikiler hemmisi yighilip Perwerdigargha qarshi chiqiwétipsiler-de; Harun némidi, siler uning

---

□ **16:9-10** «Perwerdigar silerni, yeni Lawiylarni... Özige yéqinlashturush üçün silerni Israil jamaitidin ayrip chiqqan...» — oqurmenlarning éside bolushi kérekki, Xuda eslide Lawiy qebilisi ichidin Harun we uning ewladlirini özige kahin bolushqa tallighanidi, qalghan Lawiylarni muqeddes chéirdiki xizmette bolup kahinlarga yaremchi rolda bolushqa békitkenidi.

üstidin shunchilik aghrinip ghotuldiship ketküdek? — dédi.

¹² Musa Éliabning oghli Datan bilen Abiramni qichqirip kélishke adem ewetiwidi, ular:

— Barmaymiz!

¹³ Séning bizni süt bilen hesel aqidighan zémindin bashlap chiqip bu chöl-jeziride öltermekchi bolghanliqingning özi kichik ishmü? Sen téxi özüngni padishah hésablap bizning üstimizdin hökümranlıq qilmaqchimu? □

¹⁴ Halbuki, sen bizni süt bilen hesel aqidighan yurtqa bashlap kelmiding, étiz we üzümzarliqlarnimu bizge miras qilip bermiding. Sen bu xeqning közinimu oyuwalmaqchimu? Biz barmaymiz! — dédi.

¹⁵ Buni anglap Musa qattiq ghezeplinip Perwerdigargha: —

Ularning sowghat-hediyesige étibar qilmighaysen; men ularning hetta birer éshikinimu tartiwalmidim, birer adimigimu héch ziyan-zexmet yetküzmidim, — dédi. ■

Xudaning jazasi

¹⁶ Musa Korahqa: —

Ete sen we séning guruhingdikiler — sen, ular we Harun Perwerdigarning aldigha kélinglar.

¹⁷ Herbiringlar özünglarning xushbuydanliringlarni ekilip uning üstige xushbuyni sélinglar; herbiringlar özünglarning xushbuydanliringlarni,

---

□ **16:13** «bizni süt bilen hesel aqidighan zémindin bashlap chiqip...» — mushu ademler Misir zéminini maxtimaqchi bolup, shu yerdiki qulluq hayatini pütünley untudi. ■ **16:15** 1Sam. 12:3

yeni jemiy ikki yüz ellik xushbuydanni élip uni Perwerdigarning huzurida tutup turunglar; senmu, Harunmu herbiringlar öz xushbuydanliringlarni élip kélinglar, — dédi.

¹⁸ Shuning bilen herbir adem özining xushbuydanini élip, otni yéqip, xushbuy sélip, Musa we Harun bilen birlikte jamaet chédirining derwazisi aldida turushti.

¹⁹ Korah Musa bilen Harun'gha hujum qilghili pütün jamaetni yighip jamaet chédirining derwazisi aldigha kéliwidi, Perwerdigarning julasi pütkül jamaetke ayan boldi.

²⁰ Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qilip: —

²¹ Siler bu xelqning arisidin néri turunglar, men köz yumup achquche ularni yutuwétimen, — déwidi,

²² Musa bilen Harun düm yiqilip: —

I Tengrim, barliq et igilirining rohlirining Xudasi, bir adem gunah qilsa, ghezipingni pütün jamaetke chachamsen? — dédi.■

²³ Perwerdigar Musagha söz qilip: —

²⁴ Sen jamaetke: «Siler Korah, Datan we Abiramning turar jayliridin ayrilip ulardin néri kétinglar» — dep buyruq ber, — dédi.

²⁵ Shuning bilen Musa ornidin turup Datan bilen Abiram terepke qarap mangdi; Israil aqsaqallirimu uninggha egiship mangdi.

²⁶ Musa jamaetke: — Silerdin ötünimen, bu rezil ademlerning chédirilridin yiraq kétinglar, ularning barliq gunahliri sewebidin ular bilen bille weyran bolmasliqinglar üçün ularning héchnersisige qol tegküzmenglar, — dédi.

■ 16:22 Chöl. 27:16; Ibr. 12:9

²⁷ Shuning bilen jamaet Korah, Datan, Abiramning chédirlirining töt etrapidin néri ketti; Datan bilen Abiram bolsa öz ayallirini, oghul-qizlirini we bowaqlirini élip chiqip öz chédirining ishiki aldida turdi.

²⁸ Musa: — Buningdin siler shuni bilisilerki, bu ishlarning hemmisi méning könglümdin chiqqan emes, belki Perwerdigar méni ularni ada qilishqa ewetken:

²⁹ — eger bu ademlarning ölümü adettiki ademlarning ölümige oxshash bolidighan yaki ularning béshigha chüshidighan qismetler adettiki ademler duchar bolidighan qismetlerge oxshash bolidighan bolsa, Perwerdigar méni ewetmigen bollatti.

³⁰ Eger Perwerdigar yéngi bir ishni qilip, yer aghzini échip ularni we ularning pütün nerisini yutup kétishi bilen, ular tirikla tehtisaragha chüshüp ketse, u chaghda siler bu ademlarning Perwerdigarni mensitmigenlikini bilip qalisiler, — dédi.

³¹ Musaning bu gépi axirlishishi bilenla ularning puti astidiki yer yérildi.

³² Yer aghzini échip ularni barliq ailisidikiler bilen, shuningdek Korahqa tewe hemme ademlerni qoymay teelluqatliri bilen qoshup yutup ketti.■

³³ Shundaq qilip, ular we ularning tewesidikilerning hemmisi tirikla tehtisaragha chüshüp ketti, yer ularning üstide yépildi. Ular shu yol bilen jamaetning arisidin yoqaldi.

³⁴ Ularning etrapida turghan Israillarning hem-

misi ularning nalisini anglap: «Yer biznimu yutup kétermikin!» déyiship qéchishti.

³⁵ Andin Perwerdigarning aldidin bir ot chiqip, xushbuy sunuwatqan héliqi ikki yüz ellik ademnimu yutup ketti. ■

Yadname qilishqa qaldurulghan xushbuydanlar

³⁶ Perwerdigar Musagha mundaq dédi: —

³⁷ Sen kahin Harunning oghli Eliazargha buyrughin, u xushbuydanlarni ot arisidin tériwélip, choghlirini yiraqlargha chéchiwetsun, chünki u xushbuydanlar Xudagha atalghandur;

³⁸ shunga özining jénigha özi zamin bolghan guhnahkarlarning xushbuydanlirini tériwalghin; ular qurban'gahni qaplash üçün soqup népiz tünike qilinsun, chünki bu xushbuydanlar eslide Perwerdigarning huzurigha sunulup uninggha atalip muqeddes qilin'ghan. Shundaq qilip ular kéyin Israillargha ibret bolidighan isharet-belge bolidu.

³⁹ Shuning bilen kahin Eliazar otta köydürüwétilgenler sun'ghan mis xushbuydanlarni tériwaldi; ular qurban'gahni qaplitishqa népiz tünike qilip soquldi.

⁴⁰ Shuning bilen *qurban'gahning bu qaplimisi* Harunning ewladlirigha yat ademlarning xuddi Korah bilen uning guruhidikilerge oxshash qismetke qalmasliqi üçün, Perwerdigarning huzurida xushbuy köydürüşke yéqinlashmasliqigha Israillar üçün bir esletme boldi. Bu Perwerdigarning Musaning wastisi bilen Eliazargha buyrughanliridur.

Jamaetning Harunning yalwurushi sewebidin qutulup qélishi

41 Etisi pütkül Israil jamaiti Musa bilen Harunning yaman gépini qilip: —

Siler Perwerdigarning xelqini öltürdünglar, — dep ghotuldashti.

42 We shundaq boldiki, jamaet Musa bilen Harun’gha hujum qilishqa yighiliwatqanda, jamaet burulup jamaet chédirigha qariwidi, we mana, bulut chédirni qapliwalidi hem Perwerdigarning julasi ayan boldi.

43 Shuning bilen Musa bilen Harun jamaet chédirining aldigha bérip turdi.

44 Perwerdigar Musagha söz qilip: —

45 Men közni yumup achquche ularni yoqitip tashlishim üçün ikkinglar bu jamaettin chiqip néri kétinglar, — dep buyruwidi, ikkiylen yiqilip yerde düm yatti.

46 Musa Harun’gha: —

Sen xushbuydanni élip uninggha qurban’gahtiki ottin sal, uninggha xushbuy qoyup, ular üçün kafaret keltürüşke tézlikte jamaetning arisigha apar; chünki qehr-ghezep Perwerdigarning aldidin chiqti, waba basqili turdi, — dédi.

47 Harun Musaning déginidek qilip, xushbuydanni élip jamaetning arisigha yügürüp kirdi; we mana, waba kishilerning arisida bashlan’ghanidi; u xushbuyni xushbuydan’gha sélip, xelq üçün kafaret keltürdi.

48 U ölükler bilen tirikler otturisida turuwidi, waba toxtidi.

49 Korahning weqesi munasiwiti bilen ölgenlerdin bashqa, waba sewebidin ölgenler on töt ming yette

yüz kishi boldi.□

⁵⁰ Harun jamaet chédirining derwazisi yénida turghan Musaning yénigha yénip keldi; waba toxtidi.

17

Harunning hasisining chécheklishi

¹ Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —

² «Sen Israillargha söz qilip, ulardin ata jemeti boyiche, her qebilining emiridin birdin on ikki hasa alghin; sen ularning herbirining ismini özining hasisigha yézip qoyghin.

³ Lawiy qebilisining hasisigha Harunning ismini yazghin, chünki herbir ata jemet qebile bashliqi üçün bir hasa wekil bolidu.

⁴ Sen bu hasilarni jamaet chédiridiki höküm-guwahliq *sanduqining* aldigha, yeni Men séning bilen körüshidighan yerge qoyghin.□ ■

□ **16:49** ««Korah we ailisidikiler» toghruluq — izahat» — Korah we ailisidikiler shundaq esheddiy aqiwetke uchrighini bilen, uning kényinki bezi ewladliri «Zebur»ning bezi qisimlirini (mesilen, 42-49-küylerni) yazghan. Korahdikilerning beziliri 24-ayette körsitilgen emрге itaet qilghan bolsa kérek. □ **17:4** «höküm-guwahliq» — mushu yerde «höküm-guwahliq» Xudaning Israilgha bolghan tüp emrlirini, shundaqla uning Israil bilen bolghan ehdisini körsitidu; Xudaning muqeddes mahiyiti we xaraktéri shu emrlerde ayan qilin'ghachqa, «höküm-guwah» depmu atilidu. Oqurmenlerge ayanki, shu emrler ehde sanduqi ichide saqlaqliq tash taxtaylar üstide pütüklük idi. Shunga bezide sanduq «höküm-guwahliq sanduqi», ibadet chédiri «höküm-guwahliq chédiri» dep atilidu. ■ **17:4** Mis. 25:22

⁵ We shundaq boliduki, Men tallighan kishining bolsa, uning hasisi bix süridu; shundaq qilip Israil-larning silerge ghudurashqan geplirini toxtitip Manga anglanmaydighan qiliwétimen».

⁶ Shuning bilen Musa Israillargha shundaq söz qildi; ularning hemme emirliri uninggha birdin hasini, jemiy bolup on ikki hasini berdi; herbir ata jemetke bir hasa wekil boldi, Harunning hasisimu shularning ichide idi.

⁷ Musa hasilarni höküm-guwahliq chédirigha ekirip Perwerdigarning huzurigha qoydi.

⁸ We shundaq boldiki, Musa etisi höküm-guwahliq chédirigha kiriwidi, mana, Lawiy jemetige wekil bolghan Harunning hasisi bix sürüp, ghunchilap, chécheklep, badam chüshkenidi.

⁹ Musa hasilarning hemmisini Perwerdigarning aldidin élip chiqip, Israil xelqige körsetti; ular körgendin keyin herkim öz hasilirini élip kétishti.

¹⁰ Perwerdigar Musagha: — Shu asiqliq qilghuchi balilargha bir agah belgisi bolsun dep Harunning hasisini höküm-guwahning aldigha ekirip qoyghin. Shundaq qilsang sen ularning ghudurashqan geplirini toxtitip, Manga anglanmaydighan qilisen; ularmu shuning bilen ölüp ketmeydu, — dédi. □ ■

¹¹ Musa shundaq qildi; Perwerdigar özige qandaq buyrughan bolsa u shundaq qildi.

¹² Israillar Musagha söz qilip: —

Biz nepestin qalay dewatimiz, biz tügeshtuq, biz

□ **17:10 «höküm-guwah»** — 17:4tiki izahatta körsitilgendek, mushu yerde «höküm-guwah» Xudaning Israilgha bolghan tüp emrlirini körsitidu, shundaqla ularni saqlaydighan ehde sanduqini körsitidu.

■ **17:10** Ibr. 9:4

hemmimiz tügeshtuq!

¹³ Perwerdigarning ibadet chédirigha yéqinlashqanlar ölmey qalmaydu, shundaq iken, biz hemmimiz mutleq nepestin qélishimiz kérekmu? — déyishti.

18

Kahin we Lawiylarning wezipisi

¹ Perwerdigar Harun'gha mundaq dédi: —

Sen, oghulliring we ata jemetingdikiler séning bilen birlikte muqeddes jaygha munasiwetlik bolghan gunahni, shuningdek sen we oghulliring birlikte kahinliq wezipisige munasiwetlik bolghan gunahni üstünglerge alisiler.□

² Sen qérindashliring bolghan Lawiy qebilisidikilerni, yeni ata-bowiliringning qebilisidikilerni özüng bilen birlishtür hem ularni xizmitingni qilishi üçün bashlap élip kel; biraq sen bilen oghulliring séning bilen birlikte höküm-guwahliq chédiri aldida xizmetlerni qilsun.□

³ Ular séning buyruqliringgha teyyar turup, shundaqla chédirdiki barliq xizmet-wezipisini öteydu; peqet muqeddes jaydiki qacha-qucha

□ **18:1 «muqeddes jaygha munasiwetlik bolghan gunah»** — démek, muqeddes jay bilen munasiwetlik melum gunah ötküzülse, shu gunahning mes'uliyitini birinchi üstige alghuchi kahinlar hem Lawiylar bolidu; gunah kahinliq bilen munasiwetlik ish bolsa mes'uliyetni birinchi üstige alghuchi kahinlar bolushi kérek. Mushu agah, shühbisizki, 17-babtiki weqe bilen munasiwetlik agahtur. □ **18:2 «birlishtür»** — bu söz mushu yerde we 4-ayette ibraniy tilida «Lawiy» dégen söz bilen ipadilinidu («Yar.» 29:34ni körüng).

eswablarga we qurban'gahqa yéqinlashmisun; undaq qilsa, ularmu, silermu ölüp kétisiler.

⁴ Ular séning bilen birliship, jamaet chédiridiki wezipini ötep, qilidighan herbir ishini qilsun; peqetla héch yat kishiler silerge yéqinlashmisun.

⁵ Qehr-ghezep yene Israillarning béshigha chüshmisun üçhün, siler muqeddes jaydiki wezipe bilen qurban'gahdiki wezipini öteshke mes'ul bolunglar.

⁶ Mana, Men Özüm silerning qérindashliringlar bolghan Lawiylarni Israillar ichidin tallap chiqtim; ular jamaet chédirining ishlorini qilishqa Perwerdigargha teqdim qilin'ghan bolup, silerge sowgha süpitide ata qilin'ghan.■

⁷ Lékin sen we oghulliring séning bilen birlikte kahinliq wezipenglerde turup, qurban'gahtiki barliq ishlarni hem perde ichidiki ishlarni béjiringlar; silerning wezipengler shundaq bolsun. Kahinliq wezipesini, xizmitimde bolushunglar üçhün silerge sowgha qilip berdim; yat ademler yéqinlashsa, öltürüwétilsun.

Kahinlarning élishqa tégishlik ülüshi

⁸ Perwerdigar Harun'gha mundaq dédi: —

Men Manga sunulghan kötürme hediyelemleri, yeni Israillar Manga muqeddes dep atighan barliq nersilerni ülüshünglar bolsun dep, mana menggülük belgilime bilen sanga we séning ewladliringgha teqdim qildim.

⁹ Israillar otta sunidighan, «eng muqeddes» nersilerdin silerge munular qaldurup bérilidu:

– ularning Manga atap sun'ghan barliq nersiliri, yeni barliq ashliq hediyeledin, barliq gunah qurbanliqliridin, barliq itaetsizlik qurbanliqliridin «eng muqeddes» hésablan'ghanliri, sanga we ewladliringgha ata qilinidu.

¹⁰ Sen shu *ülüşhüingni* «eng muqeddes» süpitide yégin, silerdin bolghan herbir er kishi uni yésun; u sanga «eng muqeddes» dep bilinsun.□

¹¹ Munularmu séning bolidu: – Israillarning sowghatlırı ichidin kötürme hediyele, barliq pulanglatma hediyele séning; Men ularni sanga, shundaqla oghulliring bilen qizliringgha menggülük belgilime bilen teqdim qildim; séning öyüingdiki herbir pak adem uningdin yése bolidu.■

¹² Zeytun méyidin eng ésilini, yéngi sharabtin eng ésilini, shundaqla ashliqtin eng ésilini, yeni Israillar Perwerdigargha atap sun'ghan deslepki pishqan mehsulatlarning hemmisini Men sanga teqdim qilip berdim.

¹³ Ular yerdin élip Perwerdigargha atap ekelgen deslepki pishqan nersilerning hemmisi séning bolsun; öyüingdiki herbir pak adem uningdin yése bolidu.

¹⁴ Israilda Xudagha mutleq atilidighan herbir nerse séning bolidu.■

¹⁵ Ular Perwerdigargha atap keltüridighan barliq janiwarlarning tunjiliri, meyli insan yaki ulagh-

---

□ **18:10** «sen **shu** *ülüşhüingni* «eng **muqeddes**» süpitide **yégin**» — «eng muqeddes» hésablan'ghan nersiler «muqeddes yerde», yeni muqeddes jaydiki hoylida yéyilishi kérek idi. Mesilen, «Law.» 6:16ni körüng. ■ **18:11** Law. 10:14 ■ **18:14** Law. 27:28

charpay bolsun séning bolidu; halbuki, insannarning tunjilirini bolsa ularni tölem tölep yanduruwalsun we napak haywanlarning tunjilirini tölem tölep yanduruwalsun. □ ■

16 Tölem tölesh kérek bolghanlar üçün yéshi bir ayliqtin ashqanda tölem puli tölensun; ulargha sen toxtatqan baha boyiche, yeni muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche (bir shekel yigirme gerahdur) baha qoyup, besh kümüş shekel al. ■

17 Peqet tunji kala, tunji qoy yaki tunji oghlaqqa tölem alsang bolmaydu; ularning hemmisi muqeddestur. Sen ularning qénini qurban'gahqa chéchip, méyini Perwerdigargha atap otta sunulidighan, Uninggha xushbuy keltüridighan qurbanliq süpitide köydürgin.

18 Ularning göshi séning bolidu; xuddi «kötürme hediye» qilin'ghan tösh we ong arqa putigha oxshash, sanga tewe bolidu.

19 Israillar Perwerdigargha atap sun'ghan muqeddes nersiler ichidiki kötürme hediye-qurbanliqning hemmisini Men sanga we séning bilen bille turuwatqan oghul-qizliringgha menggülük belgilime bilen teqdim qildim. Bu Perwerdigar aldida sanga we séning bilen bille turuwatqan ewladliring üçün menggülük tuzluq ehde bolidu.

□ **18:15** «barliq janiwarlarning tunjiliri» — ibranij tilida «barliq et igisi (bolghan janiwar)ning baliyatqusini achidighanlar». «tölem tölep yanduruwalsun» — démek, xelq ularning ornida kahinlarga pul bérishi kérek. ■ **18:15** Mis. 13:2; 22:29; Law. 27:26; Chöl. 3:13 ■ **18:16** Mis. 30:13; Law. 27:25; Chöl. 3:47; Ez. 45:12

Lawiylarning wezipiliri hem ülüshliri

²⁰ Perwerdigar Harun'gha mundaq dédi: —

Israïl zéminida séning héchqandaq mirasing bolmaydu, ularning arisidimu héchqandaq nésiweng bolmaydu; Israïllar arisida mana Men Özüm séning nésiweng, séning mirasingdurmen.■

²¹ Lawiylargha bolsa, ularning öteydighan xizmetliri, yeni jamaet chédiridiki xizmiti üçün, mana Men Israïlda teqdim qilin'ghan barliq «ondin bir ülüsh»ning hemmisini ulargha miras qilip bergenmen.

²² Buningdin kéyin, gunahkar bolup ölüp ketmesliki üçün, Israïllar jamaet chédirigha yéqinlashmisun.

²³ Jamaet chédiridiki xizmetni bolsa, uni ötigüchiler peqet Lawiylarla bolidu we shu ishta bolghan gunahini özliri üstige alidu, bu siler üçün ewladmu-ewlad menggülük bir belgilime bolidu; ularning Israïllarning ichide héchqandaq mirasi bolmaydu.□

²⁴ Chünki Israïllarning Perwerdigargha atap kötürme hediye süpitide sun'ghan «ondin bir ülüsh»ni Lawiylargha miras qilip teqdim qilidighan boldum; shunga Men ular toghruluq: Israïllar ichide héchqandaq mirasi bolsa bolmaydu, — dédim.

²⁵ Perwerdigar Musagha mundaq dédi: —

■ **18:20** Qan. 10:9; 18:2; Ez. 44:28 □ **18:23** «shu ishta bolghan gunahini özliri üstige alidu» — démek, mubada Lawiylar muqeddes chédirni bulghap, gunah sadir qilsa, shundaqla ularning bixestelikidin xelq muqeddes chédirni bulghap herqandaq gunah sadir qilghan bolsa, bash mes'uliyetni Lawiylar öz üstige élishi kérek.

²⁶ Sen Lawiylargha éytqin: «Siler Israillarning qolidin Men silerge miras bolsun dep teqdim qilghan «ondin bir ülush»ni alghan ikensiler, siler shu ondin bir ülushning yene ondin bir ülushini ayrip, uni Perwerdigargha atap kötürme hediye süpitide sununglar.

²⁷ Bu yol bilen silerning shu «kötürme hediye»nglar silerge «xamandiki ashliqinglar»din hem «sharab kölchikidiki tolup tashqan sharabinglar»din atalghanlar hésablinidu.□

²⁸ Bundaq bolghanda, siler Israillarning qolidin alghan ondin bir ülushning hemmisidin Perwerdigargha atap kötürme hediye sunisiler; siler Perwerdigargha atighan shu «kötürme hediye»ni kahin Harun'gha béringlar.

²⁹ Silerge teqdim qilin'ghan barliq nersilerdin eng ésilini élip shularni muqeddes hésablap «Perwerdigargha atalghan toluq kötürme hediye» süpitide sununglar».

³⁰ Shunga sen Lawiylargha éytqinki, «Siler shulardin eng ésilini kötürüp sunsanglar, bu siler Lawiylarning xamandiki ashliqinglar we sharab kölchikidiki sharabinglarga oxshash hésablinidu.

³¹ Shundaq qilghandin keyin siler we öydikiliringlar shu «ondin bir ülush»lerni xalighan yerde yésenglar bolidu, chünki bu silerning jamaet chédiridiki

□ **18:27** «...silerning shu «kötürme hediye»nglar... **din atalghanlar hésablinidu**» — Lawiylarning héchqandaq xamini yaki sharab kölçekliri yoq idi, elwette. Shunga ular özliri xelqtin qobul qilghan «ondin bir ülush»lerdin ondin birini élip, Perwerdigargha «kötürme hediye»lerni atishi kérek. Shu yol bilen ularning sun'ghini xuddi déhqanlarning Perwerdigargha öz hosulidin sun'ghinigha oxshash bolidu.

xizmitinglarning in'ami bolidu;□

³² Siler *shu ülüshlerdin* eng ésilini kötürüp sunsanglar, mushu ishinglar sewebidin gunahkar bolmaysiler. Undaq qilsanglar siler Israillar atighan muqeddes nersilerni bulghimaysiler, shuning bilen ölmeysiler».□

19

Qizil siyirning küli

¹ Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qilip mundaq dédi: —

² Men Perwerdigar emr qilghan qanun-belgilime shuki: — Sen Israillargha buyrughin, ular béjirim, nuqsansiz, boyunturuq sélinmighan qizil yash siyirdin birni séning yéninggha ekelsun.

³ Sen siyirni kahin Eliazargha tapshur, u uni chédirgahning sirtigha epchiqsun, andin birsi siyirni uning aldida boghuzlisun.■

⁴ Kahin Eliazar barmiqini qan'gha milep, jamaet chédirining aldigha qaritip yette mertem chachsun.■

⁵ Andin birsi Eliazarning köz aldida pütkül siyirni köydürsun, yeni uning térisi, göshi, qéni we tézeklirini köydürsun.■

□ **18:31** «siler **we öydikiliringlar**» — mushu yerde Lawiylarni körsitidu. □ **18:32** «siler **Israillar atighan muqeddes nersilerni bulghimaysiler, shuning bilen ölmeysiler**» — bashqa bir xil terjimisi: «siler Israillar atighan muqeddes nersilerni héch bulghimanglar; bolmisa, ölisiler». ■ **19:3** Ibr. 13:11, 12 ■ **19:4** Ibr. 9:13 ■ **19:5** Mis. 29:14; Law. 4:11, 12

6 Kahin kédir yaghichi, zofa ösümlüki we qizil rextni siyir köydürüldighan otqa tashlisun.□

7 Andin kahin öz kiyimini yusun we bedinini suda yusun, andin keyin bargahqa kirishke bolidu; lékin kahin kech kirküche napak sanalsun.

8 Siyirni köydürgen kishimu kiyimlirini su bilen yuyup, öz bedinini suda yusun, andin u kech kirküche napak sanalsun.

9 Pak bir adem siyirning külini yighip bargahning sirtidiki pak bir yerge qoysun; u Israil jamaiti üçün «napakliqni chiqarghuchi su»ni yasashqa shu yerde saqlansun, u bir «gunahni paklighuchi»dur.

10 Siyirning külini yighishturghan adem özining kiyimlirini yusun we kech kirküche napak sanalsun. Bu Israillargha we ularning arisida turuwatqan musapirlargha menggülük qanun-belgilime bolidu.

Xelqni napakliqtin paklash nizami

11 – Ölükke, yeni herqandaq ölgen kishining jetsitige tégip ketken herbir kishi yette kün napak sanilidu.■

12 U adem üçinchi küni *ashu su* bilen özini paklisun, hemde yettinchi künimu paklisun, andin u pak sanilidu; eger u üçinchi küni hemde yettinchi küni özini paklimisa, pak sanalmaydu.□

□ **19:6** «qizil rextni» — yaki «qizil yipni». ■ **19:11** Chöl. 31:19; Hag. 2:13 □ **19:12** «Izahat» — toluq ayetning bashqa bir xil terjimisi: «U adem üçinchi küni ene shundaq (napakliqni chiqarghuchi) su bilen özini paklisun, yettinchi küni u pak sanilidu; eger u üçinchi küni özini paklimisa, yettinchi küni pak sanalmaydu».

13 Herqandaq adem ölükke, yeni herqandaq ölgen kishining jesitige tégip ketse, hemde özini paklimisa, Perwerdigarning chédirini bulghighan bolidu; shu kishi Israil arisidin üzüp tashlinidu; chünki «napakliqni chiqarghuchi su» uninggha sépilmigechke, u napak sanilidu; uning napakliqi téxiche üstide turidu.

14 Eger birer kishi bir chédir ichide ölüp qalghan bolsa, u toghruluq qanun-belgilime mundaq bolidu: — shu chédirgha kirgen herbirsi we chédirda turup qalghanlarning herbiri yette kün napak sanilidu.

15 Herbir ochuq turghan, aghzi yépilmighan qacha-quchilarning hemmisi napak sanilidu.

16 Shuningdek dalada qilich-shemsher bilen öltürülgenlerge, yaki özi ölüp qalghanning ölükige, yaki ademning ustixininigha yaki qebrisige tegken herbir kishi yette kün'giche napak sanilidu.

17 Kishiler bu napak kishi üçün «paklandurghuchi qurbanliq»ning külidin azraq élip komzekke sélip, ularning üstige éqin su quysun.

18 Andin pak bir kishi zofa ösümlükini élip shu sugha tegküzüp uni chédirgha we ichidiki barliq qacha-quchilargha hem shu yerde turghan barliq kishilerning üstige sépip qoysun, we yene uni ustixan'gha, öltürülgüchige yaki qebrige tegken kishining üstige sépip qoysun.■

19 Üchinchi küni we yettinchi küni héliqi pak adem *pak bolmighan ademlerning* üstige shu suni sépip qoysun; shundaq qilghanda, yettinchi künige kelgende u kishi paklan'ghan bolidu; andin u kishi

kiyimlirini yuyup, bedinini suda yusun, kech kirgende u pak sanilidu.

²⁰ Lékin napak bolup qélip, özini paklimighan kishi Perwerdigarning muqeddes jayini bulghighini üchün, jamaet arisidin üzüp tashlinidu; «napakliqni chiqarghuchi su» uning üstige sépilmigen, shunga u napak sanilidu.

²¹ Bu Israillargha menggülük belgilime bolidu, «napakliqni chiqarghuchi su»ni sepken kishi bolsa özining kiyimlirini yusun we «napakliqni chiqarghuchi su»gha tegken kishi kech kirküche napak sanalsun.

²² Napak kishi tegken herqandaq nersimu napak sanilidu; bu nersilerge tegken kishilermu kech kirküche napak sanalsun.

20

Meryemning wapat bolushi

¹ Birinchi ayning ichide Israillar, yeni pütkül Israil jamaiti Zin chölige yétip kélip, Qadeshte turup qaldi; Meryem shu yerde wapat boldi we shu yerde depne qilindi.

Meribah süyi – xelqning yene qaqshishi

² Jamaetke ichidighan'gha su yoq idi, ular yighilip Musa bilen Harun'gha hujum qilghili turdi.

³ Xelq Musa bilen tegship: – Qérindashlirimiz Perwerdigarning aldida ölgen chaghda bizmu bille ölsek boptiken!■

4 Siler néme üçhün biz we charpaylirimizni bu yerde ölüp ketsun dep, Perwerdigarning jamaitini bu chöl-jezirige bashlap keldinglar?

5 Siler néme üçhün bizni Misirdin élip chiqip bundaq dehshetlik yerge ekeldinglar? Bu yerde ya tériqchiliq qilghili yer bolmisa, ya enjür, üzüm, anar bolmisa, ichidighan'gha sumu bolmisa, — déyishti.

6 Shuning bilen Musa bilen Harun jamaettin ayrilip jamaet chédirining derwazisi aldigha kélip düm yiqiliwidi, Perwerdigarning julasi u ikkisige ayan boldi.

7 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —

8 Hasini qolunggha al, andin sen akang Harun bilen birlikte jamaetni yighip, ularning köz aldidila qoram tashqa buyruq qil; shundaq qilsang qoram tash öz süyini chiqiridu; shu yol bilen sen ulargha su chiqirip, jamaet we charpayliri ichidighan'gha su bérissen. □ ■

9 Shuning bilen Musa Perwerdigarning emri boyiche Perwerdigarning huzuridin hasini aldi.

10 Musa bilen Harun ikkisi jamaetni qoram tashning aldigha yighdi we Musa ulargha: — Gépimge qulaq sélinglar, i asiylar! Biz silerge bu qoram tashtin su chiqirip béreylimu?! — dédi. ■

11 Andin Musa hasisi bilen qoram tashni ikki qétim uruwidi, nahayiti köp su éqip chiqti, sudin jamaetmu, charpaylarmu ichishti. ■

12 Perwerdigar Musa bilen Harun'gha: —

□ **20:8 «hasini qolunggha al»** — Musaning shu hasisi köp qétim Xudaning yolida ishlitilip kelin'gen. Birinchi qétimqisi «Mis.» 4:2de tépiledi. ■ **20:8** Neh. 9:15; Zeb. 78:15, 16; 105:41; 114:8 ■ **20:10** Qan. 32:51; Zeb. 106:32,33 ■ **20:11** Zeb. 78:15-16; 105:41; Yesh. 43:20; 48:21; 1Kor. 10:4

Siler Manga ishenmey, Israillar aldida Méni muqeddes dep hörmetimiginglar üçün, ikkinglarning bu jamaetni Men ulargha teqdim qilip bergen zémin'gha boshlap kirishinglarga yol qoymaymen, — dédi. □ ■

¹³ Su chiqirilghan jay «Meribah suliri» dep atalghan; Israillar shu yerde Perwerdigar bilen takallashqanliqi üçün, U ularning otturisida Özining muqeddes ikenlikini körsetti. □

Édomlarning Israillarning chégridin ötüşhige yol qoymasliqi

¹⁴ Musa Qadeshtin Édom padishahi bilen körüşhüşke elchi ewetip uninggha: «Qérindashliri Israil mundaq deydu: — Biz tartiwatqan jeb-japalarning qandaqliqi özlirige melum, ■

¹⁵ bizning ata-bowilirimiz Misirgha chüshken bolup, biz Misirda uzaq zaman turup kettuq; misirliqlar bizgimu, bizning ata-bowilirimizghimu yaman muamile qildi;

□ **20:12** «Siler Manga ishenmey, Israillar aldida Méni muqeddes dep hörmetimiginglar üçün» — Musa bilen Harunning «Israillar aldida Xudani muqeddes dep hörmetlimeslik» gunahi toghruluq «qoshumche söz»imizde azraq toxtilimiz. «Qoram tash» toghruluq «1Kor.» 10:4ni we izahatini körüng. ■ **20:12** Chöl. 27:14; Qan. 1:37

□ **20:13** «Meribah» — «takallishish» dégen menide. «**Perwerdigar** ularning otturisida özining muqeddes ikenlikini körsetti» — Xuda Musa we Harunning Özini hörmetimigini üçün, ularni jazalap, Musaning xelq aldida qilghan bihörmetlik sözlirining Özige wekillik qilmaydighanliqini ipadilep, xelq aldida Özining pak-muqeddeslikini körsetti. ■ **20:14** Qan. 23:6; Ob. 10; Ob. 12

16 biz Perwerdigargha yéliniwéduq, U bizning zarimizgha qulaq sélip, Perishte ewetip bizni Misirdin élip chiqti. Hazir mana, biz özlirining chégrisigha jaylashqan Qadesh dégen bir sheherde turuwatimiz. □ ■

17 Emdi bizning zéminliridin ötüshimizge ruxset qilghan bolsila, biz étiz-ériq we üzümzarliqlardin ötmeymiz, quduqliringladin sumu ichmeymiz; «Xan yoli» bilen méngip chégriliridin ötüp ketküche ong-solgha burulmaymiz» — dédi.

18 Lékin Édomlar uninggha: «Silerning bizning zéminimizdin ötüshünglerge bolmaydu, ötimen désenglar qilich kötürüp silerge jengge chiqimiz» — dédi. □

19 Israillar uninggha: «Biz «kötürülgen yol» bilen mangimiz, özimiz we mallirimiz süyünlarni ichsek, nerxi boyiche heqqini bérimiz; biz peqet piyade ötüp kétimiz, bashqa héch telipimiz yoq» déwidi. □

20 Édom padishahi: «Yaq. Ötmeysiler!» dédi. Édom *padishahi* nahayiti köp adimini bashlap chiqip Israillargha zor heywe körsetti. □

21 Shundaq qilip Édomlar Israillarning ularning tewelikidin ötüshige ene shu yosunda yol qoymidi; shuning bilen Israillar Édomlarning aldidin burulup ketti. ■

□ **20:16** «Perishte» — beziler «Elchi» dep terjime qilidu. Lékin «Mis.» 23:20, 23, 34:32din qarighanda, menisi derweqe «Perishte»dur. ■ **20:16** Mis. 2:23; 14:19 □ **20:18** «... **bizning zéminimizdin ... silerge jengge chiqimiz**» — ibraniy tilida «... méning zéminimdin... silerge jengge chiqimen» déyilidu. □ **20:19** «**biz**» — ibraniy tilida «men». □ **20:20** «**Édom padishahi**» — ibraniy tilida «Édom». ■ **20:21** Hak. 11:18

Harunning wapat bolghanliqi

22 Ular Qadeshtin yolgha chiqti; pütkül Israil xelqi Hor téghigha keldi.■

23 Perwerdigar Édomning chégrisdiki Hor téghida Musa bilen Harun'gha söz qilip mundaq dédi: —

24 Harun öz xelqlirige qoshulup kétidu; ikkinglar Meribah suliri dégen jayda Méning emrimge xilapliq qilghininglar üçün, uning Men Israil-largha teqdim qilip bergen zémin'gha kirishige bolmaydu.□

25 Sen Harun bilen oghli Eliazarni élip Hor téghigha chiqqin;■

26 Harunning kiyimlerini saldurup, oghli Eliazargha kiydürüp qoy; Harun shu yerde ölüp, öz xelqlirige qoshulidu.

27 Musa Perwerdigarning déginidek qildi, üçeylen pütkül jamaetning kóz aldida Hor téghigha chiqti.

28 Musa Harunning kiyimlerini saldurup uning oghli Eliazargha kiydürüp qoydi; Harun taghning choqqisida öldi. Andin Musa bilen Eliazar taghdin chüshüp keldi.■

29 Pütkül jamaet Harunning ölgenlikini bildi; shuning bilen pütün Israil jemeti Harun üçün ottuz kün matem tutti.

21

■ 20:22 Chöl. 33:37 □ 20:24 «öz xelqlirige qoshulush» — mushu ibare toghruluq «Yar.» 25:8 we izahatini körüng. Shühbisizki, bu ibare adem ölgendin kéyin, rohining yenila hayat bolidighanliqini körsitidu. ■ 20:25 Chöl. 33:38; Qan. 32:50

■ 20:28 Qan. 10:6; 32:50

Qanaaniylarning meghlup qilinishi

¹ Jenubta turushluq Arad memlikitining Qanaaniylardin bolghan padishahi Israillarning Atarim yoli bilen kéliwatqanliqini anglap, chiqip ular bilen soqushup, nechcheylenni tutqun qilip ketti.□

² Andin Israillar Perwerdigargha qesem ichip: «Eger bu xelqni bizning qolimizgha pütünley tapshuridighan bolsang, ularning sheherlirini weyran qilip tashlaymiz» – dédi.

³ Perwerdigar Israillarning peryadini anglap, Qanaanliylarni ularning qoligha tapshurdi, shuning bilen ular Qanaaniylarni ularning sheherliri bilen qoshup weyran qildi; shu sewebtin ular shu yerni «Xormah» dep atidi.□

Zeherlik yılanlar bilen mis yılan

⁴ Ular Hor téghidin yolgha chiqip, Édom zéminini aylinip ötüş üchün, Qizil déngiz boyidiki yolni boylap mangdi; xelq mushu yol sewebidin könglide tolimu taqetsiz bolup,

⁵ Xudagha we Musagha qarshi chiqip: – Siler néme üchün bizni chöl-jeziride ölsun dep Misir zéminidin bashlap chiqqansiler? Bu yerde ya ashliq, ya su yoq, könglimiz bu erzimes nanlardin bizar boldi, déyishti.□

□ **21:1** «Jenubta» — ibraniy tilida «Negewde». Negew bolsa Pelestin zéminining jenub teripidiki chong chöllük yerdur. □ **21:3** «Xormah» — dégenning menisi «weyrane». □ **21:5** «**erzimes nanlar**» — bu söz Xuda ularning üstige her küni chüshüridighan «manna»ni körsitidu. «Mis.» 16:13-36ni körüng.

⁶ Shu sewebtin Perwerdigar ularning arisigha zeherlik yilanlarni ewetti; yilanlar ularni chaqti, shu sewebtin Israillardin nurghun adem ölüp ketti. □ ■

⁷ Xelq Musaning aldigha kélip uninggha: — Biz aghzimizni buzup, Perwerdigargha hem sanga hujum qilip, yaman gep qilip gunah qilduq; Perwerdigargha tilawet qilsang, u bu yilanlarni arimizdin élip ketkey, — déwidi, Musa xelq üçün dua qildi.

⁸ Perwerdigar Musagha: —

Sen bir zeherlik yilanning sheklini yasap xadigha ésip qoyghin; yilan chéqiwalghan herbiri uninggha qarisila qayta hayatqa érishidu, — dédi. ■

⁹ Musa mistin bir yilan yasitip xadigha ésip qoydi; we shundaq boldiki, yilan birkimni chéqiwalghan bolsa, u bu mis yilan'gha qarisila, ular hayat qaldi. □ ■

Obottin Pisgahghiche méngish

¹⁰ Israillar yene yolgha chiqip Obotqa kélip chédir tikti. ■

¹¹ Yene Obottin yolgha chiqip, Moab zéminining udulida kün chiqish tereptiki Iye-Ibarimgha kélip chédir tikti.

¹² Ular yene u yerdin yolgha chiqip Zered jilghisida chédir tikti.

□ **21:6** «zeherlik yilanlar» — Ibraniy tilida «ot yilanlar».

■ **21:6** 1Kor. 10:9 ■ **21:8** Yuh. 3:14 □ **21:9** «mistin bir yilan... yasitip xadigha ésip qoyghin» — bu weqe toghruluq yene «Yh.» 3:14-15ni körüng. ■ **21:9** 2Pad. 18:4; Yuh. 3:14 ■ **21:10** Chöl. 33:43

13 Yene u yerdin méngip Amoriylarning zéminining chétidin chiqip chöl-bayawandin ötüp, éqip turghan Arnon deryasining u qétida chédir tikti (chünki Arnon deryasi Moabiylarning chégrisi bolup, Moabiylar bilen Amoriylarning otturisida idi. ■

14-15 Shunga «Perwerdigarning jengnamisi» dégen kitabta: —

«Sufahdiki Waheb we derya-wadiliri,
Arnon deryasi we jilghilirining yanbaghirliri,
Arning turalghusighiche yétip,
Moabning chégrisigha chüshidu» dep pütülgenidi.□

16 *Israillar* yene u yerdin méngip Beerge keldi; «*Beer*» quduq dégen menide bolup, ilgiri Perwerdigar Musagha: «Sen xelqni yigh, Men ulargha ichidighan su bérey» dégende shu quduqni közde tutqan.

17 Shu chaghda Israillar munu naxshini éytishqan:

—
«Ah quduq, chiqsun süyüng bulduqlap,
Naxsha éytinglar, quduqqa béghishlap:

18 Bu quduqni emirler,
Xelqning kattiliri qazghan,
Qanun chiqarghuchining sözi bilen,
Hasiliri bilen qazghan».

Israillar chöl-bayawandin yene Mattanahqa,□

■ 21:13 Hak. 11:18 □ 21:14-15 «*terjime*» — bu qedimki shéirning birnechche xil terjimiliri bar. Bu yerde Musa peyghemberning uni neqil keltürüshining meqsiti, shübhisizki, Perwerdigar qedimdin tartip Moab üçün békitken chégraning Arnon deryasi bilen Ar shehiri ikenlikini ispatlash üçündür. □ 21:18 «**qanun chiqarghuchining sözi bilen**» — bashqa birxil terjimisi: — «tayaqliri bilen». «**xelqning kattiliri qazghan, ... hasiliri bilen qazghan**» — bu ishning shu alahidiliki barki, peqet addiy puxralarla emes, xelqning kattilirimu emgek qilip quduq kolashiti.

19 Mattanahtin Nahaliyelge, Nahaliyeldin Bamotqa,

20 Bamottin Moab dalasidiki jilghigha, yene chöl-bayawan terepke qarap turghan Pisgah téghining choqqisigha yétip bardı.

Amoriylarning padishahi bilen Bashan padishahini yenggenliki

21 Israillar Amoriylarning padishahi Sihonning aldigha elchilerni ewetip: □ ■

22 — Bizning öz zéminliridin ötüwélishimizge ijazet bergeyla; biz silining étizliqlirigha we üzümzarliqlirigha kirmeymiz, quduqliridin sumu ichmeymiz; teweliridin ötüp ketküche «Xan yoli»din chiqmaymiz, — dédi. ■

23 Sihon Israillarni öz chégrisidin ötkili qoymayla qalmastin, eksiche u Israillar bilen soqushimen dep, özining barliq xelqini yighip chölge qarap atlandi. U Yahazgha kélip Israilgha hujum qildi. ■

24 Israillar uni qilich bilen chépip öltürüp, uning yurtini Arnon deryasidin Yabbok deryasighiche, yeni Ammoniylarning chégrisighiche igilidi; Ammoniylarning chégrisi bolsa bek musthekem idi. □ ■

25 Israillar bu yerdiki hemme sheherni igilidi hem Amoriylarning sheherlirige, yeni Heshbon'gha

□ **21:21** «izahat» — «Qan.» 2:26-3:11nimu körüng. ■ **21:21** Qan. 2:26; Hak. 11:19 ■ **21:22** Chöl. 20:17 ■ **21:23** Qan. 2:30; 29:7; Ye. 24:8; Hak. 11:20 □ **21:24** «Ammoniylarning chégrisighiche igilidi» — bashqa birxil terjimisi: «Ammoniylarning chégrisi Yaazer idi» (32-ayetni körüng). ■ **21:24** Qan. 2:33,37; 29:7; Ye. 12:2; 24:8; Hak. 11:2; Zeb. 135:10-12; 136:19-21; Am. 2:9

we uninggha tewe barliq yéza-qishlaqlarghimu kirip orunlashti.■

²⁶ Chünki Heshbon eslide Amoriylarning padishahi Sihonning merkiziy shehiri idi; Sihon eslide Moabning ilgiriki padishahi bilen soqushqan, uning Arnon deryasighiche bolghan hemme zéminini tartiwalghanidi.

²⁷ Shu sewebtin shairlar: —

«Heshbon’gha kélinglar!

Mana Sihonning shehiri yéngiwashtin qurulsun,
Sihonning shehiri mehkem qilinsun.

²⁸ Chünki Heshbonning özidin chiqti bir ot,
Sihonning shehiridin bir yalqun yalqunlap,
Yutuwetti Moabtiki Ar shehirini,
Arnondiki égiz jaylarning emirlirini.■

²⁹ Way sanga ey Moab!

Hey Kémoshning ümmiti, tügeshtinglar!

Chünki *Kémosh* öz oghullirini qachqun’gha aylan-
durdi,

Qizlirini esirlikke bérip, Amoriylarning padishahi
Sihon’gha tutup berdi!□ ■

³⁰ Biz ularni yiqitiwettuq,

Heshbon taki Dibon’ghiche halak boldi;

Biz hetta Nofahqiche (Nofahatin Medebagha
yétidu) ularning yurtini weyran qiliwettuq!» —
dep shéir yézishqanidi.□

■ **21:25** Qan. 2:34, 35

■ **21:28** Yesh. 48:45

□ **21:29**

«Kémosh» — Kémosh Moab choqun’ghan but idi. Moabiylarning uninggha öz balilirini qurbanliq qilish aditi bar idi («2Pad.» 3:27ni körüng). Bu tarixqa qarighanda, Kémoshning «öz xelqige» héch paydisi bolmighanidi!

■ **21:29** 1Pad. 11:7, 33

□ **21:30** «biz

ularni yiqitiwettuq» — yaki «biz ulargha attuq».

³¹ Shuning bilen Israillar ene shu teriqide Amoriylarning yurtigha orunlashti.

³² Musa Yaazerni charlap kélishke charlighuchilarni ewetti; andin Israillar Yaazerning yézaqishlaqlirini ishghal qilip, u yerlerdiki Amoriylarni yéridin qoghliwetti.

³³ Shuningdin kéyin Israillar burulup, Bashanning yolini boylap mangdi; Bashanning padishahi Og we uning barliq xelqi chiqip Edreyde Israillar bilen jeng qilishqa sep tüzdi. ■

³⁴ Perwerdigar Musagha: — Qorqma, Men uni, uning barliq xelqi hem zéminini qolunggha tapshurimen; sen uni ilgiri Heshbonda turushluq Amoriylarning padishahi Sihonni qilghandek qilisen, — dédi. ■

³⁵ Shuning bilen ular Og bilen uning oghullirini hem barliq xelqining birini qoymay qirip tashlidi we uning zéminini igilidi. ■

22

Moab padishahi Balaqning Balaamni Israilni qarghashqa chaqirishi

¹ Israillar yene yolgha chiqip Moab tüzlenglikliride, yeni Iordan deryasining sherq teripide, Yérixoning udulida chédir tikti.

² Israillarning Amoriylargha qilghan ishlirining hemmisini Zipporning oghli Balaq körüp turghanidi.

■ 21:33 Qan. 3:1; 29:7

■ 21:34 Zeb. 136:20

■ 21:35 Zeb.

136:20, 21, 22

³ Moablar xelqtin intayin qorqushti, chünki ular bek köp idi; Moabiylar Israillarning sewebidin bek alaqqade bolup kétishti.

⁴ Moabiylar Midiyan aqsaqallirigha: «Bu bir top adem etrapimizdiki hemme nersini, xuddi kala étizdiki otni yalmighandek yalmay yep kétidighan boldi» — déyishti. U chaghda Zipporning oghli Balaq Moabning padishahi idi.

⁵ U elchilerni Béorning oghli Balaamning aldigha, Balaamning ana yurtidiki ulugh derya boyidiki Pétor shehirige bérip, Balaamni chaqirip kélishe ewetip: padishahimiz: — «Qarisila, bir xelq Misirdin chiqqanidi; mana, ular pütün zémin'gha yamrap ketti, mana ular bizning udulimizgha kélip chüshti. □ ■

⁶ Ular méningdin küchlük bolghachqa, emdi özliri kélip bu xelqni men üçün bir qarghap bergen bolsila; belkim men ularni yéngip, bu zémindin qoghlap chiqirishim mumkin; chünki özliri kimgé bext tilisile shuning bext quchidighanliqini, kimni qarghisila, shuning qarghishqa qalidighanliqini bilimen» deydu, denglar, — dédi.

⁷ Moabning aqsaqalliri bilen Midiyanning aqsaqalliri qollirida pal sélish in'amlirini élip mangdi; ular Balaamning aldigha kélip Balaqning geplirini yetküzdi.

⁸ Balaam ulargha: —

Bügün axsham mushu yerde qonup qélinglar, men Perwerdigarning manga qilghan sözi boyiche silerge jawap yetküzimen, — dédi. Shuning bilen

---

□ **22:5 «Balaam»** — Balaamning kim ikenliki toghruluq yene «qoshumche söz»imizni körüng. ■ **22:5 Ye. 24:9**

Moabning shu emirliri Balaamningkide qonup qaldi.□

⁹ Xuda Balaamningkige kélip: —

Séning bilen bille turghan bu ademler kim? — déwidi,

¹⁰ Balaam Xudagha: — Moab padishahi Zipporning oghli Balaq elchilerni ewetip manga:

¹¹ «Qarisila, Misirdin bir xelq chiqqanidi, ular pütün zémin'gha yamrap ketti; bu yerge kélip méning üçhün ularni qarghap bersile, shundaq qilsila belkim ularni yéngip, bu yerdin qoghliwételishim mumkin» — dédi, — dédi.

¹² Xuda Balaamgha:

Sen ular bilen bille barsang bolmaydu, u xelqni qarghisangmu bolmaydu, chünki ulargha bextberiket ata qilin'ghan, — dédi.

¹³ Balaam etigen turup Balaqning emeldarlirigha:

—
Siler öz yurtunglarga qaytip kétinglar, chünki Perwerdigar méning siler bilen bille bérishingha ruxset qilmidi, — dédi.

¹⁴ Moabning emeldarliri qopup Balaqning yénigha kélip uninggha: —

Balaam biz bilen bille kélishke unimidi, — dédi.

¹⁵ Shuning bilen Balaq téximu köp we téximu mötiwer emeldarlarni ewetti,

¹⁶ Ular Balaamning aldigha kélip uninggha: —

«Zipporning oghli Balaq mundaq deydu: — «Héchnéme silining yénigha kélishlrini tosumighay;

¹⁷ chünki men özlirini zor shan-shöhretke ige qili-

□ **22:8 «Ulugh derya»** — Efrat deryasini körsitishi mumkin.

men; néme désile maqul deymen; shunga manga eshu xelqni qarghap bersilila bolidu», — dédi.

18 Balaam Balaqning xizmetkarlirigha jawaben:

—
Balaq manga özining altun-kümüşke liq tolghan öz öyini bersimu, meyli chong yaki kichik ish qilay, Xudayim Perwerdigarning manga buyrughanliridin halqip kételmeymen.■

19 Silermu бүгүн axsham mushu yerde qonup qélinglar, Perwerdigar yene shu ishlar toghrisida manga néme deydikin, shuni biley, — dédi.

20 Shu kéchisi Xuda Balaamningkige kélip uningha: —

U kishiler séni tekliq qilip kelgen bolsa, ular bilen bille barghin, lékin sen Méning sanga éytidighanlirim boyiche ish qilishing kérek, — dédi.

Perwerdigarning Perishtisi bilen Balaamning éshiki

21 Balaam etigen turup éshikini toqup Moabning emirliri bilen bille mangdi.

22 Xuda Balaamning mangghanliqidin ghezeplendi; Perwerdigarning Perishtisi uni tosushqa yolda turatti. U shu chaghda éshikige minip ikki ghulami bilen bille kétéwatatti.□

23 Mada éshek Perwerdigarning Perishtisining qoligha qilich alghan halda yolda turghanliqini

---

■ 22:18 Chöl. 24:13 □ 22:22 «Perwerdigarning **Perishtisi**» — Tewrat dewride intayin alahide bir shexs idi. Bezi ishlarda U Xudaning ornida körünetti (mesilen, Tewrattiki «Yar.» 16:4-17-ayet, 18-babni hemde «Tebirler»nimu körüng).

körüp, yoldin chiqip étizliq bilen méngiwidi, Balaam éshekni yolgha chiqip méngishqa dumbalap urdi.■

²⁴ Perwerdigarning Perishtisi ikki teripi tosmata bilan tosalghan üzümzarliqtiki tar bir yolda turuwaldi.

²⁵ Éshek Perwerdigarning Perishtisini körüp, tamgha qistilip méngip, Balaamning putini tamgha qistap yarilandurup qoydi; Balaam éshekni yene dumbalidi.

²⁶ Perwerdigarning Perishtisi bolsa yene aldighiraq bérip, ong ya solgha burulushqa bolmaydighan téximu tar bir yerde kütüp turdi.

²⁷ Éshek Perwerdigarning Perishtisini körüp mangmay, Balaamning astida yétiwaldi; Balaam qattiq xapa bolup, éshekni hasisi bilen qattiq dumbalap ketti.

²⁸ Bu chaghda Perwerdigar éshekke zuwan kirgüzüwidi, éshek Balaamgha: — Méni üç qétim dumbalaydighan'gha sanga néme yamanliq qiptimen? — déwidi,■

²⁹ Balaam éshekke: — Sen méni setleshtürdüng, qolumda qilich bolghan bolsa idi, séni chépip öltürüwétettim! — dédi.

³⁰ Éshek Balaamgha: — Men séningki bolghinimdin tartip minip kelgen éshiking men emesmu? Ilgiri men sanga mushundaq qilish aditim bolup baqqanmu? — déwidi,
— Yaq, — dédi *Balaam*.

Balaamning eyiblinishi

³¹ Ene shu chaghda Perwerdigar Balaamning közlirini achi, Balaam Perwerdigarning Perishtisining qilichini ghilipidin chiqirip, yolda turghanliqini kördi; u yerge béshini qoyup sejde qildi.

³² Perwerdigarning Perishtisi uninggha: — Sen éshikingni néme üçün üç qétim dumbalay-sen? Qarighina, mangghan yolung Méning nezirimde tetür bolghachqa, séni tosushqa chiqquchi Men Özüm idim.■

³³ Éshek Méni körüp üç qétim Méning aldimdin burulup ketti; eger éshek Méning aldimdin burulup ketmigen bolsa, Men alliqachan séni öltürüp éshekni tirik qaldurghan bolattim, — dédi.

³⁴ Balaam Perwerdigarning Perishtisige: — Men gunahkarmen, Özlirining yolda méni tosup turghanliqlirini körmeptimen; mubada emdi méning bérishim nezerliride rezil körünse, men qaytip kétey, — dédi.

³⁵ Perwerdigarning Perishtisi Balaamgha yene: — Boptu, bu kishiler bilen bille barghin, biraq peqet Men sanga dégen söznila dégin, — dédi. Shuning bilen Balaam Balaqning emeldarliri bilen bille mangdi.

Balaqning Balaamni qarshi élishi

³⁶ Balaq Balaamni kéliwétiptu dep anglap, qarshi élish üçün Moabning Arnon deryasining

boyidiki, chégrining eng béshidiki shehirige keldi:□

³⁷ — Men silini chaqirishqa shunche jiddiy elchi ewetkenidim, néme üçün kélishke unimidila? Men silini shan-shöhretke ige qilalmayttimmu? — dédi Balaq Balaamgha.

³⁸ — Qarisila, mana keldinghu, emdi men öz aldimgha birnéme déyeleyttimmu? — dédi Balaam, — Xuda aghzimgha néme gepni salsa, men shunila deymen.

³⁹ Balaam Balaq bilen bille yolgha chiqip Kiriati-Xuzotqa keldi.

⁴⁰ Balaq kala, qoylarni soyup qurbanliq qilip, ularning göshidin Balaam we uning bilen bille bolghan emirlerge ewetip berdi.

⁴¹ Andin Balaq etisi seherde Balaamni Baalning égiz jaylirigha élip chiqti; u shu yerdin Israil xelqining eng chettiki bir qismini kördi.□

23

Balaq bilen Balaamning qurbanliq sunushi

¹ Balaam Balaqqa: —

Sili mushu yerge manga yette qurban'gah yasitip bersile, mushu yerge yene yette buqa bilen yette qoshqarmu hazirlap bersile, — dédi.

□ **22:36** «eng **béshidiki shehirige**» — padishahning méhmanni qarshi élish üçün, shunche uzun yolgha bérip aldigha chiqishi uninggha bolghan chongqur hörmitini bildürüş üçün idi, elwette.

□ **22:41** «Baalning **égiz jaylirigha élip chiqti**» — «Baal» butning ismi. Shu chaghlarda butperesler daim öz butlirigha qurbanliq qilip ibadet qilishqa yéqin etrapniki melum birnechche égiz jaylarga chiqatti. Bashqa birxil terjimisi: «Bamot-Baalgha élip chiqti».

² Balaq Balaamning déginidek qilip berdi; Balaq bilen Balaam ikkisi herbir qurban'gahqa qurbanliq qilishqa birdin buqa bilen birdin qoshqar sundi.

³ Balaam Balaqqa: —

Sili öz köydürme qurbanliqlirining yénida tur-sila, men aldigha barimen, Perwerdigar méning bilen körüshüshke kélemdikin? U manga néme dep körsetme berse, men özlirige shuni dep bérimen, — dédi we bir döngge chiqti.

⁴ Xuda Balaam bilen körüshti; Balaam Xudagha: — Men yette qurban'gah hazirlattim, herbir qurban'gahqa qurbanliq süpitide birdin buqa bilen birdin qoshqar sundum, — dédi.

⁵ Perwerdigar Balaamning aghzigha bir sözni sélip: — Balaqning yénigha qaytip bérip uninggha mundaq, mundaq dégin, — dédi.

⁶ Shuning bilen u Balaqning yénigha qaytip bardı. Mana, u we Moabning barliq emirliri uning köydürme qurbanliqining yénida turatti.

Balaamning birinchi qétim bésharet bérişi

⁷ Balaam kalam sözini aghzigha élip mundaq dédi:

—

Balaq méni Aram dégen yurttin,
Moab shahi Balaq méni meshriq taghliridin élip
kélip,

Mundaq dédi: —

Kel, méning üçün Yaqupni qarghighin.

Kel, Israilni rasa bir söküp eyibligin.□

8 Tengri Özi qarghimighan birawni men qandaq qarghay?

Perwerdigar Özi söküp eyiblimigen birawni men qandaq söküp eyibley?

9 Men qoram tashlarning choqqilirida turup uni körmektimen,

Dönglerde turup uninggha nezer salmaqtimen;

Mana, ular yekke yashaydighan bir qowm,

Ular bashqa qowmlarning qatarida sanal-maydu.■

10 Yaqupning topilirini kim hésablap chiqalaydu?

Hetta Israilning töttin birinimu kim sanap chiqalaydu?

Méning jénim heqqaniyning ölümidek ölsun,

Méning axirim uningkildek bolghay!□

11 Balaq Balaamgha qarap: —

Sen manga néme qiliwatisen?! Men séni düshmenlirimni qarghap bérishke chaqiritqan tursam, mana sen eksiche pütünley ulargha amet tiliding! — dédi.

12 — Perwerdigarning aghzimgha salghinini yetküzüshke köngül qoymisam bolamti? — dep jawap berdi Balaam.

13 Balaq Balaamgha: — Méning bilen bille bashqa bir yerge barsila, ularni shu yerdin köreylela; biraq

□ **23:7 «kalam sözi»** — Xuda ögetken söz (5-ayetni körüng). Gerche Balaam eski adem, hetta «saxta peyghember» we palchi bolghini bilen, Xuda mushu yerde uning aghzi arqiliq Israilgha bolghan méhir-shepquitini éniq körsitidu. ■ **23:9** Qan. 33:28

□ **23:10 «Yaqupning topilirini kim hésablap chiqalaydu?»** — menisi belkim «toliliqida topidek bolghan Yaqupni kim hésablap chiqalaydu?» — dégendek bolushi kérek.

ularning hemmisini emes, ularning chégridiki bir qisminila köreyle; sili shu yerde turup ularni men üçün qarghap bersile, — dédi.

14 Shuning bilen Balaq Balaamni «Zofimning dalasi»gha, Pisgah téghining choqqisigha bashlap bérip, shu yerde yette qurban'gah saldurup, herbir qurban'gahqa qurbanliq süpitide birdin buqa, birdin qoshqar sundi. □

15 Balaam Balaqqa: —

Sili mushu yerde özlirining köydürme qurbanliqlirining yénida turup tursila, men awu yaqqa bérip körüshüp kéley, — dédi. □

16 Perwerdigar Balaam bilen körüshüp, uning aghzigha bir sözni sélip: —

Sen Balaqning yénigha qaytip uninggha mundaq, mundaq dégin, — dédi. ■

17 Balaam Balaqning yénigha qaytip kelgende, mana, u we Moabning barliq emirliri uning köydürme qurbanliqining yénida turatti.

— Perwerdigar néme dédi? — dep soridi Balaq.

Balaamning ikkinchi qétim béshare't béri'shi

18 Balaam kalam sözini aghzigha élip mundaq dédi:

— «Hey Balaq, sen qopup anglighin,

Ah, Zipporning oghli, manga qulaq salghin.

19 Tengri insan emestur, U yalghan éytmaydu,

□ **23:14** «Zofimning dalasi» — yaki «Közetchilerning dalasi».

□ **23:15** «körüshüp kéley» — Perwerdigar bilen körüshüş, el-wette. Balaam Balaqni xapa qilmasliq üçün, belkim Perwerdigar-ning namini biwasite tilgha almaydu. ■ **23:16** Chöl. 22:35

Yaki adem balisimu emestur, U pushayman qil-maydu.

U dégeniken, ishqa ashurmay qalamdu?

U söz qilghaniken, wujudqa chiqarmay qalamdu?■

²⁰ Mana, manga «beriketle» dep tapshuruldi, U beriketligeniken, buni men yanduralmaymen.

²¹ U Yaqupta héch gunah körmigen, Israilda naheqliqni uchratmighan. Xudasi Perwerdigar uning bilen bille, Padishahning tentene awazi uning arisididir.□ ■

²² Tengri uni Misirdin élip chiqqan; Uningda yawa kaliningkidek küch bardur.□ ■

²³ Chünki Yaquplarga epsun kargha kelmeydu, Israillarghimu pal kargha kelmeydu. Waqti-saiti kelgende,

Yaqup bilen Israil toghrisida: — «Tengri neqeder karamet ish qilip bergen-he!» Dep jakarlanmay qalmaydu!

²⁴ Mana, bu qowm chishi shirdek qopidu, Erkek shirdek qeddini ruslaydu; Özi owlighan owni yémigüche, Öltürgenlarning qénini ichmigüche, Hergiz yatmaydu!».

²⁵ Balaq Balaamgha: — Boldi, sili ularni azraqmu qarghimisila, ulargha ametmu tilimisile! — dédi.

■ **23:19** 1Sam. 15:29; Yaq. 1:17 □ **23:21** «naheqliq» — yaki «balayi'apet» yaki «balayi'apetning sewebi». «padishahning **tentene awazi**» — yaki «padishahning (qarshi élinish) tentenisi». ■ **23:21** Zeb. 32:1, 2; 51:9-10; Yer. 50:20; Rim. 4:7 □ **23:22** «uningda **yawa kaliningkidek küch bardur**» — ibraniy tilida «uning yawa kalining münggüzliiri bardur». ■ **23:22** Chöl. 24:8

26 Balaam Balaqqa jawab qilip: — Men silige: — «Perwerdigarning manga éytqanlirining hemmisige emel qilmisam bolmaydu» dégen emesmidim? — dédi.

Balaamning üçinchi qétim bésharet bérishi

27 Balaq Balaamgha: — Kelsile, men silini bashqa bir yerge apiray, Xudaning neziride sili shu yerde turup ularni qarghashliri muwapiq tépilmikin? — dédi.

28 Shuning bilen Balaq Balaamni bashlap, chöl-bayawan'gha qaraydighan Péor téghining choqqisigha keldi.

29 Balaam Balaqqa: — Sili bu yerde manga yette qurban'gah saldurup bersile, yette buqa bilen yette qoshqarmu teyyarlap bersile, — dédi.

30 Balaq Balaamning déginidek qildi, herbir qurban'gahqa birdin buqa bilen birdin qochqar sundi.

24

1 Balaam Perwerdigarning Israillargha bext-beriket ata qilishni muwapiq körgenlikini körüp yétip, aldingi *ikki* qétimqidikidek séhir ishlitishke barmidi, belki yüzini chöl-bayawan terepke qaratti.

2 Balaam béshini kötürüp Israillarning qebile boyiche chédirlarda olturaqlashqanliqini kördi, Xudaning Rohi uning üstige chüshti.

3 Shuning bilen u aghzigha kalam sözini élip mundaq dédi: —

«Béorning oghli Balaam yetküzidighan kalam sözi,

Közi échilmighan ademning éytidighan kalam sözi,
 4 Yeni Tengrining sözlirini anglighuchi,
 Hemmige Qadirning alamet körünüşini körgüchi,
 Mana emdi közi échilip düm yiqilghan kishi
 yetküzgen kalam sözi: —□

5 Ah Yaqup, chédiriliring neqeder güzel,
 Turalghuliring neqeder güzel, ah Israil!

6 Goya kéngeygen derya wadiliridek,
 Xuddi derya boyidiki baghlardek,
 Goya Perwerdigar tikip östürgen ud derexliridek,
 Derya boyidiki kédir derexliridek;

7 Sular uning soghiliridin éqip chiqidu,
 Ewladliri süyi mol jaylarda bolidu;
 Padishahi Agagdin éship kétidu,
 Uning padishahliqi üstün qilinip güllinidu.□

8 Tengri uni Misirdin élip chiqqan,
 Uningda yawa buqining küchi bardur;
 Düşmen ellerni u yep kétidu,
 Ustixanlirini ézip tashlaydu,
 Oqya étip ularni téship tashlaydu.■

9 U baghirlap yatsa, erkek shirdek,
 Yatsa hem chishi shirdek,
 Kim uni qozghitishqa pétinar?

□ **24:4** «közi échilip düm yiqilghan kishi yetküzgen kalam sözi» — bashqa birxil terjimisi: «... közliri échilghan adem éytidighan kalam sözi», yeni «Tengrining sözlirini anglighuchi, Hemmige Qadirning alamet körünüşini körgüchi, közi ochuq turup düm yiqilghan kishi yetküzgen kalam sözi». Mumkinchiliki barki, Balaam 22-babtiki weqeni esleydu; shu chaghda «Perwerdigarning Perishtisi»ni uning éshiki körgen, emma u körmigen, andin Xuda «uning közini ahti» □ **24:7** «Agag» — belkim Amalek yaki ularning etrapidiki xelqlerning padishahlirining unwani idi. «1Sam.» 15:8ni körüng. Bashqa bir hil terjimisi «Gog». ■ **24:8** Chöl. 23:22

Kim sanga bext-beriket tilise, bext-beriket tapidu. Kim séni qarghisa, qarghishqa kétidu».[■]

¹⁰ Balaq Balaamgha achchiqlinip, qolini qoligha urup ketti; Balaq Balaamgha: — Men silini dūshminimni qarghap bérishke qichqirtqanidim we mana, sili üch qétim pütünley ulargha amet tilidile!

¹¹ Emdi tézdin yurtlirigha qéchip ketsile; men eslide silining izzet-hörmetlirini katta qilay dégenidim, mana Perwerdigar silini bu katta izzet-hörmetke nail bolushtin tosup qoydi, — dédi.

¹² Balaam Balaqqa: — Men eslide özlirining elchilirige:

¹³ «Balaq manga özining altun-kümüşke liq tolghan öz öyini bersimu, Perwerdigarning buyrughinidin halqip, öz meylinche yaxshi-yaman ish qilalmaymen; Perwerdigar manga néme dése, men shuni deymen» dégen emesmidim?[■]

¹⁴ Emdi men öz xelqinge qaytım; kelsile, men özlirige bu xelqning künlerning axirida silining xelqlirige qandaq muamile qilidighanliqini éytip bérey, — dédi.

Balaamning tötinchi qétim bésharet bérishi

¹⁵ U kalam sözini aghzigha élip mundaq dédi: — Béorning oghli Balaam yetküzidighan kalam sözi, Közliri échilmighan kishi éytqan kalam sözi,

¹⁶ Tengrining sözlirini anglighuchi, Hemmidin Aliyning wehiylirini bilgüchi, Hemmige Qadirning alamet körünüşhini körgüchi,

Mana emdi közi échilghan düm yiqilghan kishi yetküzidighan kalam sözi: —□

17 Men Uni körimen, lékin hazir emes;
Men Uninggha qaraymen, lékin yéqin yerdin emes;
Yaquptin chiqar bir yultuz,
Kötürüler Israildin bir shahane hasa;
Chéqiwéter u Moabning chékisini,
Barliq Shétlerning béshini yanjiydu. □ ■

18 Édom uninggha tewe bolidu,
Yene téxi düshmini Séirlar uninggha tewe bolidu;
Israil bolsa baturluq qilidu.

19 Yaquptin chiqqan biri seltenet süridu,
Sheherde qalghan hemmeylenni yoqitidu». □ ■

□ **24:16** «közi échilghan düm yiqilghan kishi yetküzidighan kalam sözi» — bashqa birxil terjimisi: «... közliri échilghan adem éytidighan kalam sözi». Démek, «Tengrining sözlirini anghighuchi, Hemmige Qadirning alamet körünüşhini körgüchi, közi ochuq düm yiqilghan kishi yetküzgen kalam sözi». □ **24:17** «yéqin yerdin emes» — yaki «pat arida emes». «Shétler» — melum qebilini yaki téximu mumkinchiliki barki, Adem'atining oghli Shétning ewladirini, yeni (Nuh peyghemberning ewladliri bolghan) barliq insanlarni körsitishi mumkin. Undaқта bu bésharet Mesihning barliq insanlar üstidin hökümanliq qilidighanliqini körsitidu. «Shétler» dégenning bashqa birxil terjimisi: «ghowgha-topilang kötürgüchiler». «bésharetni sherhlesh» —bu bésharet (16-19) awwal Dawut padishahni, andin Dawutning ewladi bolghan Mesihni körsitidu. Bu bésharette Dawut padishahning Moab, Édom we Séirni (Séir Édom turghan yurtning bashqa bir ismi) ishghal qilidighanliqi éytilidu, derweqe Dawut u yerlerni ishghal qilidu («2Sam.» 8:2, «Zeb.» 60:1-2). Axirqi zamanda Mesih Israilni qutquzush üçhün, Israillarning düshmenlirige shu oxshash ishlarni qilidu.' ■ **24:17** Yer. 48:45 □ **24:19** «Sheher» — belkim Moabning paytextini körsitishi mumkin. «Sheherde qalghan hemmeylen» dégenning bashqa birxil terjimisi: «sheherning qalduqi» (démek, sheherning qalghan yerliri). ■ **24:19** 2Sam. 8:14

Balaamning axirqi béshariti

²⁰ Andin Balaam Amalekni körüp, mundaq kalam sözini éytti: —

«Amalek idi esli eller arisida bash,
Emdi halakettur teqdir-qismiti».□

²¹ Andin Balaam Kéniylerni körüp mundaq kalam sözini éytti: —

«Séning makaning mustehkem bolup,
Changgang qoram tash ichide bolsimu,

²² Lékin siler Kéniyler halak qilinip turisiler;
Taki Ashur silerni tutqun qilip ketküche».□

²³ Balaam yene kalam sözini dawam qilip mundaq dédi: —

«Ah , Tengri bu ishlarni qilghan chéghida,
Kim tirik qélishqa qadir bolar?

²⁴ Kittim terepliridin kémiler kélip,
Zulum-zexmet salidu Ashurgha,
Zulum-zexmet salidu Éberge;

□ **24:20** «Amalek **idi esli eller arisida bash**» — belkim hejwiyl, kinayilik gep. Amalek dégen el Israilgha birinchi bolup hujum qilghanidi, belkim ular özliirini «ellerning béshi» dep chaghligan bolushi mumkin — Lékin ular halak bolidu. Bu ish awwal Saul padishah («1Sam.» 14-15-bab) andin Dawut padishah arqiliq («1Sam.» 27:8, «2Sam.» 12:8), axirida Shiméonlar arqiliq bolghan («2Tar.» 4:34). □ **24:22** «Ashur» — Asuriyeni körsitidu. Bésharet belkim Asuriye impériyesi teripidin emelge ashurulghan. Asuriye impératori Tiglat-Pileser III miladiyedin ilgiriki 742-yili, Shalmanezer V miladiyedin ilgiriki 722-yili kéniylerni Israillar bilen birge tutqun qilip, élip ketken bolushi mumkin. Bezi alimlar bésharetni bashqa bir «Ashur» dep atalghan xelqni körsitidu, dep qaraydu («Yar.» 25:3, «2Sam.» 2:9).

Lékin *Kittimdin kelgüchi* özimu halaketke yüzliner.□

²⁵ Shuning bilen Balaam ornidin qopup öz yurtigha qaytti; Balaqmu öz yoligha mangdi.

25

Israillarning Péorda éziqturulup buzuqluq qilishi

¹ Israillar Shittimda turghan mezgilde, xelq Moab qizliri bilen buzuqluq qilishqa bérilip ketti.■

² U qizlar Israillarni öz ilahlirigha atalghan qurbanliqlargha qatnishishqa chaqirdi; *Israillarmu* qurbanliqlardin yeydighan, ularning ilahlirigha birlikte choqunidighan boldi.■

³ Israillar Baal-Péor bilen ene shu teriqide baghlinip ketkenliki üçün, Perwerdigarning Israillargha achchiqi qozghaldi.□ ■

□ **24:24 «Éber»** — Ibraniylarning ejdadini, shundaqla mushu yerde Yehudiy xelqini körsitishi mumkin. «Kittim» — Tewratning awwalqi dewrliride «Kittim» Krétlerni körsitetti. Bésharet awwal miladiyedin ilgiriki 13-esirde Filistiylerning ottura sherqge tajawuz qilishini körsitidu. Kéyinki waqitlarda «Kittim» dégen bu isim Ottura Déngiz tereptin yaki meghrib tereptin kélip tajawuz qilidighan herqaysi ellerni körsetken. Shunga bu bésharet yene Rim impériyesining ottura sherqge tajawuz qilishini (miladiyedin ilgiriki 190-yili bashlan'ghan) körsitishi mumkin («Dan.» 11:30ni we izahatlarni körüng). Axir bérrip Rim impériyesi halak boldi; u axir zamanda yene bir qétim dejjalning bashqurushi astida bolup, yene bir shekilde peyda bolushi mumkin; axirda Mesih dejjalning impériyesini mutleq halak qilidu. ■ **25:1** Chöl. 31:16; 33:49 ■ **25:2** Zeb. 106:28; Hosh. 9:10 □ **25:3 «Baal»** — butning ismi; «Baal-Péor» dégen söz Péor dégen jayni «alahide bashqurghan Baal»ni körsitidu. ■ **25:3** Zeb. 106:29

4 Perwerdigar Musagha: —

Perwerdigarning qattiq ghezipi Israillargha chüshmisun üçün, xelqning emirlirining hemmisini tutup, ularni Méning aldimda aptapta ésip qoyghin, — dédi.■

5 Shuning bilen Musa Israilning soraqchilirigha: — Siler bérip herbiringlar özünqlarning Baal-Péor bilen baghlinip ketken ademlerini öltürüwétinglar, — dédi.

6 We Musa pütkül Israil jamaiti bilen jamaet chédirining derwazisi aldida yigha-zar qilip turuwatqanda, mana Israillardin bireylen kélip ularning köz aldidila Midiyaniy bir qizni öz qérindashlirining yénigha élip mangdi.

7 Kahin Harunning newrisi, Eliazarning oghli Finihas buni körüp, jamaet ichidin qopti-de, qoligha neyze élip,■

8 héliqi Israil ademning arqisidin chédirning ichkirige kirip, qiz bilen ikkisining qarnigha neyze tiqiwetti. Israillar arisida tarqalghan waba ene shu chaghdila toxtidi.

9 Shu chaghda waba tégip ölgenler jemiyy yigirme töt ming ademge yetkenidi.■

10 Andin Perwerdigar Musagha mundaq dédi: —

11 — «Kahin Harunning newrisi, Eliazarning oghli Finihas Méni dep wapasizliqqa bolghan hesitimni öz hesiti bilip, Méning Israillargha bolghan ghezip-imni yandurdi. Shunga gerche Men wapasizliqqa bolghan hesitimdin ghezeplen'gen bolsammu, Israillarni yoqitiwetmidim.■

■ 25:4 Qan. 4:3; Ye. 22:17

■ 25:7 Zeb. 106:30

■ 25:9 1Kor.

10:8 ■ 25:11 2Kor. 11:2

12 Shunga sen: — «Mana, Men uninggha öz aman-xatirjemlik ehdemni teqdim qilimen!■

13 Bu *ehde* uninggha we uning ewladlirigha tewe bolidighan menggülük kahinliq ehdisi bolidu, chünki u öz Xudasini dep wapasizliqqa heset qilip, Israillar üçün kafaret keltürdi» — dep jakarlighin».

14 Öltürülgen yeni héliqi Midiyaniy qiz bilen bille öltürülgen Israil ademning ismi Zimri bolup, Saluning oghli, Shiméon qebilisidiki bir jemetning emiri idi.

15 Öltürülgen Midiyaniy qizning ismi Kozbi bolup, Zurning qizi idi; Zur bolsa Midiyaniy bir qebiling bashliqi idi.

16 Perwerdigar Musagha: —

17 Sen Midiyaniylargha aram bermey zerbe bergin;■

18-19 Chünki ular hiyle-mikir ishlitip silerge aram bermigen; Péordiki ishta, shundaqla ularning singlisi bolghan Midiyanning bir emirining qizi Kozbining ishidimu hiyle-mikir ishlitip silerni azdurghan, — dédi. Kozbi waba tarqalghan künide Péordiki ish sewebidin öltürüldi.■

26

Israillarning ikkinchi qétim sanaqtin ötküzülüshi

¹ Wabadin kéyin Perwerdigar Musa bilen Harun-ning oghli Eliazargha söz qilip: —□

² Siler pütkül Israillarning jamaiti ichide yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarni ata jemeti boyiche hésablap sanaqtin ötküzünglar, — dédi.■

³ Shuning bilen Musa bilen kahin Eliazar Moab tüzlenglikiride, yeni Yérixoning yénidiki Iordan deryasining boyida Israillar bilen sözlishop ulargha:

⁴ «Perwerdigarning Musa we Misirdin chiqqan Israillargha buyrughini boyiche, silerdin yigirme yashtin ashqanlarning hemmisi *tizimlinip* sanaqtin ötküzülüshi kérek» dep uqturdi. *tizimlitilghan sanlar mundaq boldi:* —□ ■

⁵ Israilning tunji oghli Ruben idi. Rubenning ewladliri, yeni Hanuqning neslidin bolghan Hanuq jemeti; Palluning neslidin bolghan Pallu jemeti;■

□ **26:1 wabadin kéyin** — bu waba bilen eyni chaghda Perwerdigargha asiyliq qilghan chonglarning qalduqliri öltürüldi (64-65-ayetlerni körüng). ■ **26:2** Chöl. 1:3 □ **26:4 hem-**

misi tizimlinip sanaqtin ötküzülüshi kérek — bu sanaqtin ötküzüshning meqsetliri shübhisizki: (1) Qanaan zéminigha kirgendin kéyin ular köp qétim jengge chiqishi kérek bolatti. Shuninggha teyyarliq qilish üçün Israillarning herbir jengchisi sep-seplerde orunlashturulushi kérek; (2) ular Qanaan zéminigha kirish aldida turidu; pat arida shu zémin herbir qebilige, jemetke, ailige sanlirigha qarap teqsim qilinidu (34:16-29). Shunga xelqning sanliri qebile-jemet boyiche tepsiliy éniqlinishi kérek idi; (3) Xudaning sözining emelge ashurulushi bilen eslide özige qarshi chiqqan «chonglar»ning hemmisining yoqalghanliqini ispatlash üçün boldi (64-65-ayetni körüng). ■ **26:4** Chöl. 1:1, 2, 3 ■ **26:5** Yar. 46:9; Mis. 6:14; 1Tar. 5:1

⁶ Hezron neslidin bolghan Hezron jemeti; Karmi neslidin bolghan Karmi jemeti.

⁷ Bular Rubenning jemetliri bolup, ulardin sanaqtin ötküzülgini jemiy qiriq üç ming yette yüz ottuz kishi boldi.

⁸ Palluning oghli Éliab;

⁹ Éliabning oghulliri Nimuel, Datan, Abiram idi. Datan bilen Abiram eslide jamaet ichidin chaqirilghan mötiwerler bolsimu, Korah guruhidikiler Perwerdigar bilen takallashqanda, ular bilen birliship Musa we Harun bilen takallashqanidi. □ ■

¹⁰ Yer aghzini échip ularni Korah bilen birge yutup ketken; shu chaghda Korah guruhidikilerning hemmisi ölgen; bashqilargha ibret bolsun dep, ot uning ikki yüz ellik adimini yutup ketken.

¹¹ Lékin Korahning ewladliri ölüp ketmigen.

¹² Shiméonning ewladliri, jemet boyiche, Nemuelning neslidin bolghan Nemuel jemeti; Yamin neslidin bolghan Yamin jemeti; Yaqin neslidin bolghan Yaqin jemeti; □

¹³ Zerah neslidin bolghan Zerah jemeti; Saul neslidin bolghan Saul jemeti.

¹⁴ Bular Shiméonning jemetliri bolup, jemiy yigirme ikki ming ikki yüz adem chiqti.

¹⁵ Gad qebilisidin, jemet boyiche, Zefon neslidin bolghan Zefon jemeti; Haggi neslidin bolghan Haggi jemeti; shuni neslidin bolghan shuni jemeti;

¹⁶ Ozni neslidin bolghan Ozni jemeti; éri neslidin

□ **26:9** «chaqirilghan mötiwerler bolsimu» — bashqa birxil terjimisi: «chaqirilghan bolsimu,...» ■ **26:9** Chöl. 16:12 □ **26:12** «Nemuel» — «Yar.» 46:10de «Yemuel».

bolghan éri jemeti;

¹⁷ Arod neslidin bolghan Arod jemeti; Areli neslidin bolghan Areli jemeti.

¹⁸ Bular Gad ewladirining jemetliri bolup, ular jemetliri boyiche sanaqtin ötküzülgende jemiý qiriq ming besh yüz adem chiqti.

¹⁹ Yehudaning oghulliri Ér bilen Onan idi; bu ikkisi Qanaan zéminida ölüp ketken.■

²⁰ Yehudaning ewladliri, jemeti boyiche, Shilahning neslidin bolghan Shilah jemeti; Perezning neslidin bolghan Perez jemeti; Zerahning neslidin bolghan Zerah jemeti.

²¹ Perezning ewladliri Hezronning neslidin bolghan Hezron jemeti; Hamulning neslidin bolghan Hamul jemeti.■

²² Bular Yehudaning jemetliri bolup, ular jemet boyiche sanaqtin ötküzülgende jemiý yetmish alte ming besh yüz adem chiqti.

²³ Issakarning ewladliri, jemet boyiche, Tolaning neslidin bolghan Tola jemeti; Puahning neslidin bolghan Puah jemeti;

²⁴ Yashubning neslidin bolghan Yashub jemeti; Shimronning neslidin bolghan Shimron jemeti.

²⁵ Bular Issakarning jemetliri bolup, ular jemet boyiche sanaqtin ötküzülgende jemiý atmish töt ming üç yüz adem chiqti.

²⁶ Zebulunning ewladliri, jemeti boyiche, Seredning neslidin bolghan Sered jemeti; Élon neslidin bolghan Élon jemeti; Jahliyelning neslidin bolghan Jahliyel jemeti.

²⁷ Bular Zebulunning jemetliri bolup, ular jemet boyiche sanaqtin ötküzülgende jemiy atmish ming besh yüz adem chiqti.

²⁸ Yüsüpnig oghulliri: — jemet boyiche, Manasseh bilen Efraim idi.

²⁹ Manassehning ewladliri: — Makirning neslidin bolghan Makir jemeti (Makirdin Giléad törelgen), Giléadning neslidin bolghan Giléad jemeti idi.■

³⁰ Töwendikiler Giléadning ewladliri: — Yeezerning neslidin bolghan Yeezer jemeti; Helekning neslidin bolghan Helek jemeti;

³¹ Asriyelning neslidin bolghan Asriyel jemeti; Shekemning neslidin bolghan Shekem jemeti;

³² Shemidaning neslidin bolghan Shemida jemeti; Heferning neslidin bolghan Hefer jemeti.

³³ Heferning oghli Zelofihad oghul perzent körmey qiz perzent körgen; Zelofihadning qizlirining ismi Mahlah, Noah, Hoglah, Milkah, Tirzah idi.■

³⁴ Bular Manassehning jemetliri bolup, sanaqtin ötküzülgende jemiy ellik ikki ming yette yüz adem chiqti.

³⁵ Töwendikiler Efraimning ewladliri, jemeti boyiche: — Shutilahning neslidin bolghan Shutilah jemeti; Bekerning neslidin bolghan Beker jemeti; Tahanning neslidin bolghan Tahan jemeti.

³⁶ Shutilaning ewladliri Éranning neslidin bolghan Éran jemeti.

³⁷ Mana bular Efraim ewladlirining jemetliri bolup, herqaysi jemetler boyiche sanaqtin ötküzülgende jemiy ottuz ikki ming besh yüz

adem chiqti. Jemetliri boyiche, ularning hemmisi Yüsüpning ewladliri idi.

³⁸ Binyaminning ewladliri, jemeti boyiche, Bélaning neslidin bolghan Béla jemeti; Ashbelning neslidin bolghan Ashbel jemeti; Ahiramning neslidin bolghan Ahiram jemeti;

³⁹ Shefufamning neslidin bolghan Shufam jemeti; Hufamning neslidin bolghan Hufam jemeti.□

⁴⁰ Ard bilen Naaman Bélaning oghulliri idi; Ardning neslidin bolghan Ard jemeti; Naamanning neslidin bolghan Naaman jemeti.

⁴¹ Bular Binyaminning ewladliri bolup, jemet boyiche sanaqtin ötküzülgende jemiy qiriq besh ming alte yüz adem chiqti.

⁴² Töwendikiler Danning ewladliri bolup, jemet boyiche, Shuhamning neslidin bolghan Shuham jemeti; jemet boyiche bular Danning jemetliri idi.

⁴³ Shuhamning hemme jemeti sanaqtin ötküzülgende jemiy atmish töt ming töt yüz adem chiqti.

⁴⁴ Ashirning ewladliri, jemet boyiche, Yimnahnning neslidin bolghan Yimnah jemeti; Yéshwining neslidin bolghan Yéshwi jemeti; Bériyahning neslidin bolghan Bériyah jemeti.

⁴⁵ Bériyahning ewladliri, jemet boyiche, Heberning neslidin bolghan Heber jemeti; Malkielning neslidin bolghan Malkiel jemeti.

⁴⁶ Ashirning qizining ismi Sérah idi.□

⁴⁷ Bular Ashir ewladlirining jemetliri bolup, ular jemet boyiche sanaqtin ötküzülgende jemiy ellik üç ming töt yüz adem chiqti.

□ **26:39** «Shefufamning» — yaki «Shufamning». □ **26:46** «Sérah» — yaki «Sarah».

48 Naftalining ewladliri, jemet boyiche, Yahzielning neslidin bolghan Yahziel jemeti; Gunining neslidin bolghan Guni jemeti;

49 Yezerning neslidin bolghan Yezer jemeti; Shillemning neslidin bolghan Shillem jemeti.

50 Bular Naftalining jemetliri bolup, jemet boyiche sanaqtin ötküzülgende jemiy qiriq besh ming töt yüz adem chiqti.

51 Yuqiriqlar Israillardin sanaqtin ötküzülgenler bolup, jemiy alte yüz bir ming yette yüz ottuz adem chiqti.

52 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —

53 Zémin mushulargha royxetke élin'ghan san boyiche miras qilip teqsim qilinsun.□

54 Mirasni adem sani köp qebililerge köprek, adem sani az qebililerge azraq böl; miras royxettin ötküzülgen adem sanigha qarap herbir ademege bölüp bérilsun.■

55 Halbuki, zémin chek tashlinish yoli bilen bölünsun; ular mirasqa özlirining ata jemet-qebilisining nami boyiche warisliq qilsun.■

56 Miras ulargha chek tashlash yoli bilen adem sanining az-köplükige qarap herbir *aile-jemetke* bölüp bérilsun.

57 Töwendikiler ata jemet boyiche sanaqtin ötküzülgen Lawiylar: — Gershonning neslidin bolghan Gershon jemeti; Kohatning neslidin bolghan Kohat jemeti; Merarining neslidin bolghan Merari jemeti.■

□ **26:53** «royxetke élin'ghan san boyiche» — ibraniy tilida «adem ismi bilen élin'ghan san boyiche». ■ **26:54** Chöl. 33:54 ■ **26:55** Chöl. 33:54; Ye. 11:23; 14:2 ■ **26:57** Mis. 6:17, 18, 19, 20

58 Bular Lawiylarning jemetliri: — Libni jemeti, Hébron jemeti, Mahli jemeti, Mushi jemeti, Korah jemeti. Kohattin Amram törelgen.

59 Amramning ayalining ismi Yokebed bolup, Lawiyning Misirda tughulghan qizi idi; u Amramgha Harun, Musa we ularning achisi Meryemni tughup bergan.■

60 Harundin Nadab, Abihu, Eliazar, Itamar törelgen.

61 Lékin Nadab bilen Abihu Perwerdigarning aldigha gheyriy bir otni sun'ghanda ölüp ketken.□ ■

62 Lawiylar ichide bir ayliqtin ashqan barliq erkekler sanaqtin ötküzülgende jemi yigirme üç ming adem chiqti. Ular Israillar ichide sanaqtin ötküzülmigen, chünki ulargha Israillar ichide héchqandaq miras *zémín* bölüp bérilmigen.

63 Yuqirida éytilghan ademler Moab tüzlenglikliride, Yérixoning udulidiki Iordan deryasi boyida Musa bilen kahin Eliazar teripidin sanaqtin ötküzülgen Israillardur.

64 Biraq bu ademler ichide Musa bilen kahin Harun ilgiri Sinay chölide sanaqtin ötküzgende sanaqtin ötküzülgen birimu adem yoq idi.

65 Chünki Perwerdigar ular toghrisida: «Ular chölde ölmey qalmaydu» dep éytqanidi. Shunga, Yefunnehning oghli Kaleb bilen Nunning oghli Yeshuadin bashqa birimu qalmighan.■

■ 26:59 Mis. 2:1, 2; 6:19 □ 26:61 «gheyriy ot» — mushu weqe «Law.» 10-babta xatirilinidu; «Law.» 10:1diki izahatnimu körüng.

■ 26:61 Law. 10:2; Chöl. 3:4; 1Tar. 24:2 ■ 26:65 Chöl. 14:28, 29, 34, 35; 1Kor. 10:5, 6

27

Zelofihadning qizliri – Miras toghrisidiki alahide belgilimiler

¹ Yüsüpning oghli Manassehning neslidin bolghan jemetler ichide Manassehning chewrisi, Makirning ewrisi, Giléadning newrisi, Heferning oghli Zelofihadning qizliri bolup, ularning ismi Mahlah, Noah, Hogleh, Milkah, we Tirzah idi.■

² Ular jamaet chédirining derwazisi aldigha kélip, Musa bilen kahin Eliazar we emirler bilen pütkül jamaetning aldida turup:

³ – Bizning atimiz chölde ölüp ketken; u u yerde Perwerdigargha hujum qilghili yighilghanlardin emes, yeni Korah guruhidikilerdin emes; u belki öz gunahi ichide ölgen, we uning oghul perzenti yoq idi.■

⁴ Néme üçhün atimizning oghli yoqluqi seweblik uning nami uning jemetidin öchürüwétlidu? Özlirining bizge atimizning qérindashliri qatarida miras bölüp bérishlirini ötünimiz, – dédi.

⁵ Musa ularning bu ishini Perwerdigarning aldigha qoydi.

⁶ Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: –

⁷ Zelofihadning qizlirining éytqini durus, sen choqum ulargha atisining qérindashliri qatarida miras ber; ularning atisining mirasini ulargha ötküzüp bergin.■

⁸ Sen Israillargha éytqin: «Bir adem ölüp ketken chaghda uning oghli bolmisa, undaqta siler uning mirasini qizigha ötküzüp béringlar.

■ 27:1 Chöl. 26:33; 36:2; Ye. 17:3 ■ 27:3 Chöl. 14:35; 16:1; 26:64

■ 27:7 Chöl. 36:2

⁹ Qizi bolmisa, mirasini qérindashlirigha béringlar.

¹⁰ Qérindashliri bolmisa, mirasini ata jemet taghilirigha béringlar.

¹¹ Eger uning atisining qérindashliri bolmisa, undaqta uning mirasini uning jemetidiki eng yéqin bir tughqinigha béringlar; u adem uning mirasigha ige bolsun. Bu Perwerdigar Musagha buyrughandek, Israillargha chüshürülgen höküm, qanun-belgilime bolup qalsun».

Yeshuaning Musaning wezipisige warisliq qilishi

¹² Perwerdigar Musagha: —

Sen mawu Abarim téghigha chiqip, Men Israillargha teqdim qilghan zémin'gha qarap baq. □ ■

¹³ Körüp bolghandin kéyin senmu akang Harun'gha oxshash öz xelqliringge qoshulisen. □ ■

¹⁴ Chünki Zin chölide, jamaet jédel chiqarghan chaghda, ikkinglar Méning buyruqimgha asiyliq qilip, suning ishida (Zin chölide, Qadeshtiki «Meribah suliri» dégen jayda) Méni jamaetning aldida muqeddes dep hörmetlimidinglar, — dédi. ■

¹⁵ Musa Perwerdigargha söz qilip:

¹⁶⁻¹⁷ — I Perwerdigar, barliq et igilirining rohlirining Xudasi, Öz jamaitining padichisiz padidek bolup qélishining aldini élish üçün jamaetni idare qilidighan, ularning aldigha kirip

□ **27:12** «Izahat» — «Qan.» 31:1-8nimu körüng. ■ **27:12** Qan. 32:48, 49 □ **27:13** «öz xelqliringge qoshulisen» — bu ibare toghruluq «Yar.» 25:8 we izahatini körüng. ■ **27:13** Chöl. 20:24

■ **27:14** Chöl. 20:12

chiqalaydighan, ularni bashlap mangalaydighan bir ademni tiklep bérishingni tileymen, — dédi. □ ■

¹⁸ Sen Nunning oghli Yeshuani tallighin, — dédi Perwerdigar Musagha, — Uningda Rohim bar, sen qolungni uning béshigha qoy, □ ■

¹⁹ uni kahin Eliazar we barliq jamaetning aldida turghuzup wezipige qoy.

²⁰ Sen pütkül Israil jamaiti uning gépige kirishi üçhün özüngning izzet-shöhritingdin bir qismini uninggha bergin.

²¹ U kahin Eliazarning aldida tursun, *Eliazar* urimning hökümini wasite qilip turup, Perwerdigarning huzurida uning üçhün yol sorisun; Israil xelqi, yeni pütkül jamaet uning buyruqi bilen chiqidu, uning buyruqi bilen kirishi kérek. □ ■

²² Shuning bilen Musa Perwerdigarning buyruqi boyiche ish körüp, Yeshuani bashlap kélip, kahin Eliazarning we barliq jamaetning aldida turghuzdi;

²³ *Eliazar* qolini uning béshigha qoyup, uni Perwerdigarning Musaning wasitisi bilen buyrugh-

---

□ **27:16-17** «aldigha **kirip chiqalaydighan**» — ibranij tilida «(xelqning) aldida chiqip kireleydighan». Bu ibare ibranij tilida xelqni sirtiki dühmenlerge taqabil turushqa yétekchilik qilalaydighan we ichki ishlarni obdan bir terep qilalaydighan dégenni bildüridu. «bashlap **mangalaydighan**» — ibranij tilida «bashlap chiqip kireleydighan». Yuqiriqi izahatni körüng. ■ **27:16-17** Chöl. 16:22; Ibr. 12:9; 1Pad. 22:17; Mat. 9:36; Mar. 6:34 □ **27:18** «**Rohim bar**» — ibranij tilida «Roh bar» — Xudaning Muqeddes Rohi. ■ **27:18** Qan. 3:21; 34:9 □ **27:21** «**urim**» — birxil tash idi. Ularning qandaq ikenlikini hazir bir néme démek tes. Lékin ular arqiliq Xuda Özining iradisini izdeydighanlarga yol körsitetti. «Mis.» 28:30 we izahatni körüng. ■ **27:21** Mis. 28:30; Law. 8:8

inidek wezipige qoydi.

28

Daimliq köydürme qurbanliq, yeni künlük köydürme qurbanliq sunush toghrisidiki nizam

¹ Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —□

² Sen Israillargha buyrup: — «Manga sunulghan hediye-qurbanliqlarni, yeni Manga ozuq bolidighan, xushbuy keltüridighan otta sunulidighan hediye-qurbanliqlarni bolsa, siler herbirini békitilgen qerelide sunushqa köngül qoyunglar» — dégin.

³ Sen ulargha yene: «Silerning Perwerdigargha atap otta sunidighan köydürme qurbanliqinglar mundaq bolidu: — her küni béjirim bir yashliq erkek qozidin ikkini daimiy köydürme qurbanliq qilinglar.■

⁴ Etigini birni, gugumda birni sununglar;□

⁵ yene töttin bir hindin soqup chiqirilghan zey-tun méyi ileshtürülgen ésil undin ondin bir efahni ashliq hediye süpitide sununglar.□ ■

⁶ Sinay téghida belgilen'gen, Perwerdigargha atap xushbuy chiqarsun dep, otta sunulidighan daimiy köydürme qurbanliq mana shudur.

□ **28:1** «Daimliq köydürme qurbanliq» — yaki «daimiy köydürme qurbanliq» yaki «künlük köydürme qurbanliq». «Mis. » 29:38-46nimu körüng. ■ **28:3** Mis. 29:38 □ **28:4** «gugum» —

ibraniy tilida «ikki kech ariliqida» dégen söz bilen ipadilinidu — démek, kün pétiwatqan waqit bilen qarangghu chüshüsh ariliqida bolghan waqit. □ **28:5** «bir efah» — texminen 2 küre yaki 22

litr idi. Bir hin texminen 3.6 litr idi. ■ **28:5** Mis. 16:36; 29:40; Law. 2:1

7 Herbir qoza üçün uninggha qoshulidighan sharab hediyesi töttin bir hin sharab bolidu; échitma ichimlik bolghan sharab hediyesi muqeddes jayda Perwerdigargha sunup tökülsun. □

8 Sen ikkinchi bir qozini gugumda sun'ghin; uni etigenkidek ashliq hediyesi we sharab hediyesi bilen qoshup sun'ghin; u xushbuy keltürüş üçün Perwerdigargha atap otta sunulidighan köydürme qurbanliq bolidu.

Shabat küni sunulidighan qurbanliq

9 — Shabat küni béjirim bir yashliq ikki erkek qoza sunulsun; uninggha qoshup zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin efahning ondin ikkisi ashliq hediye süpitide sunulsun we sharab hediyesi sunulsun;

10 bu herbir shabat künide sunulidighan shabat künidiki qurbanliqtur; uning bilen daimiy köydürme qurbanliq we qoshumche sunulidighan sharab hediyesi bille sunulsun.

Ayning birinchi küni sunulidighan qurbanliq

11 — Her ayning birinchi küni Perwerdigargha atilidighan köydürme qurbanliq sununglar; yeni ikki yash torpaq, bir qochqar, bir yashliq béjirim yette erkek qozini sununglar.

12 Her torpaq béshigha zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin efahning ondin üchi ashliq hediye süpitide, qochqargha zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin efahning ondin ikkisi ashliq hediye süpitide,

---

□ **28:7 «muqeddes jay»** — mushu yerde ibadet chédirining hoylisini körsetse kérek.

¹³ herbir qoza béshigha zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin efahning ondin biri ashliq hediye süpitide sunulsun; bu Perwerdigargha otta sunulidighan, xushbuy chiqiridighan bir köydürme qurbanliqtur.

¹⁴ Ularning sharab hediye bolisa: — herbir torpaq béshigha sharabtin yérim hin, qoshqar béshigha hinning üchtin biri, herbir qoza béshigha hinning töttin biri sunulsun. Bu her ayda sunulidighan ayliq köydürme qurbanliq bolup, yilning her éyida shundaq qilinsun.

¹⁵ Bularning üstige Perwerdigargha atilidighan gunah qurbanliq süpitide bir téke sunulsun; shularning hemmisi daimiy köydürme qurbanliq we qoshumche sharab hediyesi bilen bille sunulsun.

«Ötüp kétish héyti» hem «pétir nan héyti»diki qurbanliqlar

¹⁶ Birinchi ayning on tötinchi küni Perwerdigargha atalghan «ötüp kétish» qozisi sunulsun. □ ■

¹⁷ Shu ayning on beshinchi küni héyt bashlinidu; yette kün pétir nan yéyilsun.

¹⁸ Birinchi küni muqeddes yighilish ötküzülsun, héchqandaq ish-emgek qilmasliqinglar kérek, ■

¹⁹ shu küni otta sunulidighan, Perwerdigargha atalghan köydürme qurbanliq süpitide yash torpaqtin ikkini, bir qochqar we yette bir yashliq

---

□ **28:16** «Perwerdigargha atalghan «ötüp kétish» qozisi sunulsun» — Ibraniy tilida «Perwerdigargha atalghan «ötüp kétish» bolidu». Bu héyt toghruluq «Law.» 23.5-14nimu körüng. ■ **28:16** Mis. 12:18; 23:15; Law. 23:5 ■ **28:18** Law. 23:7

erkek qoza sununglar; ular aldinglarda béjirim körünsun;

²⁰ shulargha qoshulidighan ashliq hediyliri zeytun méyi ileshtürülgen ésil un bolup, herbir torpaq béshigha efahning ondin üchi, qochqar béshigha efahning ondin ikkisi,

²¹ shu yette qoza béshigha efahning ondin biri sunulsun;

²² shuningdek *gunahinglar* üçhün kafaret keltürüşke gunah qurbanliqi süpitide bir téke sunulsun.

²³ Bularning hemmisini etigenlik köydürme qurbanliq, yeni daimiy köydürme qurbanliqtin ayrim sununglar.

²⁴ Siler bu teriqide uda yette kün Perwerdigargha atap otta sunulidighan, xushbuy keltüridighan ashundaq hediye-qurbanliqlarni sununglar; shularning hemmisi daimiy köydürme qurbanliq we qoshup sunulidighan sharab hediyesining sirtida sunulidu.

²⁵ Yettinchi küni muqeddes yighilish ötküzünglar, shu küni héchqandaq ish-emgek qilishqa bolmaydu.

«*Heptiler héyti*», yeni «*Deslepki orma héyti*»diki *qurbanliqlar*

²⁶ «Deslepki orma» küni, yeni «heptiler héyti»nglarda siler yéngi ashliq hediye Perwerdigargha sun'ghan chaghda muqeddes yighilish ötküzünglar; héchqandaq ish-emgek qilmanglar.□

□ **28:26** ««Deslepki orma» küni, yeni «heptiler héyti»nglarda» — yaki «yeni (siler) heptenglarni (démek, yette hepte) ötküzgendin kéyin». «Law.» 23:15-22nimu körüng.

27 Siler Perwerdigargha atalghan, xushbuy keltüridighan köydürme qurbanliq süpitide yash torpaqtin ikkini, qochqardin birni, bir yashliq erkeq qozidin yettini sununglar.

28 Shulargha qoshup sunulidighan ashliq hediye zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin bolup, her-bir torpaq béshigha efahning ondin üchi, qochqar béshigha efahning ondin ikkisi,

29 shu yette qoza béshigha efahning ondin biri sunulsun;

30 shuningdek silerning *gunahinglar üçün* karefaret keltürüşke *gunah qurbanliqi süpitide* bir téke sunulsun.

31 Shularning hemmisi daimiy köydürme qurbanliq we uning ashliq hediyesige qoshup (bularning hemmisi aldinglarda béjirim körünsun), sharab hediyliri bilen bille sunulsun.

29

Kanay chélish héytidiki qurbanliqlar ... «Law.»

23:23-25nimu körüng

1 Yettinchi ayning birinchi küni siler muqeddes yighilish ötküzünglar; *u küni* héchqandaq ish-emgek qilmasliqinglar kérek. Bu siler üçün kanaylar chélinidighan küni bolidu. □ ■

2 Siler Perwerdigargha atalghan, xushbuy keltüridighan köydürme qurbanliq süpitide yash

□ 29:1 «muqeddes yighilish» — «muqeddes yighilish»lar yaki «muqeddes sorun»lar toghruluq «Law.» 23:2 we izahatini körüng.

■ 29:1 Law. 23:24

bir torpaq, bir qochqar, yette bir yashliq béjirim erkeq qozini sununglar.

³ Shulargha qoshup sunulidighan ashliq hediye zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin bolup, her-bir torpaq béshigha efahning ondin üchi, qochqar béshigha efahning ondin ikkisi,

⁴ shu yette qoza béshigha efahning ondin biri sunulsun;

⁵ shuningdek silerning *gunahinglar üçün* kafaret keltürüşke gunah qurbanliqi süpitide bir téke sunulsun.

⁶ Shularni ayning birinchi künidiki köydürme qurbanliq we uninggha qoshumche bolghan ashliq hediyesi, daimiy köydürme qurbanliq, uninggha qoshumche bolghan ashliq hediyesi we bulargha qoshulidighan sharab hediyeleirining sirtida sununglar; bularning hemmisi herbiri belgilime boyiche Perwerdigargha atap otta xushbuy keltürsun dep sunulsun.

Kafaret küni sunulidighan qurbanliqlar ...

«Law.» 23:26-32nimu körüng.

⁷ Yettinchi ayning oninchi küni siler muqeddes yighilish ötküzünglar; nepsinglarni tartip özünglarni töwen tutunglar. U küni héchqandaq ish-emgek qilishqa bolmaydu. □ ■

⁸ Siler Perwerdigargha atalghan, xushbuy keltüridighan köydürme qurbanliq süpitide yash bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq erkeq

□ **29:7** «nepsinglarni **tartip özünglarni töwen tutup**» — Ibraniy tilida birla söz bilen ipadilinidu. Yehudiy en'eniliri boyiche bu ishlar roza tutushni öz ichige alatti. 16:29-31nimu körüng. ■ **29:7** Law. 16:29, 31; 23:27

qozidin yettini sununglar (bularning hemmisi aldinglarda béjirim körünsun).■

⁹ Shulargha qoshup sunulidighan ashliq hediye zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin bolup, her-bir torpaq béshigha efahning ondin üchi, qochqar béshigha efahning ondin ikkisi,

¹⁰ shu yette qoza béshigha efahning ondin birini,

¹¹ shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; ularning hemmisi kafaret künidiki gunah qurbanliqi, daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we bularning sharab hediyliri bille sunulsun.

«Kepiler héyti»diki qurbanliqlar ... «Law.» 23:33-44nimu körüng.

¹² Yettinchi ayning on beshinchi küni muqeddes yigilish ötküzünglar; u küni héchqandaq ish-emgek qilishqa bolmaydu. Perwerdigargha atap yette kün héyt qilinglar;

¹³ siler Perwerdigargha atap, xushbuy keltürsun dep otta sunulidighan köydürme qurbanliq süpitide yash torpaqtin on üchni, ikki qochqar, bir yashliq erkek qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi béjirim bolsun).

¹⁴ Shulargha qoshup sunulidighan ashliq hediye zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin bolup, on üç torpaq béshigha efahning ondin üchi, ikki qochqar béshigha efahning ondin ikkisi,

¹⁵ on töt qoza béshigha efahning ondin birini,

¹⁶ shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy köydürme

qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we sharab hediyesi билle sunulsun.

¹⁷ Ikkinchi küni yash torpaqtin on ikkini, ikki qochqar, bir yashliq erkeq qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi béjirim bolsun)

¹⁸ we shundaqla torpaqlar, qochqarlar we erkeq qozilarning sanigha qarap belgilime boyiche qoshumche sunulidighan ashliq hediyliri bilen sharab hediylirini sununglar.

¹⁹ Shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we shularning sharab hediyliri билle sunulsun.

²⁰ Üchinchi küni bir yash torpaqtin on birni, ikki qochqar, bir yashliq erkeq qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi béjirim bolsun)

²¹ we shundaqla torpaqlar, qochqarlar we erkeq qozilarning sanigha qarap belgilime boyiche qoshumche sunulidighan ashliq hediyliri bilen sharab hediylirini sununglar;

²² shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we sharab hediyesi билle sunulsun.

²³ Tötinchi küni yash torpaqtin onni, ikki qochqar, bir yashliq erkeq qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi béjirim bolsun)

²⁴ we shundaqla torpaqlar, qochqarlar we erkeq qozilarning sanigha qarap belgilime boyiche qoshumche sunulidighan ashliq hediyliri bilen sharab hediylirini sununglar;

²⁵ shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke

sununglar; shularning üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we sharab hediyesi билe sunulsun.

²⁶ Beshinchi küni yash torpaqtin toqquzni, ikki qochqar, bir yashliq erkeq qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi béjirim bolsun)

²⁷ we shundaqla torpaqlar, qochqarlar we erkeq qozilarning sanigha qarap belgilime boyiche qoshumche sunulidighan ashliq hediyliri bilen sharab hediylirini sununglar;

²⁸ shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we sharab hediyesi билe sunulsun.

²⁹ Altinchi küni yash torpaqtin sekkizni, ikki qochqar, bir yashliq erkeq qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi béjirim bolsun)

³⁰ we shundaqla torpaqlar, qochqarlar we erkeq qozilarning sanigha qarap belgilime boyiche qoshumche sunulidighan ashliq hediyliri bilen sharab hediylirini sununglar;

³¹ shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we sharab hediyesi билe sunulsun.

³² Yettinchi küni yash torpaqtin yettini, ikki qochqar, bir yashliq erkeq qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi béjirim bolsun)

³³ we shundaqla torpaqlar, qochqarlar we erkeq qozilarning sanigha qarap belgilime boyiche qoshumche sunulidighan ashliq hediyliri bilen sharab hediylirini sununglar;

34 shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we sharab hediyesi bille sunulsun.

35 Sekkizinchi küni siler muqeddes yighilish ötküzünglar; u küni héchqandaq ish-emgek qilmanglar.■

36 Siler Perwerdigargha atap, xushbuy keltürsun dep otta sunulidighan köydürme qurbanliq süpitide bir torpaq, bir qochqar we bir yashliq erkek qozidin on tötni (shular hemmisi béjirim bolsun)

37 hemde torpaq, qochqar we erkek qozilarning sanigha qarap, belgilime boyiche qoshumche sunulidighan ashliq hediyliri bilen sharab hediylirini sununglar;

38 shuningdek gunah qurbanliqi süpitidimu bir téke sununglar; shularning üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we sharab hediyesi bille sunulsun.

39 Belgilen'gen héytliringlarda Perwerdigargha atap sunulidighan qurbanliq-hediyeler ene shulardur; silerning qesemge baghliq yaki ixtiyaren sunidighanliringlar, köydürme qurbanliqliringlar, ashliq hediyliringlar, sharab hediyliringlar we inaqliq qurbanliqliringlar bolsa, ularning sirtididur.

40 Shundaq qilip, Musa Perwerdigarning özige buyrughanlirining hemmisini qaldurmay Israil-largha uqturdi.

30

Qesem qilish nizami

¹ Musa Israillarning qebile bashliqlirigha söz qilip mundaq dédi: — Perwerdigarning buyrughanliri mundaq: —

² Eger biraw Perwerdigargha qesem ichken bolsa yaki öz özini cheklimekchi bolup qesem ichken bolsa, lewzidin qaytishqa bolmaydu, haman aghzidin chiqqan hemme gep boyiche ish tutushi kérek.■

³ Qiz bala yash bolup, téxi atisining öyidiki chaghda, öz-özini cheklesh toghruluq Perwerdigargha qesem bergén bolsa,

⁴ emma atisi qizining qesimini yaki öz-özini cheklesh toghrisida bergén wedisini anglighan we qizining aldida ündimey shük turghan bolsa, undaқта uning barliq qesemliri we öz-özini cheklesh toghrisida qilghan hemme wedisi inawetlik bolidu.

⁵ Lékin qizning atisi anglighan chaghda uni tosқан bolsa, uning qilghan qesemliri yaki öz-özini cheklesh toghrisida qilghan wediliridin héchbiri inawetlik bolmaydu; atisi uni tosқан bolghachqa, Perwerdigarmu uni kechüridu.

⁶ — Eger u qesem qilghan yaki öz-özini chekleshke aghzida tenteklik bilen wede qilghan halette erge tegken bolsa,

⁷ éri shuni anglighan bolsa, lékin anglighan küni ündimey shük turghan bolsa, undaқта uning qilghan qesemliri yaki öz-özini chekleshke qilghan gepliri inawetlik bolidu.

⁸ Eger éri anglighan küni uni tosqañ bolsa, uning qilghan qesimini we öz-özini chekleş toghruluq aghzidin chiqarghan tentek geplirini bikar qilsa, undaqa ular inawetsiz bolidu; Perwerdigar uni kechüridu.

⁹ Lékin tul xotun yaki éridin ajriship ketken xotunlar qilghan qesem, yeni uning özini chekleş toghruluq qilghan barliq wediliri bolsa inawetlik bolidu.

¹⁰ Eger u éring öyide qesem qilghan yaki öz-özini chekleş toghruluq qesem-wede ichken,

¹¹ éri anglap turuqluq shük turuwélip tosmighan bolsa, undaqa uning barliq qilghan qesemleri we öz-özini chekleş toghruluq qilghan barliq wediliri inawetlik bolidu.

¹² Lékin uning éri anglap turghan chaghda uning qesem-wedilirini éniq ret qilghan bolsa, ayal aghzidin chiqarghan wede bérish we öz-özini cheklep turush toghruluq qilghan barliq wedilirining héchqaysisi inawetlik bolmaydu; uning éri bularni ret qilghan bolghachqa, Perwerdigar uni kechüridu.

¹³ Ayalning bergen wedisini we uning chidap turup özümni chekleymen dep qilghan qesem-wedisini uning éri inawetlikmu qilalaydu, inawetsizmu qilalaydu.

¹⁴ Eger uning éri herküni uning aldida shük turuwélip gep qilmisa, undaqa uning bergen barliq qilghan qesemlerini we öz-özini cheklep turush toghruluq qilghan hemme wedilirini inawetlik qilghanliqi hésablinidu; chünki éring anglap turghan künide gep qilmay shük turghanliqi uning ayalining qesem-wedilirini küchke ige qil-

ghanliqidur.

¹⁵ Lékin éri ayalining qesem-wedilirini anglap nahayiti uzaq waqitlardin keyin andin uning qesem-wedilirini inawetsiz qilsa, undaqta u ayalining gunahini öz üstige alghan bolidu.

¹⁶ Yuqiriqilar Perwerdigarning Musagha buyrughanliri, yeni éri bilen ayali, ata bilen öz öyide turuwatqan, téxi yashliqida bolghan qizi otturisdiki nizam-belgimilerdur.

31

Midiyanlarga jeng qilish wezipisi

¹ Perwerdigar Musagha söz qilip: —

² Sen Midiyanlardin Israillarning intiqamini al, andin öz xelqliringge qoshulisen, — dédi.■

³ Musa xelqge mundaq dédi: — Aranglardin jengge chiqishqa bir türküm ademlerni qorallandurunglar; andin ular Midiyanlardin Perwerdigar üçün intiqam élishqa atlansun.

⁴ Siler Israillarning herbir qebilisidin jeng qilishqa mingdin adem mangdurunglar.

⁵ Shuning bilen tümenligen Israil xelqining her qebilisidin mingdin, jemiý on ikki ming adem jeng qilishqa qorallanduruldi.

⁶ Musa her qebilidin mingdin ademni jeng qilishqa mangdurdy hemde Eliazarning oghli Fini-

---

■ 31:2 Chöl. 25:17; 27:13

hasni ular bilen bille mangdurdi, Finihasning qolida muqeddes eswablar we agah kanay bar idi.□

7 Ular Perwerdigarning Musagha buyrughini boyiche Midiyanlar bilen soqushqili chiqip, erkeklerning hemmisini öltürüwetti;□

8 mushu öltürülgenlerdin bashqa, yene Midiyaning Ewi, Rekem, Zur, Xur we Reba dégen besh padishahini öltürdi; yene Béorning oghli Balaamni qilich bilen chépip tashlidi.■

9 Israillar Midiyanlarning xotun-qizliri we balilirini tutqun qilip ketti, yene ularning pütün charwa malliri, qoy padiliri we mal-mülükirini olja qildi;

10 ular turuwatqan yerlerdiki barliq sheher we barliq bargahlirigha ot qoyuwetti;

11 ular adem bolsun mal bolsun barliq gheniyet, barliq oljini élip ketti;■

12 ular tutqan esirlerni hem olja-gheniyetni Moab tüzlengliklirige, Iordan deryasi boyigha jaylashqan Yérixoning udulidiki bargahqa ekilip, Musa bilen kahin Eliazargha, shundaqla Israillarning jamaitige tapshurdi.

13 Musa, kahin Eliazar we jamaetning barliq emirliri bargahning sirtigha chiqip ularni qarshi aldi.

14 Lékin Musa jengdin qaytqan herbiy serdarlarga, yeni mingbéshi, yüzbéshilargha xapa bolup:

□ **31:6 «muqeddes eswablar»** — néme ikenlik hazir éniq emes. «urim» we «tummim» bolushi mumkin. «Agah kanay» belkim 10:2de tilgha élin'ghan ikki kanay idi. □ **31:7 «Midiyanlar bilen soqushqili chiqip, erkeklerning hemmisini öltürüwetti»** — Perwerdigarning Midiyanlar toghruluq bu buyruqi 25:16-18dimu xatirilinidu. «Erkeklerning hemmisi» — jenge qatnashqan erkekler, elwette. ■ **31:8** Ye. 13:21, 22 ■ **31:11** Qan. 20:14

—
15 Siler ayallarning hemmisini tirik qaldur-
dunqlarmu?

16 Qaranglar, del shular Balaamning hiyle-
mesliheti bilen Péordiki ishta Israillarni
Perwerdigar aldida gunahqa patquzushi bilen,
Perwerdigarning jamaitige waba yaghdurulghan
emesmu? □ ■

17 Emdi siler barliq oghul balilarni öltürüwétinglar,
erler bilen munasiwet ötküzgen ayallarni qoymay
öltürüwétinglar. ■

18 Biraq yash qizlar, yeni erler bilen munasi-
wet ötküzmişlerni bolsa, özliringlarga tirik qaldu-
runqlar. □

19 Siler bargah sirtida yette kün chédir tikip tu-
runqlar; adem öltürgen we ölükke tegken herkim
üchinchi küni we yettinchi küni özini paklisun; siler
we siler esir qilghan kishilerning hemmisi shun-
daq qilsun. □

20 Barliq kiyim-kéчек, tére eswab üsküniler, tiwitta
toqulghan barliq nersiler hem yaghach eswab-
üskünilerning hemmisini paklanglar, — dédi.

21 Kahin Eliazar jengge chiqip qaytqan leshker-
lerge:

□ **31:16** « *Midiyanliq ayallar* ... Israillarni... gunahqa
patquzushi bilen, Perwerdigarning jamaitige waba yaghdurul-
ghan emesmu?» — bu waba toghruluq 25:1-3ni körüng. ■ **31:16**
Chöl. 25:1, 2, 18; 2Pét. 2:15; Weh. 2:14 ■ **31:17** Hak. 21:11

□ **31:18** «yash **qizlar**» — yaki «qiz balilar». □ **31:19** «Siler
**bargah sirtida yette kün chédir tikip turunqlar.. üchinchi küni
we yettinchi küni özini paklisun**» — yaki «herkim adem öltürgen
we ölükke tegken bolsa, siler bargah sirtida yette kün chédir tikip
turunqlar; herkim üchinchi küni we yettinchi küni özini paklisun».

— Mana Perwerdigar Musagha buyrughan qanun-belgilime:

²² altun, kümüş, mis, tömür, qeley, qoghushun qatarliq

²³ otqa chidamliq nersilerning hemmisini ottin ötküzünglar, shundaq qilsanglar pak hésablinidu; shundaqtimu, yenila «napakliqni chiqarghuchi su» bilen pakizlanglar; otqa chidamsiz nersilerni shu sudin ötküzünglar.■

²⁴ Yettinchi küni kiyimliringlarni yuyunglar, andin siler pak hésablinisiler; andin kéyin bargahqa kirsenglar bolidu, — dédi.

Jeng gheniyetlirining teqsim qilinishi

²⁵ Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —

²⁶ Sen kahin Eliazar we jamaet ichidiki qebile katiliri bilen birlikte élin'ghan olja-ghenimetning, adem bolsun, charpay bolsun, shularning omumiy sanini hésablap chiqqin;

²⁷ olja-gheniyetni ikkige böl, yérimini jengge chiqqanlarga ber, qalghan yérimini barliq jamaetke ber.■

²⁸ Sen yene chiqip jengge qatnashqan leshkerler alidighan adem, kala, éshek yaki qoy padiliridin besh yüzdin birini Perwerdigargha atalghan ülüsh bolsun dep ayrighin;

²⁹ siler shuni leshkerlerge tewe bolghan yérimidin élip Perwerdigargha atalghan «kötürme hediye» süpitide kahin Eliazargha tapshurunglar.

³⁰ Israillargha tewe bolghan yérimining adem, kala, éshék, qoy padiliri, shundaqla herxil haywanlardin elliktin birini Perwerdigarning jamaet chédirigha qarashqa mes'ul bolghan Lawiylargha béringlar.

³¹ Shuning bilen Musa bilen kahin Eliazar Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qildi.

³² Emdi olja-gheniymet, yeni jengge chiqqan leshkerler éliwalghan nersilerdin qalghini qoy jemiý alte yüz yetmish besh ming,

³³ kala yetmish ikki ming,

³⁴ éshék atmish bir ming,

³⁵ erkekler bilen munasiwet ötküzmegen qizlar ottuz ikki ming chiqti.

³⁶ Jengge chiqqanlarning ülüshi, yeni ulargha tewe yérimi, qoy jemiý üç yüz ottuz yette ming besh yüz;

³⁷ bu qoy padiliridin Perwerdigargha atalghini alte yüz yetmish besh boldi;

³⁸ kala ottuz alte ming, buningdin Perwerdigargha atalghini yetmish ikki boldi.

³⁹ Éshék ottuz ming besh yüz chiqti, buningdin Perwerdigargha atalghini atmish bir boldi.

⁴⁰ Adem on alte ming chiqti, buningdin Perwerdigargha atalghini ottuz ikki adem boldi.

⁴¹ Musa Perwerdigar özige buyrughini boyiche Perwerdigargha sunulidighan «kötürme hediye» bolghan ülüshni kahin Eliazargha tapshurup berdi.■

⁴² Israillargha tewe bolghan yérimi, yeni Musa jengge chiqip kelgenlardin élip bölüp bergini —

43 jamaetke tewe bolghan shu yérimi – qoy üç yüz ottuz yette ming besh yüz,

44 kala ottuz alte ming,

45 éshék ottuz ming besh yüz,

46 adem on alte ming idi.

47 Musa Perwerdigar özige buyrughini boyiche, Israillargha tewe bolghan shu yérimining, meyli adem yaki haywan bolsun, elliktin birini ayrip élip Perwerdigarning ibadet chédirigha qarashqa mes’ul bolghan Lawiylargha tapshurdi.

48 Pütkül qoshunning serdarliri, ming béshi, yüz béshiliri Musa bilen körüshkili kélip,

49 Musagha: – Xizmetkarlirining qol astida jeng qilghan leshkerlarning omumiy sanini sanaqtin ötküzsek birimu kem chiqmidi.

50 Shunga, mana Perwerdigarning huzurida Özimizning gunahining kafariti üçün herqaysimiz érishkenlerni Perwerdigargha atalghan hediye qilimiz – altun buyumlar, put-qol zenjirliri, bilezük, möhür üzük, zire-halqa, marjanlarning hemmisini élip kelduq, – dédi.

51 Shuning bilen Musa bilen kahin Eliazar ular ekelgen altunlarni, yeni altunda yasalghan herxil buyumlarni aldi.

52 Ularning ming béshi we yüz béshiliridin alghini Perwerdigargha atalghan «kötürme hediye» süpitide sunuldi; barliq altun jemiý on alte ming yette yüz ellik shekel chiqti

53 (leshkerlarning herbiri özliri üçün mal-mülükni bulang-talang qilishqanidi).■

54 Musa bilen kahin Eliazar ming béshi we yüz

béshilirining qolidin altunni élip, jamaet chédirining ichige ekirip, uni Perwerdigarning huzurida Israillar uchün yadname qildi.

32

Ikki qebilining deryaning kün chiqish teripidiki zéminni telep qilghanliqi

¹ Rubenning ewladliri bilen Gadning ewladlirining kala padiliri tolimu köpeygenidi; ularning Yaazerning zémini bilen Giléadning zéminigha közi chüshti; we mana, shu zémin charwa béqishqa mas kélidighan yer idi.□

² Shunga ular Musa, kahin Eliazar we jamaetning emirlirining aldigha kélip ulargha: —

³ Atarot, Dibon, Yaazer, Nimrah, Heshbon, Elealeh, Sebam, Nébo, Beon dégen yerler,□

⁴ yeni Israil jamaiti aldida Perwerdigar meghlup qilip bergén yerler bolup, charwa béqishqa bap yerler iken, qulliriningmu charwa méli bar, — dédi

⁵ we yene: — Eger silining aldilirida iltipatligha érishken bolsaq, bizni Iordan deryasidin öt démey, bu yerni bizge miras qilip bersile, — dédi.

⁶ Musa Gadning ewladliri bilen Rubenning ewladlirigha: — Qérindashliringlar jengge chiqqan waqtida siler mushu yerde turamtinglar?

⁷ Siler néme uchün Israillarning *deryadin* ötüp Perwerdigar ulargha ata qilip bergén zémin'gha kirishige köngullirini sowutisiler?

□ **32:1** «Izahat» — «Qan.» 3:12-22nimu körüng. □ **32:3** «Sibmah» — yaki «Sibmah».

⁸ Ilgiri men Qadesh-Barnéadin ata-bowilirlarni shu zéminni charlap kélishe ewetkinimde ularmu shundaq qilishqanidi. ■

⁹ Ular Eshkol jilghisigha chiqip, u zéminni körüp, Israillarning könglini Perwerdigar ata qilip bergen zémin'gha kirishtin sowutqan.

¹⁰ Shu chaghda Perwerdigarning achchiqi kélip qesem qilip:

¹¹ «Misirdin chiqqan yigirme yashtin yuqirilar chin könglidin Manga egeshmigechke, ular Men Ibrahim, Ishaq, Yaquplargha «Silerge ata qilimen» dep qesem qilghan zéminni körse, *Men Perwerdigar bolmay kétey!* ■

¹² Peqet kenizziylerdin bolghan Yefunnehning oghli Kaleb bilen Nunning oghli Yeshuala Manga chin könglidin egeshken bolghachqa, zéminni köreleydu», dégenidi.

¹³ Shuning bilen Perwerdigarning Israillargha achchiqi qozghalghachqa, Perwerdigarning al-dida rezil bolghanni qilghan eshu bir ewlad ölüp tügigüche, u ularni chöl-bayawanda qiriq yil sergerdanliqta yürgüzdi.

¹⁴ Emdi mana, gunahkarlarning ewladliri bolghan silermu ata-bowanglarning izini bésip Perwerdigarning Israillargha bolghan qattiq ghezipini téximu qozghimaqchi bopsiler-de!

¹⁵ Eger siler uninggha egishishtin burulup ketsenglar, undaqt U *Israillarni* yene chöl-bayawan'gha tashliwétidu, bu halda siler bu barliq xelqni xarab qilghan bolisiler, – dédi.

¹⁶ Ikki qebilining ademliri Musaning aldigha kélip

uninggha: —

Biz bu yerde mallirimizgha qotan, balilirimizgha qel'e-sheher salayli.

¹⁷ Biz bolsaq qorallinip, Israillarni özige tewe jaylirigha boshlap barghuche sepning aldida mangimiz; bu zémindiki yat xelqler seweblik, bizning kichik balilirimiz musthekem sheherlerde turushi kérek.

¹⁸ Israillar öz miraslirigha ige bolmighuche biz öyimizge hergiz qaytmaymiz.

¹⁹ Chünki biz ular bilen Iordan deryasining kün pétish teripidiki zémin'gha yaki uningdinmu yiraqtiki zémin'gha teng igidar bolmaymiz, chünki mirasimiz Iordan deryasining bu teripide, yeni kün chiqishtidur, — dédi.

²⁰ Musa ulargha: — Eger shundaq qilsanglar, yeni Perwerdigarning aldida qorallinip jengge chiqip,

²¹ silerdin qorallan'ghanlarning hemmisi Iordan deryasidin ötüp, Perwerdigar Öz düşmenlirini ularning zéminidin qoghlap chiqirip bolghanda,

²² shu zémin Perwerdigar aldida boysundurulup bolghanda andin qaytsanglar, siler Perwerdigar we Israillar aldida gunahsiz hésablinisiler; bu zéminmu Perwerdigar aldida silerge miras qilip bérilidu.

²³ Lékin bundaq qilmisanglar, mana, Perwerdigar aldida gunahkar bolisiler; shuni obdan bilishinglar kérekki, gunahinglar özünglarni qoghlap béshinglarga chüshidu.

²⁴ Emdi siler aghzinglardin chiqqan gépinglar boyiche ish tutunglar, baliliringlar üçün sheher, qoy padiliringlar üçün qotan sélinglar, — dédi.

²⁵ Gadning ewladliri bilen Rubenning ewladliri

Musagha: —

Qulliri ghojam éytqinidek qilidu.

²⁶ Xotun-bala chaqilirimiz, kalilar we barliq charpaylirimiz Giléadning herqaysi sheherliride qalidu;

²⁷ Lékin qulliri, jengge teyyarlinip qoralan'ghanlarning herbiri ghojam éytqandek *deryadin* ötüp Perwerdigarning aldida jeng qilidu, — dédi.

²⁸ Shuning bilen Musa ular toghruluq kahin Eliazar bilen Nunning oghli Yeshuagha we Israilning barliq qebile bashliqlirigha tapilap, ■

²⁹ ulargha: — Eger Gadning ewladliri bilen Rubenning ewladliri qorallinip Perwerdigarning aldida jengge chiqishqa siler bilen birlikte Iordan deryasidin ötse, u zémin silerning aldinglarda boy sundurulsa, undaқта siler Giléad zéminini ulargha miras qilip béringlar.

³⁰ Eger ular qorallinip siler bilen bille ötmeymiz dése, undaқта ularning mirasi aranglarda, yeni Qanaan zéminida bolsun, — dédi.

³¹ Gadning ewladliri bilen Rubenning ewladliri: — Perwerdigar qullirigha qandaq buyrughan bolsa, biz shundaq qilimiz.

³² Biz qorallinip Perwerdigarning aldida deryadin ötüp Qanaan zéminigha kirimiz, andin Iordan deryasining bu yéqidiki zémin bizge miras qilip bérilidighan bolidu, — déyishti.

³³ Shuning bilen Musa Amoriylarning padishahi Sihonning padishahliqi bilen Bashanning padishahi Ogning padishahliqini, zémin we tewesidiki sheherlerni, etrapidiki sheherler

---

■ 32:28 Ye. 1:13; 4:12

bilen qoshup, hemmisini Gadning ewladlirigha, Rubenning ewladlirigha we Yüsüpning oghli Manassehning yérim qebilisige berdi.■

³⁴ Gadning ewladliri Dibon, Atarot, Aroer,

³⁵ Atrot-Shofan, Yaazer, Yogbixah,

³⁶ Beyt-Nimrah, Beyt-Haran qatarliq mustehkem sheherlerni saldi we shundaqla qotanlarni saldi.

³⁷ Rubenning ewladliri *yéngidin* Heshbon, Elealeh, Kiriatayim,

³⁸ Nébo, Baal-Méon (yuqiriqi isimlar özgirtilgen) we Sibmahni saldi; hem ular salghan sheherlerge *yéngidin* nam berdi.

³⁹ Manassehning oghli Makirning ewladliri Giléadqa yürüş qilip, u yerni élip, shu yerde turushluq Amoriylarni qoghliwetti.■

⁴⁰ Shuning bilen Musa Giléadni Manassehning oghli Makirgha bériwidi, u shu yerde turup qaldi.

⁴¹ Manassehning oghli Yair Amoriylarning yéza-qishlaqlirini hujum qilip élip, bu yéza-qishlaqlarni Hawot-Yair dep atidi.□

⁴² Nobah Kinat we uninggha qarashliq yéza-qishlaqlarni hujum qilip élip Kinatni öz ismi bilen Nobah dep atidi.

33

Misirdin Abel-Shitimghiche bolghan qiriq yilliq sergerdanliq seper

---

■ 32:33 Qan. 3:12; Ye. 13:8; 22:4   ■ 32:39 Yar. 50:23   □ 32:41
«Hawot-Yair» — «Yairning yéziliri» dégen menide.

¹ Töwendikiler öz qoshunliri boyiche, Musa bilen Harunning yétekchiliki astida Misir zéminidin chiqqan Israillarning mangghan yolliridur;

² Musa Perwerdigarning emri boyiche, özlirining seper qilghan yollirini pütüp qoydi, ularning seper qilghan yolliri mundaq: –

³ Birinchi ayning on beshinchi küni *Israillar* Ram-ses shehiridin seperge chiqti; ötüp kêtish héytining etisi ular barliq Misirliqlarning köz aldida mer-danilik bilen yolgha chiqti. □ ■

⁴ Bu chaghda Misirliqlar ularning arisidiki Per-werdigar teripidin öltürülgenlerni, yeni barliq tunji oghullirini depne qiliwatqanidi; Perwerdi-gar Misirliqlarning mebudlirining üstidin höküm chüshürdi. □

⁵ Israillar Ramsestin yolgha chiqip Sukkotqa bérip chédir tikti.

⁶ Ular Sukkottin yolgha chiqip chöl-bayawanning ayighidiki Étamgha bérip chédir tikti. ■

⁷ Étamdin yolgha chiqip, aylinip Baal-Zéfonning udulidiki Pi-Xaxirotqa bérip Migdolning aldida chédir tikti. ■

⁸ Pi-xaxirottin yolgha chiqip, déngizning otturi-sidin ötüp, Étam chölide üç kün yol yürüp Marahda chédir tikti. ■

⁹ Marahdin yolgha chiqip Élimge keldi; Élimde on ikki bulaq bilen yetmish xorma derixi bar idi; ular shu yerde chédir tikti. ■

□ **33:3** «merdanilik bilen» — ibraniy tilida «qolini yuqirigha kôtürgen halda». ■ **33:3** Mis. 12:37 □ **33:4** «Perwerdigar **Misirliqlarning mebudlirining üstidin höküm chüshürdi**» — «Mis.» 12:12ni we izahatini körüng. ■ **33:6** Mis. 13:20 ■ **33:7** Mis. 14:2 ■ **33:8** Mis. 15:22, 23 ■ **33:9** Mis. 15:27

10 Élimdin yolgha chiqip Qizil Déngiz boyida chédir tikti.

11 Qizil Déngizdin yolgha chiqip Sin chölide chédir tikti.■

12 Sin chöolidin yolgha chiqip Dofqahqa kélip chédir tikti.

13 Dofqahdin yolgha chiqip Alushqa béríp chédir tikti.

14 Andin kéyin Alushtin yolgha chiqip Rifidimgha kélip chédir tikti, u yerde xelqge ichidighan su tépilmay qaldi.■

15 Rifidimdin yolgha chiqip, Sinay chöligé béríp chédir tikti.■

Chölde sergerdan bolush

16 Sinay chöolidin yolgha chiqip Qibrot-Hattawahqa kélip chédir tikti.■

17 Qibrot-hattawahdin yolgha chiqip Hazirotta chédir tikti.

18 Hazirottin yolgha chiqip Ritmahda chédir tikti.

19 Ritmahdin yolgha chiqip Rimmon-Perezde chédir tikti.

20 Rimmon-Perezdin yolgha chiqip Libnahda chédir tikti.

21 Libnahdin yolgha chiqip Rissahda chédir tikti.

22 Rissahdin yolgha chiqip Kehelatahda chédir tikti.

23 Kehelatahdin yolgha chiqip Shafir téghida chédir tikti.

24 Shafir téghidin yolgha chiqip Haradahta chédir tikti.

■ 33:11 Mis. 16:1 ■ 33:14 Mis. 17:1 ■ 33:15 Mis. 19:1

■ 33:16 Chöl. 11:34, 35

25 Haradahdin yolgha chiqip Makhilotta chédir tikti.

26 Makhilottin yolgha chiqip Tahatta chédir tikti.

27 Tahattin yolgha chiqip Terahda chédir tikti.

28 Terahdin yolgha chiqip Mitqahda chédir tikti.

29 Mitqahdin yolgha chiqip Hashmonahta chédir tikti.

30 Hashmonahtin yolgha chiqip Mosherotta chédir tikti.■

31 Mosherottin yolgha chiqip Bene-Yaakanda chédir tikti.

32 Bene-Yaakandin yolgha chiqip Xor-Hagidgadqa bérip chédir tikti.

33 Xor-Hagidgadtin yolgha chiqip Yotbatahqa kélip chédir tikti.

34 Yotbatahtin yolgha chiqip Abronahqa kélip chédir tikti.

35 Abronahtin yolgha chiqip Ezion-Geberge kélip chédir tikti.

36 Ezion-Geberdin yolgha chiqip Zin chölide, yeni Qadeshte chédir tikti.■

37 Qadeshtin yolgha chiqip Édom zéminining chégrisidiki Hor téghida chédir tikti.■

38 Israillar Misir zéminidin chiqqandin keyinki qiriqinchi yili beshinchi aynning birinchi küni, kahin Harun Perwerdigarning emri boyiche Hor téghigha chiqip shu yerde öldi.■

39 Harun Hor téghida ölgen chéghida bir yüz yigirme üç yashta idi.

40 U chaghda, Qanaan zéminining jenubida turushluq Qanaaniylarning padishahi Arad Israil-

■ 33:30 Qan. 10:6 ■ 33:36 Chöl. 20:1 ■ 33:37 Chöl. 20:22

■ 33:38 Chöl. 20:25; Qan. 32:50

lar kéliwéiptu dep anglighanidi.■

⁴¹ Israillar Hor téghidin yolgha chiqip Zalmonahda chédir tikti.■

⁴² Zalmonahdin yolgha chiqip Punon'gha kélip chédir tikti.

⁴³ Punondin yolgha chiqip Obotqa kélip chédir tikti.■

⁴⁴ Obottin yolgha chiqip Moabning chégrisdiki Iye-Abarimgha kélip chédir tikti.

⁴⁵ Iyimdin yolgha chiqip Dibon-Gadqa kélip chédir tikti.□

⁴⁶ Dibon-Gadtin yolgha chiqip Almon-Diblatayimgha kélip chédir tikti.

⁴⁷ Almon-Diblatayimdin yolgha chiqip Néboning aldidiki Abarim taghliqigha kélip chédir tikti.

⁴⁸ Abarim taghliqidin yolgha chiqip Yérixoning udulida Iordan deryasining boyidiki Moab tüzlenglikliride chédir tikti.

⁴⁹ Moab tüzlenglikliride Iordan deryasini boylap tikken chédiriliri Beyt-Yeshimottin tartip Abel-Shittimghiche bardı.□ ■

⁵⁰ Perwerdigar Moab tüzlenglikliridiki Iordan deryasi boyida Yérixoning udulida Musagha söz qilip mundaq dédi: —

⁵¹ Sen Israillargha söz qilip mundaq buyrughin: — «Siler Iordan deryasidin ötüp Qanaan zéminigha kelgen chéghinglarda,

⁵² zémindiki barliq turuwatqanlarni aldinglardin

■ **33:40** Chöl. 21:1   ■ **33:41** Chöl. 21:4   ■ **33:43** Chöl. 21:10   □ **33:45** «Iyim» — «Iye-Abarim» dégenning qisqartilghan shekli.   □ **33:49** «Abel-Shittim» — «Akatsiye chimenzarliqi» dégen menide.   ■ **33:49** Chöl. 25:1; Ye. 2:1

heydiwétinglar, ularning barliq oyma, quyma butlirini chéqip tashlanglar hem barliq «yuqiri jay»lirini weyran qilip tashlanglar.□ ■

⁵³ Siler shu zéminni igilep makanlishinglar, chünki Men u zéminni silerge miras qilip bergenmen.

⁵⁴ Siler jemet boyiche chek tashlap, zéminni özünglerge miras qilip élinglar; adimi köpreklerge köprek miras bölüp béringlar; adimi azraqlargha azraq miras bölüp béringlar; chek tashlan'ghanda kimlerge qeyer chiqqan bolsa, shu yer uning mirasi bolsun; siler mirasqa ata qebile-jemet boyiche warisliq qilinglar.■

⁵⁵ Halbuki, eger u zéminda turuwatqanlarni aldinglardin heydiwetmisenglar, ulardin qélip qalghanlar choqum közünglerge tiken, biqininglarga yantaq bolup sanjilidu, turghan zémininglarda silerni parakende qilidu;■

⁵⁶ we shundaq boliduki, Men eslide ulargha qandaq muamile qilmaqchi bolghan bolsam, silerge shundaq muamilde bolimen».

34

Qanaan zéminining chégrasi

¹ Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —

□ **33:52** «**yuqiri jay**»lar» — eslide butperesler mebudlirigha choqunidighan, tawap qilidighan tagh choqqiliri qatarliq jaylar idi. Israillar kényinki waqitlarda shu yerlerde Perwerdigargha ibadet qilatti, biraq uzun ötmeyla butperes xelqlerge egiship shu yerlerni butpereslik qilidighan jaylar qiliwalidi. «Law.» 26:30ni we izahatini körüng. ■ **33:52** Qan. 7:2-26 ■ **33:54** Chöl. 26:54-65 ■ **33:55** Ye. 23:13; Hak. 2:3

² Sen Israillargha söz qilip mundaq buyrughin: «Siler Qanaan zéminigha kirgen chaghda, silerge miras bolushqa teqsim qilinidighan zémin Qanaan zémini bolidu; zéminning békitilgen jay-chégraliri mundaq bolidu: —

³ Silerning jenub teripingler Zin chölidin bashlap Édom chégrisigha taqalsun; andin jenub tereptiki chégranglar «Shor déngizi»ning jenub teripining eng ayighigha yetsun; □ ■

⁴ shu yerdin chégranglar «Sériq Éshek dawini»ning jenub teripidin burulup zin'gha ötsun; uning ayighi toptoghra Qadesh-Barnéaning jenubida bolidu; andin u yerdin yene Hazar-Addargha bérip, Azmon'gha tutishidu; □

⁵ andin chégra Azmondin burulup méngip, Misir éqinigha baridu we déngizghiche tutishidu.

⁶ Kün pétish terepte chégranglar «Ulugh déngiz»ning özi bolidu, yeni uning boyliri bolidu; mana bu silerning kün pétish tereptiki chégranglar bolidu. □

⁷ Shimal tereptiki chégranglar mundaq bolidu: — «Ulugh déngiz»din bashlap hor téghighiche pasil sizilsun;

⁸ pasil siziqi Hor téghidin bashlap Xamat éghizigha sozulup, andin chégra Zedadgha tutashsun; □

⁹ chégra yene Zifron'gha ötüp Hazar-Énanda axirlashsun; mana bu silerning shimaliy chégranglar bolidu.

□ **34:3** «Shor déngizi» — yene «Ölük déngiz» depmu atilidu.

■ **34:3** Ye. 15:1 □ **34:4** «Sériq Éshek dawini» — ibraniiy tilida «Akrabbim dawini». □ **34:6** «Ulugh déngiz» — hazir «Ottura déngiz» dep atilidu. □ **34:8** «Xamat éghizi» — yaki «Libo-Xamatqa».

10 Andin sherqiy chégrayinglarning pasil siziqi Hazar-Énandin Shéfamghiche sizilsun.

11 Bu chégra Shéfamdin Ayinning kün chiqish teripidiki Riblahqa chüshidu; andin chégra shu yerdin chüshüp Kinneret déngizining dawinidin ötüp kün chiqish terepke tutishidu.□

12 Andin chégra töwenlep Iordan deryasini boylap chüshüp, Shor Déngizighiche yetsun. Mana bu chégralar bilen békitilgen zémininglar bolidu».

13 Musa Israillargha söz qilip mundaq dep buyrudi: — «Mana bu Perwerdigar toqquz qebile we yérim qebilege teqdim qilinsun dep buyrughan, chek tashlinish arqiliq özünglar warisliq qilidighan zémininglar bolidu;

14 chünki Ruben qebilisidikiler ata jemeti boyiche we Gad qebilisidikiler ata jemeti boyiche öz mirasigha alliqachan warisliq qilip uni igiligen, Manassehning yérim qebilisimu öz mirasigha warisliq qilip uni igiligen;

15 Bu ikki qebile we yérim qebile Yérixoning udulida, Iordan deryasining sherqiy qirghiqidiki kün chiqish terepte öz miraslrini élip bolghan».

Zéminni teqsim qilishqa nazaret qilghuchi xadimlar

16 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —

17 Töwendikiler zéminni silerge teqsim qilip bergüchilerning isimliki: — Kahin Eliazar we Nunning oghli Yeshua.■

□ **34:11** «Kinneret déngizi» — yaki «Kinneret köli» kéyin «Galiliye déngizi», «Tibérius déngizi» depmu atalghan. «Kinneret»ning menisi «chiltar» — kölning shekli chiltarsimandur. ■ **34:17** Ye. 14:1

18 Silermu yene zémin teqsim qilishqa yardem-lishish üçün her qebilidin birdin emir tallap béringlar.

19 Bularning ismi mundaq: — Yehuda qebilisidin Yefunnehning oghli Kaleb.□

20 Shiméon qebilisidikilerdin Ammihudning oghli Shemuel.□

21 Binyamin qebilisidin Kislonning oghli Elidad.

22 Dan qebilisidikilerdin Yoglining oghli, emir Bukki idi.

23 Yüsüpning ewladliridin: — Manasseh qebilisidikilerdin Efodning oghli emir Hanniyel

24 hem Efraim qebilisidikilerdin Shiftanning oghli emir Kemuel.

25 Zebulun qebilisidikilerdin Parnaqning oghli emir Elizafan;

26 Issakar qebilisidikilerdin Azzanning oghli emir Paltiyel;

27 Ashir qebilisidikilerdin Shéloining oghli emir Axihud;

28 Naftali qebilisidikilerdin Ammihudning oghli emir Pedahel idi.

29 Mana bular Perwerdigar emr qilip Israillargha Qanaan zéminidiki miraslrini teqsim qilishqa békitkenler idi.

35

Lawiylarning sheherliri

□ **34:19** «Yehuda **Yehuda qebilisidin**» — yaki «Yehuda qebilisi üçün». □ **34:20** «Shemuel» — yaki «Samuil».

1 Perwerdigar Yérixoning udulida, Iordan deryasining boyidiki Moab tüzlemlikliride Musagha söz qilip mundaq dédi: —

2 Sen Israillargha mundaq emr qil, ular miras qilip érishken zémindiki bezi sheherlerni Lawiylarning olturushigha bersun; u sheherlarning öpchörisidiki yaylaqlarnimu Lawiylargha bersun.■

3 Shundaq qilip ularning turidighan sheherliri bolidu we shu sheherlerge tewe yaylaqlargha ularning charpayliri, bashqa mal-mülükliri hemde barliq haywanliri orunlashturulidu.

4 Siler Lawiylargha béridighan sheherlerdiki yaylaqlar sépilidin bashlap hésablighanda ming gez bolsun.□

5 Siler yene sheher sirtidin kün chiqish terepke qarap ikki ming gez, jenub terepke qarap ikki ming gez, kün pétish terepke qarap ikki ming gez, shimal terepke qarap ikki ming gez ölchenglar, sheher otturida bolsun; sheherler etrapidiki mushu yerler ular üçün yaylaqlar bolsun.□

6 Siler Lawiylargha bergen sheherler ichide alte sheher «panahliq shehiri» bolsun; siler shularni adem öltürüp qoyghan kishilerning shu sheherlerge qéchip bériwélishigha bikitinglar; bulardin bashqa ulargha yene qiriq ikki sheher

■ **35:2** Ye. 21:2 □ **35:4** «gez» — muqeddes kitabta ishlitilgen «gez»ni belkim bir «jeynek» déyishke toghra kélidu — yeni ademning jeynikidin barmaqlirining uchighiche bolghan ariliq (texminen 45 santimétr). □ **35:5** «ayetning sherhi» — mushu ayettiki «ikki ming gez» belkim shu yaylaqlarning uzunluqi bolushi mumkin. Démek, Lawiylarning ular turidighan sheher etrapida ulargha yayliq qilip ayrilghan töt parche yéri bar idi; herbir parche yer sépilgha yandash bolup, uzunluqi ikki ming gez, kengliki bir ming gez kéletti.

béringlar. □ ■

⁷ Siler Lawiylargha bérídighan sheherler jemiý qiriq sekkiz bolup, shu sheherler bilen ulargha tewe yaylaqlar ulargha bérilsun.

⁸ Siler ulargha bérídighan shu sheherler Israil-lar miras qılghan teweliklerdin bolsun; adimi köprek bolghanlardin köprek, adimi azraq bolghanlardin azraq élinglar; herbir qebile öziǵe teqsim qilin'ghan mirasqa asasen sheherlerdin bezilirini élip Lawiylargha teqsim qilip bersun. □

Panahliq shehirliri ... «Qan» 19:1-13; «Yeshua» 20:1-9ni körüng

⁹ Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —

¹⁰ Sen Israillargha mundaq dégin: «Siler Iordan deryasidin ötüp Qanaan zéminigha kirgin-inglarda, ■

¹¹ tasadipiyliqtin adem öltürüp qoyghanlarning panahlinishi üçün qéchip bériwélishigha birnechche sheher tallap békitinglar.

¹² Shundaq qilghanda bu sheherler adem öltürgüchi taki jamaet aldida soraqqa tartilghuche, qisaskarning öltürüp qoyushidin

---

□ **35:6** «chüshenchisi» — töwendiki 10-34-ayetlerdiki qanunni körüng. ■ **35:6** Ye. 21:21 □ **35:8** «panahliq shehirliri»

— Lawiylar yalghuz bu sheherlerde turghan emes; biraq belkim özliri shu sheherlerdin turushqa xalighan öylerni etrapniki qebidiliklerdin awwal tallash hoquqi bolushi mumkin. Mesilen, «Hak.» 9:1de «Sheqem» (Lawiylarning bir shehiri)de yene «Abimelek we qérindashliri» turatti. ■ **35:10** Qan. 19:2; Ye. 20:2

panahlinidighan sheherler bolidu.□

13 Siler békitken bu sheherler silerge panahlinidighan alte sheher bolidu.

14 Panahliq shehiri üçhün Iordan deryasining kün chiqish teripide üç sheher; Qanaan zéminidimu üç sheherni ayrip qoyunglar.■

15 Bu alte sheher Israillar; yat eldikiler we ularning arisida ariliship olturghan musapirlar üçhün panahliq sheherliri bolsun; tasadipiyliqtin adem öltürüp qoyghan herbir kishi shu yerlerge qéchishqa bolidu.

16 — Eger biraw tömür eswab bilen urup adem öltürüp qoyghan bolsa, u qesten adem öltürgen qatil bolidu; qesten adem öltürgüchi jezmen öltürülüşhi kérek.

17 Eger biraw qol kötürüp adem öltürgüdek tash bilen urup adem öltürüp qoyghan bolsa, u qesten adem öltürgen qatil bolidu; qesten adem öltürgüchi jezmen öltürülüşhi kérek.

18 Eger biraw adem öltürgüdek kaltek bilen urup adem öltürüp qoyghan bolsa, u qesten adem öltürgen qatil bolidu; qesten adem öltürgüchi jezmen öltürülüşhi kérek.

19 Qan qisas alghuchi kishi shu qatilni öltürsun; u

□ **35:12** «Qisaskar» *yaki* «qisas **alghuchi**» — (ibranij tilida «goél») mushu yerde öltürülgüchining yéqin bir tughqinini körsitidu. Birsini bashqa birsini (meyli qesten yaki qesten holmisun) öltürgen bolsa, öltürülgüchining ailisidin birsini «qan qisasi alimen» dégen bir kishi öltürülgüchining qénini élish hoquqi bar idi. «Panahliq sheherler» dégen nizam-tüzüm öltürüsh ishning qatilliq yaki tasadipiyliqtin bolghanliqini éniqlashqa yiterlik waqit bolsun dégen meqset bilen békitilgen. «Goél» toghruluq yene «Ayup» 19:25 we izahatini köring.

■ **35:14** Qan. 4:41; Ye. 20:8

qatilni uchratqan yéride öltürsun.

²⁰ Eger biraw öchmenlik bilen birisini ittirip yiqitiwétip yaki möküp turup birer nerse étip öltürüp qoyghan bolsa, ■

²¹ yaki öchekiship musht bilen urup öltürüp qoyghan bolsa, adem urghuchi jezmen öltürülüshi kérek, chünki u qatil bolidu; qan qisas alghuchi kishi qatilni uchrighan yerde öltürüwetsun.

²² Lékin u ademning öchi yoq, tasadipiy ittiriwétish yaki meqsetsizla birer nerse étip, □

²³ yaki adem öltürgüdek herqandaq bir tashni ademni körmey étip sélip, adem öltürüp qoyghan bolsa, uning eslide uninggha héchqandaq öchi bolmisa, uninggha ziyankeshlik qilish niyitimu bolmisa;

²⁴ bundaqa ehwalda, jamaet shu qanun-hökümlerge asasen adem öltürgüchi bilen qan qisas alghuchi otturisida késim qilsun.

²⁵ Jamaet tasadipiy adem öltürüp qoyghuchini qan qisas alghuchi kishining qolidin jezmen qutquzuwalsun; ular uni qéchip bériwalghan panahliq shehirige *aman-ésen* qayturup bersun; andin muqeddes may bilen mesihlen'gen bash kahin ölüp ketküche u shu sheherde tursun.

²⁶ Lékin tasadipiyliqtin adem öltürüp qoyghan kishi eger qéchip bériwalghan panahliq shehirining tewesidin chiqip ketken bolsa,

²⁷ shundaqla qan qisas alghuchi kishi uni panahliq shehirining pasillirining sirtida uchritip qélip öltürüwetken bolsa, undaqa qan qisas

---

■ 35:20 Qan. 19:11 □ 35:22 «meqsetsizla» — ibraniy tilida «mökün'gen halda emes bolup...».

alghuchi qan töküsh gunahini tartmaydu;

²⁸ chünki tasadipiyliqtin adem öltürüp qoyghan kishi eslide bash kahin ölüp ketküche panahliq shehiride turushi kérek idi; bash kahin ölüp ketkendin kéyin öz teweliki bolghan zémín'gha qaytip barsa bolidu.

²⁹ — Bular siler turushluq hemme yerde ewladmu-ewlad qanun-belgilimiler bolsun.

³⁰ Bashqa birsini öltürgen qatilni bolsa, birnechche guwahchining guwahliqidin kéyin andin öltürüşke bolidu; lékin peqet birla guwahchining guwahliqi bolsa, u uni öltürüşning sewebi bolmaydu.■

³¹ Ölümge layiq gunah ötküzgenlerge, yeni qesten adem öltürgenler üçün siler héchqandaq tölem pulini qet'iy qobul qilmanglar; undaq kishi jemen öltürülüşhi kérek.

³² Shuningdek panahliq sheherge qéchip bériwalghan kishi üçün bash kahin ölüp kétishtin ilgiri öz yéрге qaytip kéliwélishigha héchqandaq tölem pulini qet'iy qobul qilmanglar.

³³ Shundaq qilsanglar, özünglar turghan zéminni bulghighan bolmaysiler; chünki qan zéminni bulghaydu; zéminda tökülgen qan'gha del shu qanni tökken kishining öz qénidin bashqa héchqandaq kafalet keltürüşke bolmaydu.

³⁴ Özünglar olturghan zéminni, yeni Men Özüm makan qilghan zéminni bulghimanglar; chünki Men Perwerdigar Israillar arisida makan tutquchidurmen.

36

Ayal mirasorning turmush qurushi toghrisidiki nizam

¹ Yüsüp ewladlirining jemetliridin Manassehning newrisi, Makirning oghli Giléadning ewladlirining jemet bashliqliri Musa we Israillarning kattiliri bolghan emirlerning aldigha kélip mundaq dédi:

² «Perwerdigar ilgiri ghojamgha chek tashlap zéminni Israil xelqige miras qilip teqsim qilip bérishni buyrughan; ghojammu Perwerdigarning qérindishimiz Zelofihadning mirasini uning qizlirigha teqsim qilip bérish toghrisidiki buyruqinimu alghan.■

³ Lékin, ular Israillarning bashqa qebilisidikil-erge yatliq bolup ketse, ularning mirasimu ata-bowilirimizning mirasidin chiqip ularning erlirining qebilisining mirasigha qoshulup kétidu; undaq bolghanda biz chek tashlap érishken miras tügeydu.

⁴ Israillarning «azadliq yili» kelgende ularning mirasi ularning erlirining qebilisining mirasigha qoshulup kétidu; bundaq bolghanda ularning mirasi bizning ata-bowilirimizning mirasidin élip kétilidu».□

⁵ Musa Perwerdigarning sözi boyiche Israillargha söz qilip mundaq emr qilip: — Yüsüp qebilisidikiler toghra éytidu.

■ **36:2** Chöl. 26:55, 56; 27:7; 33:54; Ye. 17:3, 4 □ **36:4** «azadliq yili» — eslide ibraniy tilida «burgha (chélsh) yili» dep atilatti. Kéyin, uning chüshenchisi tézla «azadliq yili», «shadliq yili» dégen'ge özgerdi. «Law.» 25-bab, bolupmu 25:10 we izahatini körüng.

⁶ Zelofihadning qizliri toghrisida Perwerdigarning buyrughini mundaq: «Ular özliri xalighan erge yatliq bolsa boluwéridu, lékin öz jemeti, öz ata qebilisidin bolghan birige yatliq bolushi kérek.

⁷ Shundaq bolghanda Israillarning mirasi bir qebilidin yene bir qebilige yötkilip ketmeydu; Israillarning herbiri öz ata-bowilirining qebilisining mirasini ching tutup qoyup bermesliki kérek.

⁸ Israillarning herbiri öz ata-bowilirining mirasini igilesh üçün Israil qebililiridin mirasqa warisliq qilghan herbir qiz-ayal öz ata-bowilirining qebilisidin bolghan birsige yatliq bolushi kérek.

⁹ Mushundaq bolghanda, Israillarning mirasi bir qebilidin yene bir qebilige yötkilip ketmeydu; chünki Israil qebililiri öz mirasini qolidin bermesliki kérek, — dédi.

¹⁰ Perwerdigar Musagha qandaq emr qilghan bolsa, Zelofihadning qizlirimu shundaq qildi.

¹¹ Zelofihadning qizliridin Mahlah, Tirzah, Hoglah, Milkah we Noahlar öz taghilirining oghullirigha yatliq boldi.■

¹² Ular Yüsüpning oghli Manassehning ewladlirining jemetidikilerge yatliq boldi; ularning mirasi yenila atisining qebilisi ichide qaldi.

¹³ Bular Perwerdigar Yérixoning udulida, Iordan deryasining boyidiki Moab tüzlemligiride Musaning wasitisi bilen Israillargha buyrughan emrler we hökümlerdur.

Muqeddes Kalam (latin yéziq)
The Holy Bible in the Uyghur language, written in
Latin script

Copyright © 2010 Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee

Language: Uyghur tili (Uyghur)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2021-09-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

b6bd0959-14d2-5233-b340-6f210a8f13c5